

Ude 5674

4

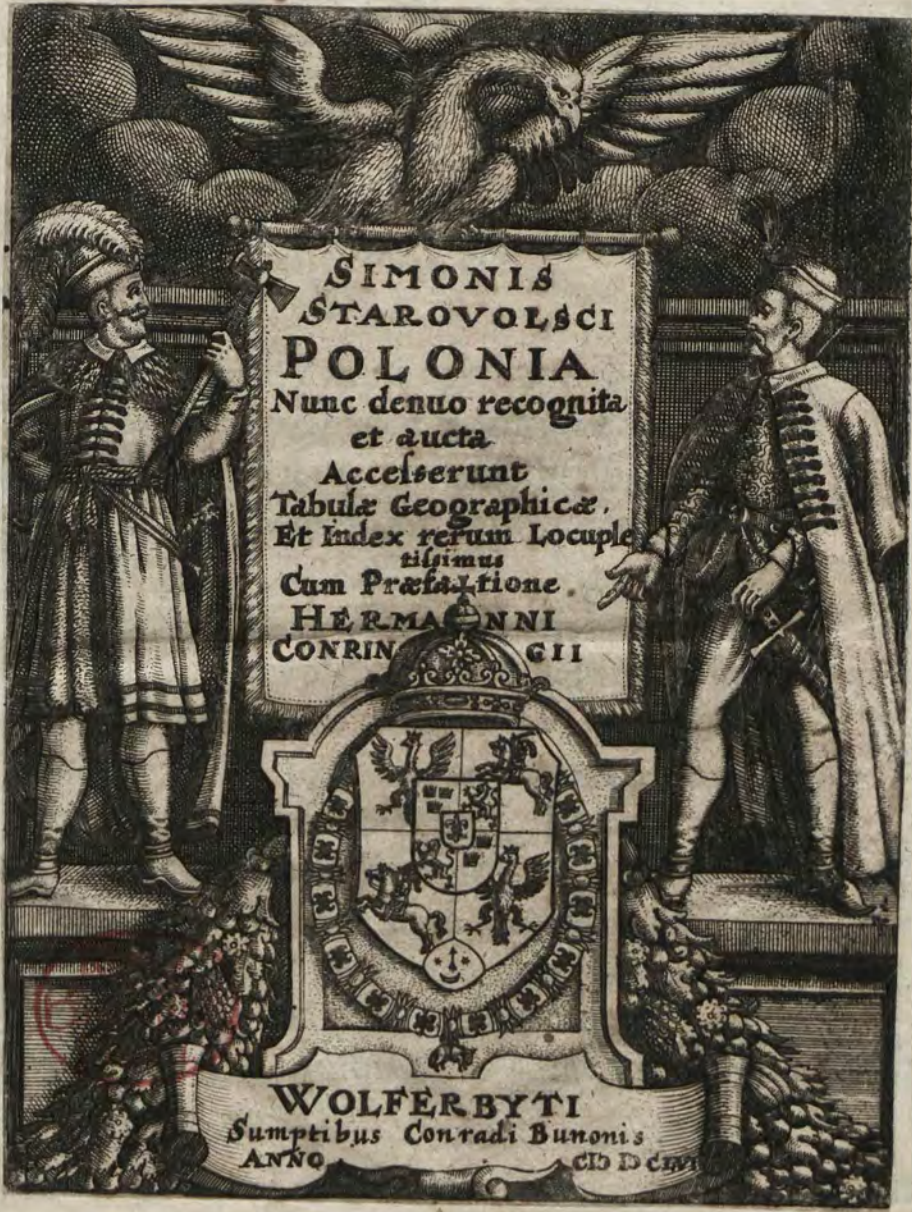
Biblioteka Jagiellońska

stdr0014649

Bezd. Ud 5674

HERMANNUS CONRINGIUS,
Benevolō Lectori

S. P. D.

Væ tibi nunc exhibetur Starovolscia-
næ Poloniæ editio, Lector optime, illa
expressa quidem est ex ista, quæ ante
hosce quatuor annos, curâ GEORGI
Forsteri, Gedani in Prussia prodiit in lucem; innu-
meris tamen locis emendatior est, atq; ad usum
civilē aptior: locupletior quoq; saltim ob indicē
& mappas, quæ maximè desiderabantur in libel-
lo chorographici præcipuè argumenti. Auctore
ipsum Polonum esse palam est. Ejus viri doctri-
nam & mores non patiuntur nos ignorare, præ-
ter hunc libellū, etiam alia illius nonnulla, Eques
præsertim Polonicus, Elogia bellicâ virtute illu-
strium Polonorum, & Hecatontas scriptorum
Polonicorum: in quibus Latina eloquentia, pru-
den-

606.932

dentia, studium libertatis, amor patriæ, odium Protestantium immane, perinde ut Romanensium sacrorum inconsulta veneratio, nusquam pene non elucet.

Hunc libellum initio quidem conscripsit Rege adhuc SIGIS MUNDO: at passim interpolavit, quo tempore Polonis rex præfuit Vladislaus, anno circiter seculi hujus quadragesimo. Quare interdum multa turbata sunt: utpote, quum rerum status passim mutaverit paucos intra annos: libellus verò nunc Sigismundi, nunc Vladislai temporareferat: & quidem posteriora hæc interdum non expunctis prioribus; auctoris ipsius incuria, an culpa librarii, incertum. Occupatur porro libellus potissimum quidem *εν τῇ χαρτογραφίᾳ* omnium Polonici regni, quod sanè amplissimum est, regionum provinciarumq; idq; adeò argumentum ita plenè pariter nitidèq; exsequitur, ut aliorum industriam longè superaverit. Attingit verò etiam alia quam multa, quæ ad rem publicam attinent, non minore felicitate. Nam & præclarè sentit saltim de plerisque, & sine fuce sententiam pro-

mit

mit in publicum; quorum alterum prudentis, alterum generosif est animi. Ipsa sane etiam reipubl. patriæ vitia usq; adeò non dissimulat, ut nisi illa jam tum nimium quantum in universi orbis conscientiam venissent, possit videri peccasse in patriam isthac propalatione. Nec vero arcana civitatis mala fas est nudare: regenda illa sunt, pallianda, etiam purpurisso nonnunquam fucanda, si res ferat. Quorum nihil tamen patitur historia, nudam quippe veritatem professa: in jam apertis quoq; reipubl. id conari, ridiculum est. Infestus auctoris in Protestantes animus (quem cui Scholæ debeamus, haut temere quem latet) sæpenu-mero judicium, cætera satis exquisitum, transversum rapit, ac linguam foeda deturpat maledicentia. Quàm iniquus sanè sit in Rigam Livoniæ metropolin, vel ex uno Paulo Piasccio discas, etsi & hic Romana sacra amplexus sit, imò suæ gentis Episcopum egerit. Nontango hominis ulcera reliqua: quum hoc unum satis ostendat, quàm ille in similibus nihil mereatur fidei. Et verò aliis quoq; in libris suis, perinde turpi maledicentia in-

):(3

Pro-

PRAEFATIO.

Protestantes injurius est. Quàm intoleranda enim illa sunt convitia, quibus tanquam gemmis Hecatontadem suam illustravit! dum Lutherum *lutulenti subulci*: Melanchthonem, Pomeranū, aliosq; nunc *cænosfororum Vitebergensium porcorum*, nunc *lutulenti Saxoniorum porcorum gregis*, nunc *lenonum Saxoniorum*, *perditorum ac perfidorum hominum*, aliisq; extrivio petitis contumeliis incessit. Cæterum in omnes Germanos quoq; quàm sit maligno animo, imò quàm contemptim tantum non omnes populos externos præ suis Polonis habeat, vel hic ipse libellus loquitur. Non est tamen, quod illa nos moveant, quò minùs auctorem in præclarorum scriptorum censum recipiamus; imò quò minùs hunc libellum annumeremus melioribus rerum publicar. descriptionibus.

Nec verò libellus pretio suo fraudandus est, propterea quòd nævis illis sit deformis; perinde ut nec ideo meretur rejici, quoniam reipubl. Polonicæ omnia non est persecutus. Nam hoc quidem ipsi commune est cum omnibus rerum publicar.

PRAEFATIO.

licarum descriptoribus: quorum tamen nonnulli laudem sibi æternam jure sunt hinc consequuti. Multa scilicet pertinent ad plenam reipubl. alicujus notiã: id quod libro de civili prudentia pluribus docemus: illorum verò nonnulla non est fas vulgare, alia occultiora sunt, quàm ut facile possis assequi: quorum proinde silentium per injuriam cui veritas vitio. Quin tamen longè uberiora & licuisset, & potuisset, & debuisset de Polonica reipubl. Starovolscius dicere, haut diffitemur; eoq; ab omni illum culpa vacuum non pronuntiaverimus. Majore sanè industria locum hunc tractavit Martinus Cromerus, vir cum antiquitate comparandus. Vel ideo tamen Starovolscium Cromero ipsi prætuleris, quòd hic doceat nos recentissima, quæq; ad eò hodie magis ex usu sunt: ille verò ea tradat, quorum pars eximia in desuetudinẽ jam abiit: ut solent reipubl. pleræq; perpetuo quasi motu agitari, nec unquam stabili pede consistere; et sic eorundem vocabulorum inanis species imprudentibus illudat. Non unã verò ratione poterit nunc Starovolscius prodesse in
publ-

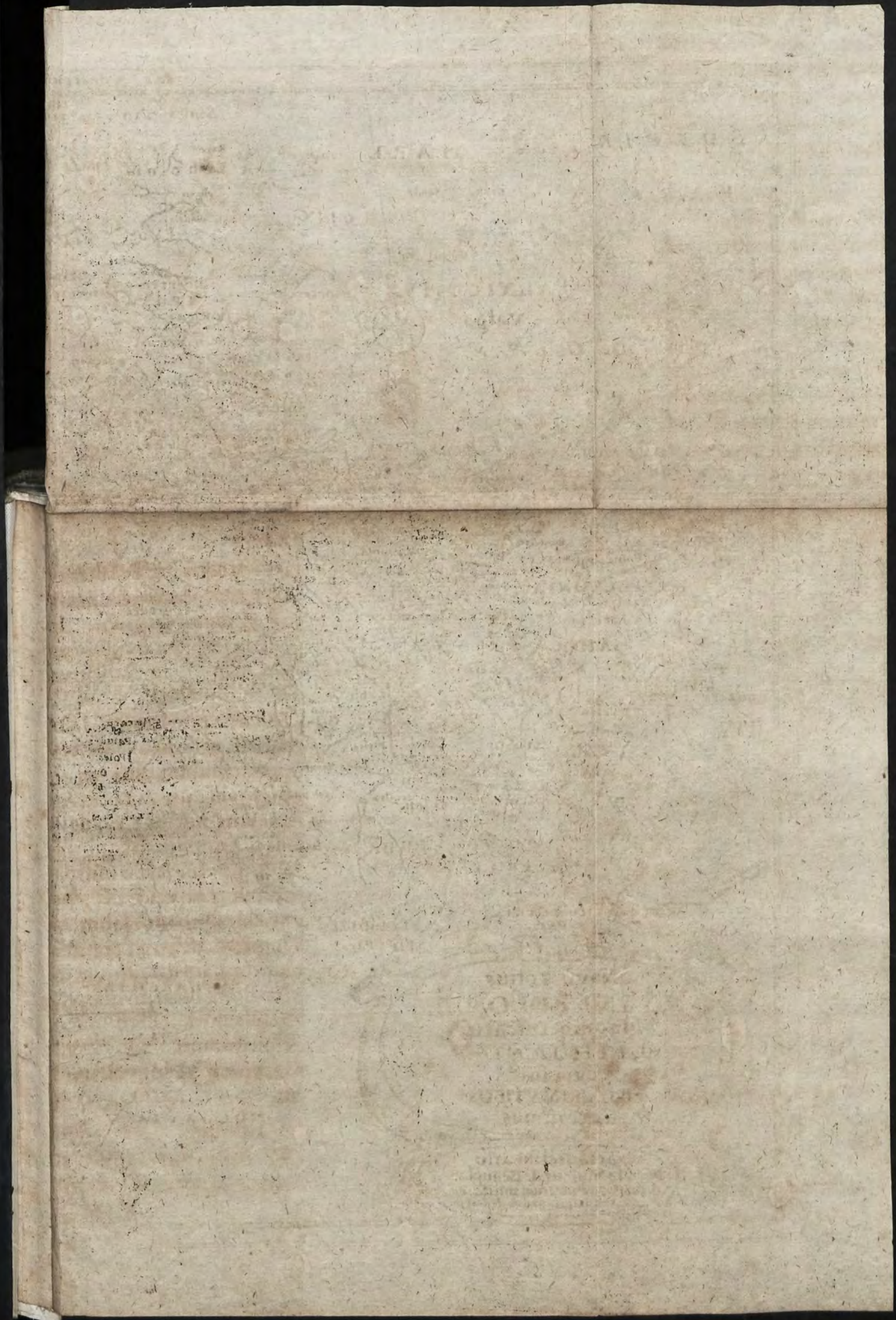

PRAEFATIO.

publicum. Nec enim non quivis curiosior desiderabit scire causam lapsus illius, quo nunc concidit, illa hactenus robustissimis annumerata Polonica respubl. Illam verò quasi oculis spectandam exhibet hic libellus, interim dum describit vires, opes, militiam & regimen Polonicum. In hunc scilicet modum habentibus sese alioqui civitatis rebus, fieri non potest, ut vel salus ipsaeam conservet; tantum abest, ut non concidat respubl. si quo graviore malo præter solitum afficiatur.

Simul itaq; isthoc exemplo alii, ad res suas cautius meliusq; instituendas, excitari poterunt: ac proinde ex Starovolscio discere omnibus in promptu erit, quæ fugienda & vitanda sint sibi rebusq; publicis suis, nisi parem cum Polonis fortunam velint experiri. Taceo nunc, quòd ipsa Poloniæ vicinitas meritò saltim omnes illos, qui ad clavum Imperii sedent, ad reipubl. vicinæ notitiam invitet: quum non satis sit ad id, ut civitati alicui exactè consulas, res domesticas novisse; verùm ad omnes etiam alias, quibuscum potest commercii aliquid intercedere, sit respiciendum. Quidquid hujus sit, neminem lectionis & operæ in Starovolscium impensæ unquam pœnitebit.

Nova totius
REGNI POLONIAE
 Magniq Ducatus
LITHUANIAE
 cum suis
 PALATINATIBUS
 ac confiniiis

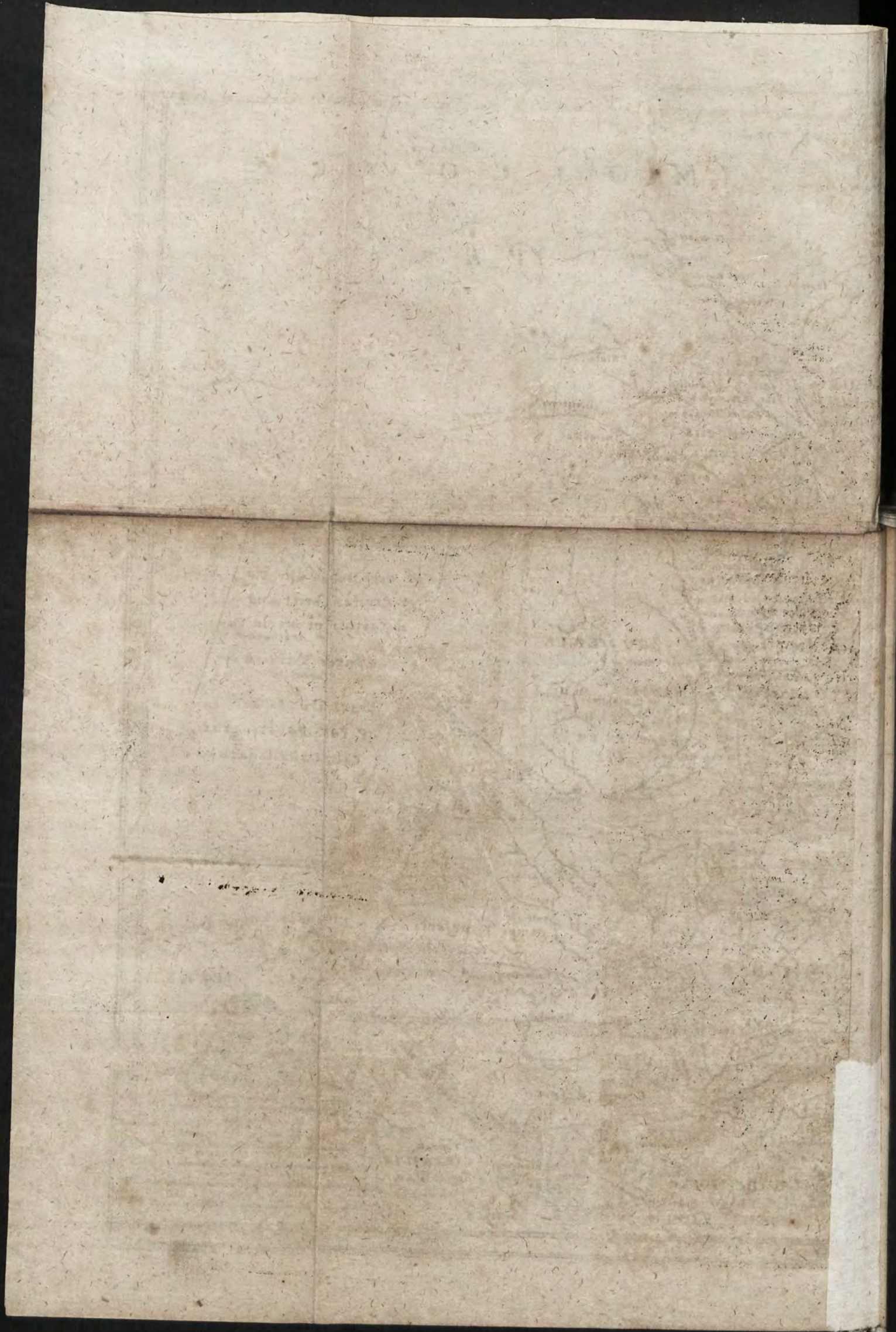
exacta Delineatio
 Per G. le Vasseur de Beauplan
 S. R. M. Architectum militem
 et Capitaneum a. 1701

Declaratio.
 Urbs Antiqua Christiana
 Civitas Christiana
 Civitas primaria Palatinatum
 Civitas Turcica et Tartarica
 Duc. Ducatus
 P. Pal. Palatinatus
 Cast. Castellanus.

Scala

Millaria Poloni. a Communia.	60
Millaria Germanica.	48
Millaria Ucrainica.	36
Millaria Moscovitica.	24

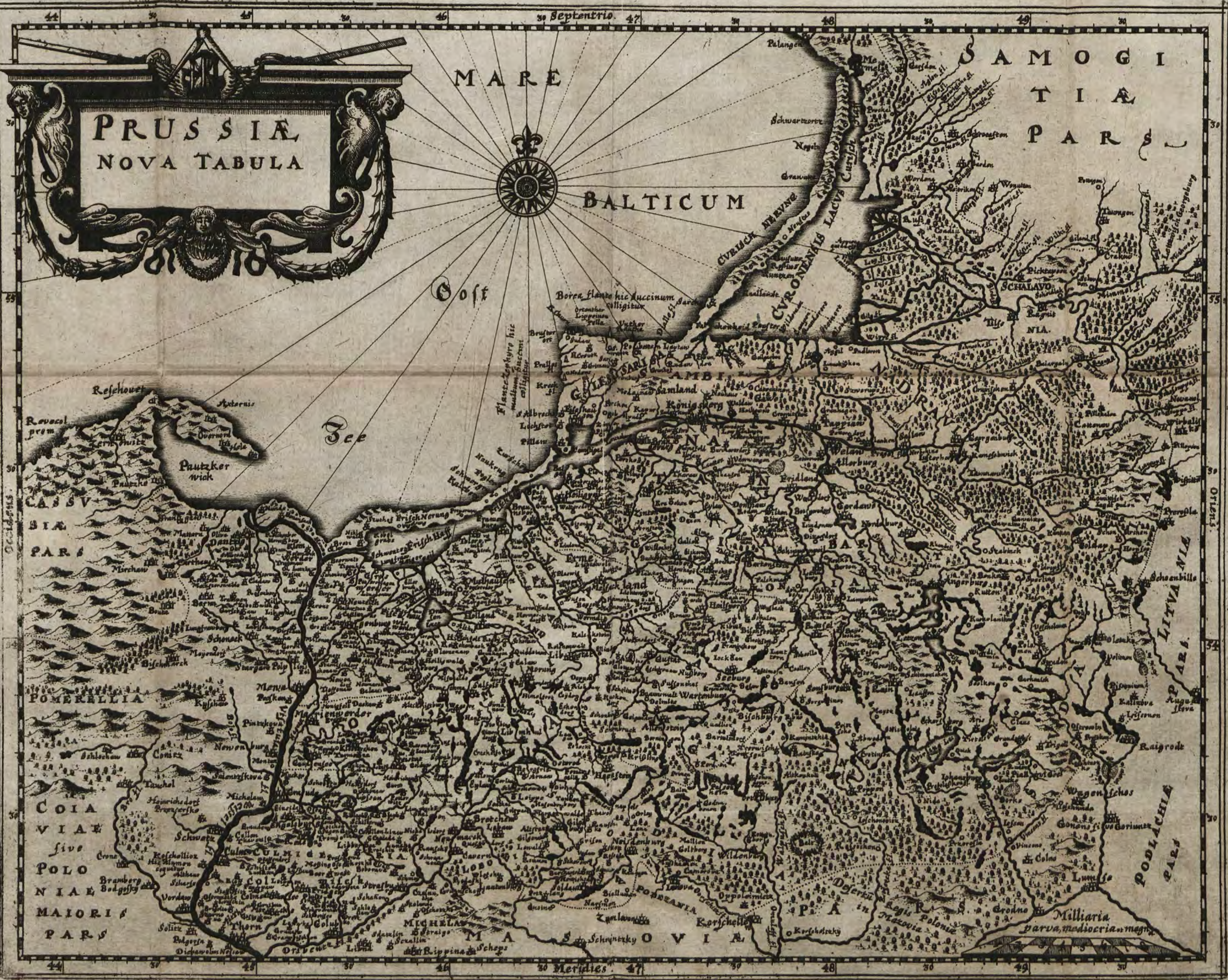

1774

PROBATE
OF THE WILL

[The following text is extremely faint and largely illegible due to fading and bleed-through from the reverse side of the page. It appears to be a legal document, possibly a probate record, containing names, dates, and possibly a list of assets or beneficiaries.]

PRUSSIAE
NOVA TABULA

MARE

BALTICUM

SAMOGI
TIA
PARS

Cost

See

CASSI
SIA
PARS

POMERANIA

COIA
VIAE

POLO
NIAE

MAIORIS
PARS

MICHELAS
MA
S. Schynsky OVIA

LITVANIA
PARS

PODLACHIA
PARS

Milliaria
parva, mediocria, magna

30 Septentrio. 47

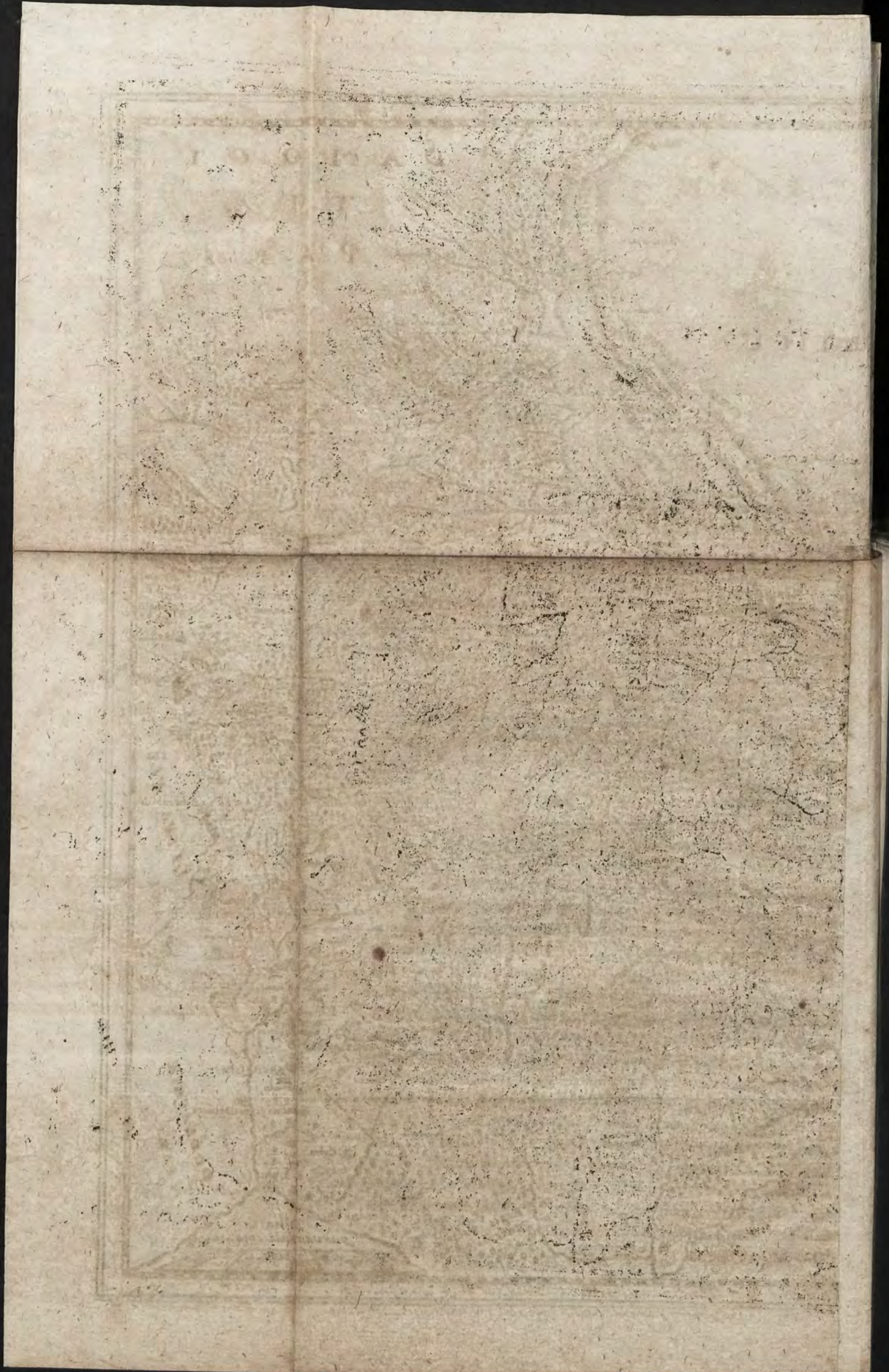
30 Meridies. 47

50
55
50
55

50
55
50
55

CC. LXXV. S.

SIMONIS STAROVOLSCI
POLONIA

Sive status
REGNI POLONIAE
descriptio.

POLONIA, antiquis *Sarmatia Eu-*
ropaa dicta, uti nunc à sapientissimo Rege
Sigismundo III moderatur, octo in univer-
sum Provincias sub uno sceptro continet;
moribus, legibus, lingua, ex parte differentes:
vivendi verò genio, libertatis prærogativa,
capessendorumq; in Repub. honorum aptitudine, omnes
ex æquo pares, & juribus necessitudinum inter se invicem
adstrictas. Hoc est, *Poloniam utramq;, Litvaniam, Rusiam,*
Prusiam, Masoviam, Samogitiam, Pomeransam & Livoniam.
De quibus singulis, quamvis & sigillatim & in communi,
plurimi viri prudentes, tum nostrates, tum extranei, scri-
pserint; quia tamen assidua est harum sublunarium rerum
mutatio, & potentissimorum quorumvis imperiorum
fatalis quædam hæc conditio, ut singulis fere seculis ac æta-
tibus accipiant novas inclinationes, aut incrementa: Ideo,
qualem nunc patria nostra sortiatur statum; qualesve ser-
vent sub coronam aggregati populi mores & consuetu-

dines inter se; quas vires; quas opes; quod regimen; quam religionem; quos denique vicinos habeant, & quam potentes; hoc speciali libello perstricta, posteris tradere constitui. Ut candidus lector, conservatam hactenus, prout à majoribus nostris accepimus, imo auctam Sarmatiam nostram videns, non prudentiæ alicui humanæ (ut solent moderni politici) aut potentiæ amplissimi Regni, hoc adscribat, sed divinæ prorsus benignitati, quæ veros sui cultores, quamvis in faucibus immanissimorum hostium positos, incolumes pro sua misericordia servat, & à primo gentis authore Lecho, in hodiernum, liberos atque florentes, nec ullius unquam jugo pressos, circumvicinis etiam populis, foederum leges præscribere sinit.

SITUS POLONIÆ.

Regnum *Poloniæ*, cum adjacentibus sibi provinciis, extenditur in longum, à tricesimo octavo gradu, ad quinquagesimum quartum, ab occasu æstivo versus ortum hibernum, amplius quam per ducenta quadraginta milliaria Germanica. In latum verò à montibus *Carpathis*, usque ad mare *Balthicum* seu *Venedicum*, per ducenta plus minus milliaria. Ab occasu cingitur *Marchia Brandenburgensi*, & *Pomerania ulteriore*. A septentrione mari *Venedico* & *Sarmatico*, cujus adversa littora *Gothi* atque *Suedi* tenent. Ab ortu *Moscovia*, et campestribus *Scytharum* solitudinibus. A plaga demum Australi, *Valachia*, *Ungaria*, atq; *Silesia*. Regio tota fere plana & aprica est, nisi qua ad fines *Ungariæ* accedit, montana & sylvestris. Quo longius autem inde recedit, eo lenius declivis est, magisque culta, & meliore gleba. Nisi quod in meditullio minoris *Poloniæ* *Calvus mons* supereminet

minet, in quo monasterium est *S. Crucis* nomine, lignoque, in quo Salvator noster pependit, celebre: reliqui colles fere in toto Regno sunt potius quam montes. Sylvestris sanè fuit superioribus temporibus pleraque omnis Polonia: sed nunc ubique diligenter excolitur, frugum leguminumque ferax, & pratis abundans. Et quamvis coeli intemperie nimium laborat; pomaria nihilominus non infrequentia & fructuosa passim habet: in quibus pyrorum, malorum, prunorum, persicorum, ceraforum, & nucum bonitas & varietas certat cum Ungaricis & Italicis. Sunt & vites pluribus in locis, quarum uvæ esui quidem non insuaves sunt, præsertim si æstas & autumnus temperiem suam servent; sed vinum inde expressum acerbius, ubi defæcatum est. Neque negat solum Polonicum castaneas, mora, cotonia, ficus, amygdala, crocum, oryzam, pepones, melopepones, herbas & flores omnis generis, & alias hortenses Italiæ delicias, palati nariumque lenocinia. Nec metalla fossiliaque desunt, ut suis locis dicetur, plumbi, ferri, æris, cupri, argenti & auri. Avium quoque; & altilium, magnam habet copiam; Itemque jumentorum omnis generis, & ferarum; cervorum videlicet aprorum, urforum, luporum, sciurorum, dorcarum, leporum, onagrorum, bifontium, caprarum, urorum, pantherarum, mardurum, vulpium, rosomacorum, lutrium & castorum. Similiter piscium diversorum, quotquot nominari possunt; nam fluviiis, lacubus, piscinis atq; stagnis supra modum abundat. Inter fluvios tamen præcipui sunt *Vistula*, *Donajecius*, *Sanus*, *Vieper*, *Varta*, *Notesius*, *Duna*, *Nemenus*, *Nester*, *Prutus*, *Bugus*, *Bobus*, *Pripetius*, *Narva*, *Drevantia*, *Beresina*, *Borisbenes*, omnes fere navigabiles. Sed sigillatim quamlibet provinciã cum suis qualitatibus videamus.

MAJOR POLONIA.

TOra in universum Polonia extenditur in longum per nonaginta milliaria Germanica; incipiens à *Marchia Brandenburgensi* ab occidente, usque ad *Vistulam* fluvium; qui è *Carpathiis* montibus profluens, *Rusiam* à *Polonia* determinat, & quatuor à *Resovia* milliariis *Sano* 5. illabiur. Latitudinem vero habet 50. mill. à prædictis montibus *Carpathiis*, usq; ad oppidum *Parcoviam*, in confinibus *Litvania* positum. Dividiturque in *Majorem* & *Minorem*. MAJOR versus occasum est, tota fere plana & fluviis irrigua, nisi quod *Cujavia* nonnulla pars clivosa est, 10. collibusque molliter & ad fertilitatem commode distincta. Habet à meridie *Silesiam*; *Marchiam* ab occasu & *Pomeraniam* ulteriorem: *Prusiam* partem & *Masoviam* à septentrione, à quibus *Vistula* determinatur; ab ortu verò *Minorem Poloniã*, variis, iisque ignotis terminis divisam, sed quos inter *Pilica* 15. fluvius præterlabitur. Tota autem hæc *Majoris Poloniæ* amplitudo, in octo *satrapias* dividitur; in *Palatinatum* videlicet *Posnaniensem*, (cui & *Vvshoviense* territorium adjungitur) *Calisiensem*, *Lanciensem*, *Brestensem*, *Junovladislaviensem*. (& hæc duæ *satrapiæ* vulgò *Cujavia* dicuntur) 20 *Siradiensem*, *Ravensem* & terram *Vielunensem*.

Provinciae metropolis *POSNANIA* est, ad fluvium *Vartam*, longitudinis gradu 39, latitud. 52. sita, à qua & districtus nomen habet, primumque sibi locum inter *satrapias* vindicat. Urbs quidem ipsa parva est, sed pulchra 25 *satis*, & commercijs emporioque Germanorum exulta. *Suburbia* amplissima habet; ubi & templum *Cathedrale* cum

cum Collegio *Canonicorum*, & aula *Episcopi*, inter paludes situm est; vulgò *Valisoviam* dicunt, quæ instar oppidi locum munitioni aptissimum habet. *Joannes Lubranseius* *Episcopus* loci, memoria omnium seculorum & laude vir dignissimus, publicum ibi *Gymnasium*, patrum memoria, crexit, *Cracoviensisque Academia* (quæ semper habita est domicilium omnis sapientiæ, & in qua ipse quoq; omni meliori doctrina perpolitus, I. V. lauream promeruerat) *Professoribus* curandum reliquit. Quod deinceps *Adamo* 10. *Conariv*, ejus successor, augustiori structura exornavit, Comes verò *Rostasevius* majoribus stipendiis auxit. Unde, quamvis *Clerici Societ. Jesu* in urbe ipsa habeant suum Collegium, in quo studiosam juventutem erudiunt; floret nihilominus in suburbano *Lubranseianum Athenæum*, 15. certatim eo nobilitate concurrente, ob *Mathematicas* disciplinas, & *Juris prælectiones*. Florent & in *Monasterijs* studia *Religiosorum*; Sed præcipuè apud *Dominicanos* sodales *Theologia*, magno auditorum concursu viget; pietas æquè apud omnes, 20. Septem inde milliariis *Gnesna* distat, cujus *Archiepiscopus* *Ecclesiæ Poloniæ Primas* est, & *Regni totius Primus Princeps*; olimque urbs ipsa *Regni caput* erat, quod nimirum à *Lecho* gentis anthore primum erecta esset, & à regis avis omine auspiciato nomen sortiretur. Nidus enim in *Sclavonico*, *guesdo* dicitur. Cum autem ille in eo loco nidus *aquilarum* plurimos reperisset, urbem quam inibi condidit, à nidorum multitudine *Gnesnam* appellavit: pro insigni autem militari, *aquilam albam* assumpsit, quo etiamnum *Regnum Poloniæ* utitur. *Archiepiscopus* 30. igitur *Gnesnensis*, à *Concilio Lateranensi*, in *spiritualibus* vices *summi Pontificis* gerit, & *Legatus Natus* appellatur:

in politicis autem, præcipue interregni tempore, *Proregis* authoritatem habet. Er prout Collegium illius, ob excellentiam suæ Metropolitanæ Ecclesiæ, præter aliarum Cathedralium morem, Cancellarium cum dignitate habet, qui munimentorum & libertatis illorum (omnes enim nobiles esse debent, nec ad præbendas admittuntur plebeis orti parentibus, in ullo Capitulo Cathedrali, in tota ferme Polonia, nisi certus Doctorum numerus, assignatus ex fundatione,) custos quodammodo est; sic Archiepiscopus ipse, supra dignitatē & prærogativam aliorū Antistitū, aulicos, cubicularios pueros, aliosq; ministros & satellites, more regio habet; & qui inter eos eminent, Cancellarium Specialem, atque Mareschalcum. Quorū ille, judiciis spiritalib⁹, quæ ad curiam Archiepiscopi devolvuntur, cum authoritate præest: hic, cum in publicum Princeps prodir, baculum seu virgam illi præfert, prout Regibus ipsis præferri in Polonia mos est, & aulam ipsius totam ipse moderatur. In Metropolitana itaque *Gnesnensi* Ecclesia, Divi *Adalberti*, Archiepiscopi olim loci illius, honorantur reliquiæ, sepulcro in medio templi pulcherrime constructo; pro quibus asservandis, serenissimus Rex *Sigismundus III.* tumbam argenteam donavit precij haud contemnendi; cum & antea cistæ argenteæ inclusæ fuissent, sed non ita affabre extructæ. Habetque sanè templum illud inæstimabilem thesaurum in vasis aureis, argenteis, & gemmatis, quæ veteres Principes & Archiepiscopi tabulis legarunt; & nuper defunctus *Henricus Firlei*, præter alia vasa & vestes pretiosas, quas Ecclesiæ illi donavit dedit etiā tiaram suam Episcopalem, viginti quatuor millibus florenorum æstimatam.

Cætera oppida *Satrapia Posnaniensis* sunt, *Costenum*,
Ucho

Uscovia, *Slupcia*, *Pysdra*, *Coninum*, *Kcina*, *Kazimiria*, *Nacum*, *Curnicum*, quæ & muris exornata sunt, & non infrequentia habentur: reliqua verò omnia sine ullis moenibus sunt, & nec nisi ligneis ædificiis constant, præter templa, & castella, sive arces adjunctas, aut monasteria Abbatiarum præpinguium, quale est, *Landense*, *Obrense*, *Lubnense*, *Blesoviense*, *Vangrovecense*, *Paradisense*, *Mogilnense*, *Tromesnense*, *Pramentense*, & reliqua Ordinum mendicantium, *Senatores* verò hujus satrapia sunt, *Archiepiscopus Gnesnensis*, *Episcopus Posnaniensis*, *Palatinus Posnaniensis*, & *Castellani septem*, *Posnaniensis*, *Medirecensis*, *Rogosnensis*, *Stemensis*, *Pramentensis*, *Crovinensis* & *Santocensis*. Sunt & officiales tam terrestres, quam castrenses; *Præfectiq;* civitatum partim cum juris dictione partim sine jurisdictione, ut in omnibus regni provinciis habere mos est. *Posnaniensis* nihilominus *præfectus* prærogativā habet hanc, ut *Generalis* Majoris Poloniae dicatur, & in aliquot districtibus suam jurisdictionem exerceat.

20 *CALISSIUM* Murbs ad fluvium *Przosa* inter paludes sita: muro latericio, cum turribus, cincta, aliquot religionum monasteria & templum Canoniorum habet; item quæ Collegium *Societatis Jesu* sumptuosissimum, quod *Stanislaus Karnecovius*, Archiepiscopus olim Gnesnensis, vir rerum Civilium cognitione, cum eruditione eximia, tum prudentia, integritate, aliisque dotibus, in Repub. clarus, suis sumptibus extruxit, & inibi sepeliri voluit. Regio, sicut & tota Major Polonia, frugibus, piscibus & pecoribus abundans est; minoribus oppidis admodum frequentens, quorum præcipua sunt, *Stazum*, *Celum*, *Cosminum*, *Dobra*, *Grabovia*, *Opatovecia*, *Plesovia*, *Odolanovia*, cum arce

MAJOR POLONIA.

in paludibus sita, & *Chocia*, in qua nuper Reverendissimus Episcopus Cracoviensis *Andreas Lipski*, Ecclesiam Collegiatam & Præpositum infulatum, sumptu ingenti fundavit. Haud procul inde conspicitur *Golubovia*, arx Comitum à *Lefno*, recentiori architectura exstructa; itemque parte ab alia *Crotosinum*, cum horto pulcherrimo Comitum *Rozratoriorum*, & Oppidum *Borek*, imagine miraculosa *B. Mariae* percelebre; ingens enim è tota Polonia eò hominum devotorum concursus fieri solet, qui singularem ibi numinis favorem experiuntur. Est & *Olobocum* duobus milliariis à *Calistio*, monasterium Monialium prædives, & pulchre in modum castelli ædificatum. Habet autem satrapia hæc *Palatinum* proprium, & *Castellanos sex*, *Calisensem*, *Gnesnensem*, *Landensem*, *Naciensem*, *Biechoviensem* & *Camenensem*.

SIRADIA, ad *Vartam* fluvium posita, in quatuor territoria satrapiam suam dividit; in *Siradiense* videlicet, *Schadkoviense*, *Radomscense*, & *Petricoviense*. Habetque præter *Palatinum*, *Castellanos* quatuor: *Siradiensem*, *Rospirensem*, *Spicimirensem*, & *Conariensem*: Oppida verò præcipua, *Vidaviam*, *Vartam*, *Pabianice*, *Lascum*, ubi olim *Johannes Lascus* Archiepiscopus Gnesnensis, hæres comitatus illius, Præpositum infulatum ditissimè fundaverat; auxerunt autem Ecclesiæ suppellectilem, illustres illius fratres, collatis amplissimis donarijs. Septem autem milliariis inde est *Petricovia*, urbs non inelegans, in qua *Regni Tribunal*, seu *parlamentum*, singulis annis celebratur; & aliquot stadijs inde *Byki*, arx Baronum ejusdem cognominis, pulcherrimè exstructa. Est & *Abbatia* insignis *Virroviensis* in proximo: & paulò remotius *Italica* architecturæ palatium *Crumense*.

Huic

MAJOR POLONIA.

Huic Palatinatui adjacet *Terra Vielunensis*, quæ proprios magistratus habet & *Castellanum*; dividiturque in territoria, *Velunense* & *Ostreffovense*; quæ aliquot oppida in se (præcipuè *Boleslaviciam* cum arce munitissima) continent, atque pagos infinitos. Ipsa urbs *Velunia* pulchras domus latericias habet, & templum *Canonicorum* fabricæ antiquæ, itemque monasteria aliquot elegantia; sed quæ omnia superat illud *Zloczovense* FF. Minorum de *Observantia*.

RAVENSIS satrapia habet *Palatinum* & *Castellanos tres*; (in tot enim territoria dividitur) *Ravensem*, *Sochacioviensem* & *Gostinensem*. Oppida præcipua sunt, *Rava*, ligneis quidem ædificijs constans, sed populata satis, arcem muratam habet, in qua proventuum è bonis Regijs solutioni militum, quarta pars deponitur: Sic enim Reges superiores voluerunt, ut assiduè in *Podolia*, contra barbarorum excursions, excubiæ fierent. In eadem arce communissimè asservantur captivi hostes patriæ, si sunt personæ honoratioris: qualis nostra ætate ibi fuit, filius naturalis *Caroli* Regis *Sueciæ*, bello *Livonico* cum aliquot legionum Præfectis captus; & nuper *Baudisius*, *Gustavi* Regis *Sueciæ* militum *Tribunus*, itemque *Streffius*, *Taisius*, & alij alarum ductores, bello *Prusico* capti. Collegium hic studiosorum frequentissimum *Societatis Jesu* clerici habent. Sed longè populosius est *Lovicium*, residentia Archiepiscopi *Gnesnensis*, quinque milliariis *Rava* distans, *Nundinæ* quotannis ibi fiunt celebres, unde cives quoque mercaturæ additi. Arx Archiepiscopalis in medijs paludibus sita, pulchra ædificia habet, itidemque *Canonici* & *cives* nonnulli: Ecclesia namque Collegiata ibi est, satis argento & vestibis factis dives: similiter monasteria & templa

C

templa alia. In agro *Laviciensi* nobilium avicularum, quæ *Sniegula* vocantur (quasi *nivales* aves dixeris, ut *Cramerus* author est: quod non nisi sub hyemem excipiantur & cum hyeme simul dispareant;) famosa est captura; alibi eas conspici aut capi negant incolæ loci illius. *Volboria* 5. quoq; Cujaviensis Episcopi residentia, palatium pulchrum ad aquas situm habet, & oppidum ipsum habitatoribus plenum. Est etiam alicujus notæ *Combinum*, *Sobaciovia*, *Gostininum* (nobilitatum carcere *Demetrii Suisicii Magni Ducis Mescoviae*, qui ibi in arce longo tempore asservabatur, & 10. tandem pedore consumptus vitam expiravit.) *Squernevicia* haud inelegans palatium Archiepiscopi Gnesnensis continens; *Biala*, *Chelmensis* Antistitis ditio; unde conspicitur *Radziejovia*, ejusdem cognominis Palatini Lenciciensis arx pulcherrima, hortos, fontes & pomaria amantissima 15. habens.

Tum *Viasdum* oppidum arcis elegantia conspicuum, quasi ad lævam *Rava* civitatis positum. *Ravensi* vero satrapia vicina est LENCICIENSIS, in tria similiter, prout & illa, territoria divisa; *Lenciciense* videlicet, *Brezinense*, 20. & *Orloviense*. Præterq; *Palatinum*, quatuor *Castellanos* habet, qui ad senatum Regni spectant, *Lenciciensem*, *Brezinensem*, *Involodensem* & *Conariensem*. Præcipua districtus urbs *Lencicia* in paludibus sita, templum Canoniorum longe extra urbem in loco sanè inexpugnabili habet, si cum vel 25. levis ars architectonica juvisset; ipsa nundinis celebris & comitijs nobilitatis illius palatinatus, qui ibi sua judicia peragunt. Est & *Pionikum* ab una, atque *Uniejovia* parte ab altera, civitates Archiepiscopi Gnesnensis non contemnendæ; in quarum posteriore, arx ad *Vartam* affabre facta, 30.

conspicitur: in priore autem Monasterium FF. *S. Pauli* primi Eremitæ.

Sequitur *Cujavia* in duos *Palatinatus* divisa, *Brestensem* nimirum & *Juniuladislaviensem*; regio frumenti, pecoris & 5. piscium ferax; lacus etenim innumeros habet, eosq; piscosos valdè, quos inter præcipuum locum *Goplus* habet, quinque milliaria patens in longum, semis in latum.

Et BRESTENSIS quidem satrapia unum *Palatinum*, tres verò *Castellanos* habet, *Brestensem* videlicet, *Crusviciensem* & *Covaliensem*: territoria autem quatuor, *Brestense*, *Crusviciense*, *Covaliense* & *Pradecense*. In *Brestensi*, *Uladislavia* est, sedes & oppidum Episcopi Cujaviensis & *Pomerania*, templum Cathedrale, veteris quidem fabricæ, sed varia suppellectili, ac præcipuè vasis argenteis ditissimum 15. habens. Circa, domus Canoniorum, schola & seminarium; arx verò ipsa ad confluentem *Vistula* sita, sicut & oppidum, domus latericias complectens. In eodem littore conspicitur *Nisavia*, tota murata, nec valdè longè *Raciensum*, arce pulcherrima exornatum; item *Radziejovia*, *Stuzevia*, 20. atq; *Breste* ipsum, vallo, muris, & fossa cinctum, latericiisque domibus interjectu trabium exornatum. Regio hæc, ferendæ segeti habiles campos ostendit, omniumque frugum copiam habet, quæ non modo in domesticos usus suppetant, verum etiam *Dantiscum* ad nobilem illum mercatum 25. secundis annibus devehantur.

Eodem modo JUNIULADISLAVIENSIS satrapia tria territoria complectitur, *Bydgosense*, *Bobrounicense* & *Juniuladislaviense*, quod statim à *Goplo* lacu & oppido *Crusvicia*, usque ad *Vistulam* & fines *Pomerania* extenditur, habetque complura oppida & villas, quamvis ligneas omnes:

& præter *Palatinum*, tres ad Consillium Regium *Castellanor* mittit, *Juniuladislaviensem*, *Bydgostensem* & *Conariensem*.

Crusvicia quæ ad *Brestensem* palatinatum spectat, & in *Juniuladislavienfis* satrapia finibus posita est, habet templum extra oppidum, *S. Petri*, è quadrato lapide extructum, cum Collegio 24 Canoniorum, & arcem latericiam in insula lacus *Goplenfis*, in qua olim Regem *Papielium*, divina ultione permittente, mures devorarunt, quod plurimos consanguineos suos, regnandi cupiditate, veneno in convivio sustulisset.

Bydgostia est civitas murata, Collegio Clericorum *Societatis Jesu* nobilitata, habetque maximam copiam solumonum; sicut & *Pacostia* rhombuûm. Sunt & alia ibidem non contemnenda loca, populationesque bonæ, ut *Gnieucovia*, *Uratistavia*, *Solectia*, *Dibovia* atq; *Strelce*, ubi Monialium 15 totius Majoris *Polonia* ditissimum monasterium

habetur.

POLONIA MINOR.

TAm in longum, quam in latum, quinquaginta ferè milliaria Germanica, *MINOR POLONIA* habet; & in tres communissimè *satrapias* seu *Palatinatus* dividitur, *Cracoviensem*, *Sendomiriensem* & *Lublinensem*, hoc ipso ordine, quo nunc sunt enumerati, versus Aquilonem & ortum æstivum sitos. Et à septentrione quidem *Masovia* atque *Podlachia* tractui, ab occidente *Majori Polonia*, ab ortu *Rusie*, à meridie verò *Ungaria* & *Silesia* finitima est. Quoque propius accedit ad fines *Ungaria*, hoc magis montana est: & sylvestris; quo longius autem inde recedit, eo lenius

lenius declivis est, magisque culta, & meliore gleba. Tametsi in meditullio quoque *Sendomiriensis* terra, aliqua ex parte leniter montosa, seu verius clivosa apparet: Uno *Calvo monte* excepto, in quo monasterium *Benedictinorum* est, *S. Crucis* nomine lignoque celebre; tum aliud ad radices ejus, duobus milliariibus inde *S. Catharina*, *EE*. Minorum de observantia.

CRACOVIENSIS Palatinatus, præter suos *quatuor districtus* (*Cracoviensem* videlicet, qui *duo territoria* complectitur, *Xianzense* & *Prassoviense*; *Leloviensem*, *Biccensè* & *Sandecensem*, in quos dividitur,) etiam *tres ducatus* in se continet, *Osvicimensem*, *Zatoriensè*, *Severiensè*, qui partes sunt *Silesia*, & *Comitatû Scopusensè*, qui est pars *Ungaria*, *tredecim oppida* continens, inter quæ *Luboulia* præcipuum locum sibi vendicat, *arcem munitissimam*, & in ea perpetuas excubias habens; *Podolinecia* quoque Collegio *piarum scholarum* percelebris. Reliqui verò omnes hujus *satrapia* districtus, *tres & nonaginta populationes*, præter *pagos* & *villas* continent, templis, monasterijs, & castellis exornatas. Ac præter istas, sunt etiam *arces* in editioribus locis & rupibus extructæ, *Melstinum*, *Rabstinum*, *Tencinum*, *Landiscorona*, *Moravica*, *Xiansia*, *Ogrodeneia*, *Lipovecia*, *Octecium*, *Fisnice*, *Pilcia*, *Sorstenum*, *Bobrek*, *Spitkovice*, *Soben* & cœtera. Sed sunt & monasteria ad munionem pariter & commoditatem habitatorum exadificata, & vicis pagisve non longè distantibus frequentata, *Tinecense*, *Mogilense*, *Bielanense*, *Calvaria*, *Miechoviense*, *Sielecense*, *Vinicensè*, *Siriciensè*, *Hebdoviense*, *Alvernense*, *Stanantecense*, *Andreoviense*, *Preroviense*, *Gidlense*, *Mstoviense* & *Czenstochoviense*.

CRACOVIA, caput provincie & regni totius *Metropolis*, posita longitudinis gradu 42, latitud. 50. quæcum.

cum ædificiorum privatorum juxta ac publicorum splendore atq; munitione, tum rerum omnium ad victum cultumque corporis pertinentia, & mercium exoticarum copia, hominumque frequentia & civilitate facile cum claris *Germania Italiaque* urbibus comparari potest. Habet 5. adjuncta sibi duo oppida, à meridie *Cazimiriam*, à septentrione *Clepardiam*, arcem verò in rupe, quasi medium, *Vistula* imminentem, & magnificis ædificijs exornatam. Ibidemque Basilicam S. *Stanislai*, in qua ejus sepulchrum nuper à *Martino Szyfchovio* loci Episcopo sumptuosissimè 10. restauratum est; cum etiam antea tumbam argenteam multaq; aurea vasa cultui divino sacrata habuerit: sed ea longè auxit piorum Regum è *Jagellonica* prosapia liberalitas, tum *Sigismundi III* ejusq; filij *Uladislai IV* pietas. *Sigismundusq; senior*, præter donaria alia in crucibus aureis & 15. vestibus gemmatis oblata, argenteum altare, ad *Divi* sepulchrum erexit; ejusq; deinde filia, *Anna* Regis *Stephani* uxor, aliud argenteum altare in capella *Annunciatae Virginis*, ubi *Regum sepultura* est, patris sui Manes venerata, statuit: rectoque deaurato Oratorium illud condecoravit. Taceo 20. hic tot Reliquias *Sauctorum*, auro, argento, gemmisque preciosissimis exornatas; taceo cruces lapidibus & margaritis lucentes, quæ tot millibus aureorum æstimantur; taceo mitras Episcopales, casulas, & pluvialia ex ipsissimis gemmis facta; cum hæc precium ferè omne superent, faciuntq; eo majorem stuporem mirantibus, quo magis considerantur & diligentius inspiciuntur. Hoc dicam, quod ditissimè etiam in Europa provisus Ecclesiis cum hac nostra commune non est, quod in ea videlicet perpetuò cantetur & nusquam silentium fiat, sacerdotibus in certas classes ob 30. id dispositis, qui per totam noctem psallunt. Cumque centum

rentum circiter singulis diebus in ea sacrificia peragantur, *veſto* *Myssæ* ordinariæ cantantur à sacrorum mystis, & ex eis *dua* concentibus Musicis. Episcopus ipse, *tredecim* civitatum dominus est, & ducatus *Severiensis* supremus Princeps. 5. Capitulum, quod 36. Canonicis constat, cum reliquis inferioris ordinis sacerdotib; tantundem in redditibus, quantum & Episcopus, habent. Omitto hic alias *quinque* Ecclesias tam in arce, quam in urbe sitas, quæ proprios Canonicos & Capitula sua habent. Omitto Monasteria ditissima, & parœciae urbis; inter quas principem locum tenet illa in Circulo Cracoviensi, *Beatae Mariae Virginis*, quæ Archipresbyterum infulatum habet, & ob cleri numerositatem, similiter prout & in arce, totis noctibus assiduè laudes divinas concinit. 15. Venio ad *Academiam*, eruditorum omnis generis fertilissimam officinam, quæ totius *Sarmatia* sidus lucidissimum est, pariter ut olim *Græcia* oculus *Athenæ*. Hæc in universum *undecim* Collegia habet. Collegium majus in quo *Philosophi*, & Collegium *Jurisperitorum*, in quo ejus artibus 20. *Professores* habitant & prælegunt. *Medici* enim, quia communissimè uxorati sunt, *extra* Collegium manent quisque in domo propria. *Bursa Jurisperitorum* seu Collegium *Dlugosianum*, in quo *Astræ* candidati manent. Collegium *pauperum* seu *Bursa Jagellonica*, Collegium *Philosophorum* seu 25. *Bursa Nascoviana*, Collegium *Hierusalem* seu *Bursa Olesniciana*, Collegium *Zifinianum* noviter erectum, Collegium *Starungilianum*, *Smiesconieinum*, & Collegium seu *Classis artium humaniorum*. His adjungi possunt 14 *scholæ Grammatices*, sparsæ per urbem, in quibus alias etiam superiores artes Academiae Magistri docent, sub uno capite Magnifico Academiae 30. Rectore; singulaq; Facultates, certis legibus suos regunt, & stu-

& studium magna sedulitate dirigunt ita, ut nullus ferè Ec-
clesiasticæ aut Politicæ dignitatis ordo fit, in quo non repe-
riantur, qui in Alma hac universitate exercitati non fue-
rint. Faxit immortalis DEUS, ut florentissimæ Academiæ
gloria, quæ tam multorum in se amorem, varijs exercitijs
ærumnis convertit, & pietatem excitat, nulla aut fortunæ
aut invidiæ vi unquam collabascet.

Sunt & in *Monasteriis* Religiosorum Mendicantium
studia tam *Philosophiæ* quam *Theologiæ* florentissima, apud
Augustinianos in Monasterio *S. Catharina*, apud *Francisca* 10.
nos, tam *Conventuales*, quam de *Observantia*, apud *Carme-*
litas Discalceatos in suburbano, apud *Ignatianos*, ad *sanct. Pe-*
trum Majorem, apud *professos sanct. Pauli Primi Eremitæ*,
in *Rupella*, atque alibi apud alios. Sed maximè apud *Dome-*
mcanos ad ædem *SS. Trinitatis*, qui antiquitus eruditione si 15.
mul & vitæ integritate excelluerunt, & etiamnum habent
prælectores viros omni iudicio doctissimos, & unâ verbi
DEI prædicatores celeberrimos.

Sed & *corpora Sanctorum* quiescunt in hac urbe plurima,
ac præcipuè quæ miraculis clarent sunt, *sanct. Stanislai*, S. 20.
Prandorthe, *S. Joan. Gorbai* in arce, *S. Hyacinthi & Juonis Epi-*
scopi apud *Sodales Dominicanos*, *S. Isara Confessoris* apud
Augustinianos Eremitas, *S. Stanislai Cazimariensis* apud *Ca-*
nonicos Regulares, *S. Simonis Lipnica* apud *Minoritas de*
Observantia, qui omnem ætatem suam, tam in seculari, 25.
quam monastica vita, magna puritate & innocentia pere-
git, ita ut cunctis exemplo esset. *Sanctus* quoque *Joannes*
Cantius Academicus, vir uti eximia vitæ sanctimonia, sic &
præstanti excellens doctrina apud *S. Annam* quiescit, &
cum illo plurimi pietate insignes viri: *Anthony Anapacha* 30.
nia, *Rochus Posnanicnsis*, *Simon Halicisus*, aliique plures alibi,
morum

morum suavitate, & vitæ inculpatæ innocentia celebres;
ut *Stanislaus Kokoska*, *Bartholomæus Bonkovius*, *Joannes Viel-*
eius, *Sebastianus Nucerinus*; sed principaliter apud *S. Mar-*
cum, *B. Michael Gedrucius*. Reliqui, quorum præter summam
5. vitæ integritatem, doctrina quoque varia & recondita fuit,
sunt scripti in libro vitæ.

Sunt & *Confraternitates* piorum hominum in hac urbe
celeberrimæ, quæ solemnioribus festivitatibus, juxta vete-
rem ritum, diversis coloribus in processionibus vestiun-
10. tur, videlicet: *Confraternitas Rosarij* colore rubro, *Confrater-*
nitatis Misericordiæ colore viridi, *Confraternitas Scapularis* co-
lore cœruleo, *Compassionis Christi* colore nigro, *Confraterni-*
tas Itatorum colore niveo, *Confraternitas Corporis Christi* co-
lore niveo cum caputijs rubris, *Confraternitas sanct. Sophia*
15. colore albo nitido, *Confraternitas sanct. Anna* albo obscuro,
Confraternitas sanct. Monica colore lazuro &c.

Sed nos, facta obiter religiosæ pietatis mentione, quæ
ad eandem normam in omnibus *Polonia* urbibus servatur,
ad reliquam hujus nobilissimæ satrapicæ descriptionem
20. procedamus. Habet itaque illa præter *Episcopum*, *Castella-*
num, & *Palatinum Crac.* alios quatuor *Senatores* ad *Consilium*
Reipubl. pertinentes, *Castellanum* nimitum *Voinicensem*,
Osuecimensem, *Saudecensem* & *Bieccensem*; Præterq; alios *ma-*
gistratus terrestres, & castrenses, (quos inter *Generalis Præ-*
25. *fectus Cracoviensis*, est primarius custos ac defensor, non tan-
tum arcis regicæ, in qua corona asservatur, verum etiam pa-
cis atque tranquillitatis publicæ: Unde jurisdictionem
habet late patentem, non modo in agrestes & oppidanos,
verum etiam in equestris ordinis homines) *Magnum Procu-*
30. *ratorum Cracoviensem* numerat, qui sartorum tectorum ar-
cis & reddituum Principis curam habet. Arxquè ipsa *Crac.*
pecu-

peculialiter decem custodes habet, qui *Burgrabii* sumpto à *Germanis* vocabulo appellantur, pacisq; juxta ac belli tempore, nocturnas atque etiam diurnas, quando opus est, excubias per se vel per ministros suos servant; debentq; omnes nobiles esse.

Nec est prætereundum, quod præ omnibus Regni *Polonia* satrapijs, una *Sandomiriensi* excepta, huic soli omnia metalla fossiliaque contigit possidere; plumbi & argenti apud *Ilcusiam*, *Slavcoviam*, *Severtam* & *Novagoram*: æris atque auri ad *Novozargum*, & in montanis circa *Sandeciam*: falis metallici, instar ingentium saxorum, apud *Bochnam* & *Veliscam*: marmoris omnis coloris, apud *Selectam*, *Carmelitarum* *Discalceatorum* *Eremitorium*: nitri apud *Visliciam*: vitrioli apud *Beciam*: cupri & carbonum ad ignem fovendum apud *Tencinum*: chalybis apud *Podoleneciam*: ferri verò simplicis & vasorum vitreorum officinas, apud *Olsiniam*, tum & alijs compluribus in locis.

Quæ universa quamvis, sed in submontana regione potissimum, hortis haud incultis, (ut hic de suburbanis *Cracoviensibus* taceam) & pomarijs fructuosissimis referta sunt: in quibus castaneas, mora, cotonea, ficus, amygdalas, pepones, melopepones, herbasque ac flores omnis generis, *Italia* delicias reperias. Et in primis *CREPICII* hortum ut vulgo dicunt *Italicum* cultissimum videbis: itemque palatium laquearibus deauratis, recentis architecturæ, tum quoque monasterium & templum *Canonicorum Regularium*, sumptu & cura excellentissimi olim viri, & cujus nomen fama que nec verustate obrui, nec oblivione deleri poterit, *Nicolai Volscii*, Regni *Polonia* supremi *Marschalci*, exstructum. Et in vicinia *Castelli*, vivarium diversorum animalium amplissimum, in quo nostris temporibus, præ-

ter

ter castores, capras, damas & danielos, mille sexcenti solummodo cervi ipsi numerabantur. Ejusdem illustrissimi viri studio, & magnificentia *CLOBUCII*, templum & monasterium, similiter *Canonicorum Regularium*, & Palatium penes affabre factum & hortus, ut dicunt, *Italicus* conspicitur.

Sequitur *Czenstochia*, oppidum quidem bonâ cerevisiâ, quæ non tantum per *Poloniam*, sed etiam per vicinas *Imperii Germanici* provincias distrahitur, percelebre. Monasterium verò extra oppidum in *Claro monte* situm, egregieque nunc restauratum & munitum, *B. Virginis* miraculosa imagine, à *S. Luca* Evangelista depicta, fere toti *Christianitati* notum. Solent enim eo, è longissimis partibus *Europæ*, devoti homines venire, aut saltem donaria sua mittere, difficultatibus aliquibus impediti. Hinc thesauros ibi ingentes in gemmis, auro, argento, & vestibus sacris videbis, *Religiosorumque* inibi degentium, *S. Pauli* primi *Eremitæ*, frequentiam non contemnendam. In proximo templum *S. Apollonia*, & turris conspicitur: atque inde *FF. Dominicanorum* residentia *Gidlensis*, itidem *B. Virginis* imaguncula miraculosa percelebris; ubi & *Carthusia* noviter exstructa est.

Ad confluenta deinde *Varta*, oppidum *Mstovia*, *Canonicorum Regularium*, ditio amplissima, qui *Præpositum* infulatum loco *Abbatis* habent; & ad manum dextram inter sylvas, arx in scopulo eminentissimo *Ostimia*: Tum procedendo versus ortum æstivum, *S. Anna* templum *Privovia*, sub cura *FF. Minorum de Observantia*, piorum hominum assiduis peregrinationibus famosissimum.

Ad fluvium verò *Pilciam*, *Novopolia*, nidus *Koniecpolsciorum*

sciorum cum arce elegantissima, & castellum *Potok* conspicuum, ejusdem familiarum amœnissima possessio.

Lelovia deinde sequitur, territorij caput, & muro vetusto permunita. Hinc *Pilcia*, *Zbaravij* Ducis ditio, templum Canonorum in Oppido habens, in monte verò summitissimum propugnaculum, ad præsentem Geometriam dimensum; intus palatium superbissimum, & hortus more *italico* excultus.

Inde versus meridiem eundo, primum occurrit *Ogrodenecia*, in scopulo arx *DD*, *Firleorum* vetustissima; deinde oppidis aliquot ignobilioribus interjectis, *Severia* caput amplissimi cognominis Ducatus, arcem haberetatis munitam in insula unius latissimi stagnis & aliam *Lipovecia* in scopulo eminenti, famofam carceribus insolentioris Cleri Diocesis Cracoviensis. Cum enim Episcopus Cracoviensis supremus Princeps sit Ducatus *Severiensis*, qui aliquot oppida continet, *Lipoveciam* inter illa, tanquam vicinioris urbi *Crac.* ubi communissime judicia peraguntur, incarcerandis *licentiosus Clericis* antiquitus deputavit.

In eodem Ducatu est *Slaucovia*, fodinis argenteis perclebri, ac ob id multum Episcopis Cracoviensibus amata. Vicina illi *Ucusia* urbs regia, itidem plumbi atque argentifodinis dives & famofa; cives habet, ut in luxu plus nimium superbos, sed ad devorionem & pietatem nihilominus pronos, & benè moribus politos; urbem ipsam mœnibus circumstantam, & domus pulchrè è laterculis factas: panis hic semper optimus & caro bubula, ut etiam *Cracoviam* ipsam superent, à qua vix quinque miliaribus distant. Quo spacio videbis tot Castella, tot monasteria, totque palatia nobilium, sacerdotum, mercatorum, & in primis *Tencinum*, in

monte eminentissimo situm, arcem pulcherrimam Comitum ab illa cognomen suum derivantium, originem verò à *Lechò* ipso gentis *Polona* authore; deinde ad sinistram *Piescovam* scalam, inter sylvas arcem in rupe prærupta sitam; Itemq; *Octecium*, arcem simili situ gaudentem; Et à tergo quasi *Rabstiniam Ilcusie* imminentem. Versus autem *Cracoviam* procedendo, *Moraviciam*, *Balicios*, *Midnicos*, palatia pulcherrima, & ante ipsam jam urbem, *Voliã* castellum elegantissimum, industria *Italarum* opificum exstructum. Tum denique in suburbano, *Lobzovia*, palatium sumptuosissimum regium, & hortus undequaque cultissimus. Ad occidentem urbis, uno milliari conspicitur in monte eminentissimo *Argentineo* nuncupato, Patrum *Camaldulensium* Eremitorium, prædicti viri excellentissimi *Nicolai Volschi* sumptibus magnificentissime exstructum; ubi est quod viator miretur, cum sint omnia ad æmulum, juxta proportionem geometricas in fabricando observata. Medio quasi milliari inde *Tinecium*, *Benedictorum* ad *Vistula* præterlabentis litus monasterium, *Abbatem* quinque civitatum, & centum villarum Dominum habens, qui est perpetuus Canonicus Cracoviensis. Et pergendo ad confinia *Silesie*, Palatium *Spitcovense* ad eundem *Vistula* confluvium occurrit; deinde arx *Bobrcensis*, in Ducatu *Osuccimensi*, ut ipsam *Csucciniam* inter paludes sitam omittam. Inque Ducatu *Zatorensi*, palatium *Osiecense* haud indecorè permunitum. Similiter in comitatu *Zivicensi* Monasterium Canonorum Regularium, & palatium pulcherrimum in *Sucha*. Arx deinde *Landiscoronensis* in rupe excelsa, per tot miliaria undique conspicitur; tum in ditione illius, *Mons Calvaria*, ab illustri olim viro *Nicolao Zebredovio* Palatino Cracoviensi appellatus, inque ejus

hereditario fundo à viris religiosis, piorum devotioni locus delectus, observata omni similitudine situs, cum situ urbis *Hierosolymitane*, in qua Christus Dominus operatus est salutem nostram. Ergo collibus impositis suis cognominibus, oratoria sparsim per campos pulcherrima extruxit: in monte verò ipso *Calvaria*, monasterium sumptuosissimum FF. de Observantia erexit; impetrata à summo Pontifice gratia, quo à peregrinantibus ea loca licitè visitari possint; Fitq; eo maximus hominum concursus, non è *Polonia* tantum; aut vicinioribus locis, sed ex *Ungaria*, 10. *Transylvania*, *Silesia*, *Moravia*, alijsq; remotioribus populis.

Ab alia parte urbis *Cracoviensis*, est Abbatia dives, monasteriumque Cisterciensium, satis munitum & pulcherrimum *Claretumba* seu *Mogilense*: Et aliud ex opposito ferè, 15. *Vistula* tantummodo superata, *Staniontecense*, Monialium *D. Clara*: Tum in sylvis palatium regium *Niepolomicense*, venationes diversarum ferarum & hortum exculcum habens; Et sylvis superatis quarto ab urbe milliari aut quinto, Præmonstratensium Abbatia *Hebdovensis*. In submontanam 20. verò regionem vergens *Velisca*, civitas falis metallici fodinis nota per Europam, vel ex solius *Rhetici* Mathematici celeberrimi descriptione: itemq; *Bochnia*, æmula *Velisca*, iisdem fossilibus abundans. A cujus latere dextro versus *Ungariam*, primo conspicitur *Debcicia*, civitas cum arce: de 25. inde *Scarictum* intra montes, Cisterciensium Abbatia non contemnenda. Et versus ortum in *Visnicia*, Comitris *Lubomirscii*, *Cracoviensis* Palatini, arx munitissima, & PP. Discalceatorum in uno monte vicino Eremitorium; utraq; modernæ architecturæ, excellentissimas picturas diversaque 30. marmora, & artificiosos in hortis aquæductus continens.

Omitto

Omitto oppida ignobilia, & veteris fabricæ arcès: omitto villas & domus nobilium affabre factas, cum non in urbibus modò, sed etiam in villis, laurius nunc & quodammodo magnificentius habitare nostri homines studeant; præcipuè autem in satrapia *Cracoviensi*, quæ & *Germania* vicinior alijs est, & Italos mercatores atque opifices, quorum opera & industria in ædificando utitur, complures semper habet. *Sandecia* itaq; in submontana hac regione, civilitate alias circumvicinas populationes superat, quæ & 10. Abbatem Præmonstratensium Monachorum, & Ecclesiam Collegiatam habet; & homines Mercurio deditos, non pigros aut agrestes, uti communiter fiunt montani omnes, sed politos, industrios, & negotijs suis intentos. Urbs muro cincta ad ripam *Dunajecii*, in loco amœnissimo, quasi unomilliari in prospectu veterem *Sandeciam* habet, ubi Moniales Præmonstratenses ditissimum tota *Polonia* monasterium incolunt. Quinque milliariibus inde *Breicia*, urbs pulchra & loco munito sita, sui territorij, prout & *Sandecia*, caput; tandem *Tucholia*, *Zmigredum*, *Dembovecia*, *Ducia*, & 20. *Tarnovia*, Ecclesia collegiata marmoribus per politis conspicua tum muris ædificijsque urbis, atque extra paulò in monte eminenti arce per insignis, cui vivarium amplissimum adjunctum, conspicitur. Est hic in suburbano FF. Minorum de Observantia & Monialium *D. Benedicti* haud 25. inelegans, & in templo Canonorum, sepultura *Tarnoviorum* Comitum & *Joannis* ultimi Ducis *Ofrogij*, variè marmoribus exornata, & rota sanè Phidii opere sculpta.

Ad septentrionem itaq; procedendo, inter nobiliora oppida hujus Palatinarum censentur esse *Opatovecia*, *Coscicia*, 30. *Prosovia*, *Micchovia* militum sepulchri Christi ditio, qui in ea monasterium multis possessionibus ditatum habent,

Præ-

Præposito infulato superiori utentes. *Xiansia* monasterium Augustinianorum, & palatium marmoribus pulcherrimè variegatum, extra septa oppidi habet. *Andreovia* Abbatia prædives, & oppidum non contemnendum. *Scarbimiria* frugum dives, & Collegio Canonorum honorata. 5. *Chroberscum* arx pulchra Marchionis *Miscovii*, atque ejusdem civitas *Pinczovia*, palatium superbissimum continens, in quo maximè balneum à poëtis celebratur. Terra abundat lapide vivo pro fabricis extruendis apto, & agros per totum fertilissimos habet.

Sed jam transeamus in SENDOMIRIENSEM Palatinatum, qui in octo territoria dividitur, *Sendomiriense* videlicet, *Radomense*, *Stenżicense*, *Corcinense*, *Vislaciense*, *Chencinense*, *Opocinense* & *Pilsnense*. Habetque Senatores ad consilium Reipub. spectantes numero novem; *Palatinum* in primis, tandem *Castellanos* sequentes, *Sendomiriensem*, *Vislaciensem*, *Radomiensem*, *Zavichostensem*, *Zarnoviensem*, *Malogostensem*, *Polanecensem* & *Cechoviensem*. Abundat metallis, auri, argenti, æris, & lazurij apud *Kielcios*: plumbi & argenti apud *Chenciniam*: ibidem marmoris nigerrimi & viridis atque rubei apud *Cunoviam*: ferri & chalybis ad *Vonchociam*, *Bodżantinum*, *Sydloveciam*, atque alibi passim. Sicut & pomaria fructuosa ubique reperias, sed maximè in suburbanis *Sendomiria* ipsius & *Zavichosti*, in quibus pirorum, malorum, prunorum, persicorum, ceraforum, & nucum bonitas atque varietas certat cum *Ungaricis* & *Italicis*. Sunt & vites, quarum uvæ non insuaves sunt, præsertim si æstas & autumnus temperiem suam servant; sed vinum inde expressum acerbius, ubi defecatum est. Urbs in scopulo eminenti posita ad *Vistulam*, prospectum amœnissimum habet, satisque cives politos sortitur, cum magna ibi sem-

per

per nobilium sit frequentia, ob assiduam jurisdictionem magistratuum provinciae ibi residentium. Est quoque ibi & Collegium Canonorum locupletissimum & Collegium Clericorum *Societas Jesu* juventutem docentium, & Collegia Religiosorum virorum, & arx Regia satis pulchre fabricata, in qua residet *Præfectus*. Secundum illam est OPATOVIA quatuor inde milliaribus distans, in loco fertili & amœno sita; itidemque templo Canonorum, viris religiosiis, & populi frequentia urbs insignis, atque munitio 10. *Viażdensis* noviter erecta. *Radomia* territorij sui caput, muro cincta, templum Minoritarum inter alia, pulcherrimum habet. Oppidum *Jedlinskio* dictum Gymnasium Academicum celebre, & templum affabre extructum. *Tarlowia* quoque templum inter novas fabricas magnificentissimum. 15. *Solecia* ad *Vistulam* sita, arcem à Duce olim illustri, *Christophoro Zbaravio* restauratam & recentiori architectura exornatam, horroque cultissimo auctam continet. *Uza* urbs domibus latericij elegans, Episcopi Cracoviensis est, ollas pulcherrimas toti *Polonia* subministrat; cui arx adjuncta veteris quidem fabricæ, in loco editiori, sed pro commoditate Aulae Episcopalis satis augustè extructa. Ad eam pertinent *Canoniam*, marmoribus omnis generis & omnis coloris percelebris. Illi vicina *Vonchocia*, monachorum Cisterciensium Abbatia pinguis, aquisque irriguis & hortorum amœnitate læta: Habet in fundo suo lapidem pro fabrica optimum, itemque cotes acuendo ferro, qui per totam *Poloniam* distrahuntur. Ferri autem officinæ, passim ibi per sylvas & montes sparsæ reperiuntur, sed præcipuè in ditione Episcopi Cracoviensis, qui suam residentiam 20. *Bożentini* communissimè habere solet: civitas est haut in elegans, muro & vallo septa, palatium pulchrum, & hortos

E

Episco-

Episcopi continens; estque quasi ad radices *Calvi montis*, quo in tota *Polonia* altior non invenitur. In jugo ipso, *Benedictinorum* Abbatia est, celebris ligni *S. Crucis* veneratione; Populus enim ex tota *Polonia* eo concurrere, & vota sua exsolvere solet, miraculorum quæ ibi patrantur fama assidua concitatus. Itidem ad radices montis celebre est monasterium *S. Catharina*, FF. *Sancti Francisci* de Observantia, prout & alia complura per circuitum sparsa. Et versus occasum procedendo, *Kielcis* (Ecclesia hic Collegiata pulchra, & palatium Episcopale marmoribus exornatum ad symmetriam *Italicam*) æris & cupri, lazuriiq; fodinæ famosæ, Episcopi Cracoviensis sunt; prout *Chencinia* plumbi, argenti, atque marmoris diversi, tribus milliaribus inde, Regis ipsius. Arx ibi in monte prærupto sita, jurisdictionem in totum illum districtum exercet.

Sequitur *Malogostia* titulo *Castellani* nota, aliaque plurima ignobilia oppida: inter quæ *Sulovia* alicujus nominis est, quod Abbatem Cisterciensium Monachorum habeat, dominum aliquot circumvicinarum civitatum, *Drevicia* castro antiquo notabilis sicut & *Inovlodia* ad fluvium *Pilcam* sita: sed utriusque claritatem obscurat *Sialovecia*, Ducum *Radvillorum* non contemnendus Comitatus, & bonas piscinas, & frequentes ferri fodinas, & Sylvarum copiam, & pulchra urbis ædificia habens. Hæc in septentrionali parte hujus sarrapix, quæ quasi pro additamento, *Visula* superata, districtum *Stenxicensem* habet; in transitu verò ipso *Seciechoviensem* Benedictinorum Abbatiam, ad ipsam fluvij ripam sitam; & paulò superius *Fanoveciam*, arcem in editiore ripa haud inelegantem habentem. In *Stenxicensi* verò tractu, arx *Vilciscensis*, primum inter omnes nobilium villas locum habet, quoad elegantiam fabricæ; reliqua omnia.

omnia vetusto more, in toto illo territorio ædificata.

Cum itaque per medium quasi palatinatum *Sendomiriensem*, à meridiè ad septentrionem *Visula* decurrat, & hanc partem quæ versus occidentem est, per medium etiam *mons Calvus*, ab ortu in occasum secet; enumeratis notabilioribus locis, quæ in parte Boreali erant; nunc ea, quæ in Austrum vergunt, breviter percurramus. Ac primum ad montis ipsius radicem *Supeciam*, Abbatibus *S. Crucis* oppidum haud ignobile intueamur; deinde *Lagoviam* Episcopi *Cujavien* civitatem, ollis conficiendis, quæ per *Poloniam* distrahuntur, celebrem.

Hinc sequitur *Racovia*, nidus *Arrianorum*, olim populosa civitas satis, & Synagoga impiorum, Gymnasioque inficiendæ verius, quam erudiendæ juventutis, apud suos Sectatores famosa; sed nunc expulsis publico Comitiorum decreto Blasphemix magistris, tota in Catholicæ Ecclesiæ gremium gratiâ & assistentiâ divinâ revocata, & cura pietateque sanctæ memoriæ Antistitis *Jacobi Zadkicii* templo magnifico, & circa eam clero religioso, conspicua.

Vicina illi *Sydlovia*, muro vetusto circumdata, & insuper arce itidem munita, Catholica; & quæ parte quasi ab una, post multa alia oppida ignobiliora & villas, *Pocriuniciam* Cisterciensium ditissimam Abbatiam habet; parte verò ab alia, arcem *Ryrujanensem* Comitum *Tenciniorum*, & ab illis constructum in sylvis Eremitorium Patrum *Camaldulensium*, *sancti Romualdi* Sectatorum.

Est ibidem monasterium in vicinia FF. *sancti Pauli* primi Eremitæ, *Biesophia*, quod similiter prædictorum *Camaldulensium* fundator, Illustrissimus Comes *Jo. Tencinius*, Palatinus Cracoviensis, varijs pro sua devotione donarijs ex-

ornavit. Sequuntur alia celebriora oppida, *Ostecum*, *Stasovum*, *Polanecia*, *Paczanovia*, *Stobnicia*, *Olesnicia*, *Ossolinum*, Palatium elegans, & Monasterium Dominicanorum *Climuntovia*, atque Ecclesiam collegiatam cum Præposito infulato habens. *Corczynum* territorij caput, arcem loco 5. munito inter aquas habens; & *Vislicia* demum, medijs in paludibus sita, ubi templum Canonorum ex lapide quadrato, & Cleri habitationes bene exstructas videbis; tum infinitam multitudinem serpentum, aliorumque insectilium passim, sed quæ à Pontifice Romano, ut scripturæ 10. registratæ testantur, excommunicata, incolis minimè nocent, transportata verò statim emoriuntur. *Sborovia* arx antiqui operis, est quasi media inter *Visliciam* & *Corczynum*, vivaria animalium amplissima, & piscinas optimas circumcirca habet. 15.

Sed ad trans *Vistulanam* partem hujus amplissimæ satrapie transeamus, quæ inter oppida *Pilsnam* territorij caput numerat, templum pulchrum & organa celeberrima habentem. Deinde *Sendisoviam*, *Zarnoveciam*, *Socoloviam*, *Praclaviam*, *Zachycynum* forò pulcherrimo conspicuum, 20. & *Lezajscum*; tum templo parochiali, militum sepulchri Domini, illustre; tum extra oppidum Monasterio FF. Minoritarum, ad quod populi undique devotionis ergo in *Beatis. Virginem*, cujus imago ibi miraculosa asservatur, concurrunt, per omnes circumvicinas provinci- 25. as celebre. Sunt & arces nobilium in hoc districtu non contemnendæ plurimæ, sed hæc tres præcipuè censentur esse, *Rzemienium* munitissimum, *Vicioroka* amoenissima, & *Baranovia* elegantissima. Sed quas nuper ab *Ossolinia*

Palatino *Sendomiriensi Christophoria* elegantissime exstructa superat.

Tertia & ultima pars *Minoris Poloniae* LUBLINENSIS satrapia, cui adjuncta est Terra *Lucoviensis*, circiter duo 5. millia domus nobilium habens. Et cum tota *Minor Polonia* unum tantum Episcopum *Cracoviensem* habeat, qui mille octodecim templa (inter quæ tredecim Ecclesiæ collegiatæ sunt) sua jurisdictione complectitur, idcirco *Lublinensis* quoque Palatinatus eidem Episcopo subjectus 10. existens, præter complures civitatum *Præfectos*, & varios *magistratus*, duos tantum in sua amplitudine *Senatores* habet, *Palatinum* & *Castellanum Lublinensem*. Porro *Lublinum* ipsum long. 45. fere gradu, lat. amplius 51. quamvis non adeò spaciosum sit, ita bene tamen exædificatum est, ut vix 15. ulli totius *Sarmatiae* urbi cesserit, vel amœnitate situs, vel coeli salubritate, vel foecunditate soli, vel aliarum quarumlibet rerum vitæ degendæ conducibilis, aut etiam ad splendorem & luxum pertinentium ubertate. Habet templa & monasteria magnificè exstructa: habet Ecclesiam Collegiatam: habet Collegium Clericorum *Societatis Jesu* frequentissimum; habet ter in annum nundinas celeberrimas, ad quas concurrunt *Angli*, *Seci*, *Itali*, *Germani*, *Moscovita*, *Persæ*, *Armeni*: habet *Parlamentum* seu *Judicia Tribunalicia* totius *Poloniae*, atq; ex eo maximam frequentiam nobilitatis, 20. Secundum post eam locum tenet *Caźimiria*, ad *Vistularipam* civitas pulcherrimè exædificata, & satis mercatoribus abundans. Reliquæ sunt *Opolia*, *Curovia*, *Crasnicia*, *Levartovia*, *Uzgendovia*, *Lencza*. Sed inter quæ *Czemernicos* primo loco adscribemus, ob pulchritudinem palatij, ab egregio olim & excellentis prudentiæ viro 30.

D. Henrico Firleo, Archiepiscopo Gnesnensi, magnificentissimè exstructi: tum ob amœnitatem hortorum. Quamvis & Dombrovicia, eorundem DD. Firleorum arx non inelegans habeatur.

LITVANIA.

Sylvestris sanè fuit superioribus temporibus plera-
5. que omnis Litvania, sed à Sigismundi Senioris tempori-
bus ad hodiernam usque diem, optimorum Regum
studio, diuturnam pacem nacta, nunc ubique diligenter
excolitur, frugum leguminumque ferax, & pratis, hortis,
pomariis, abundans; villis, pagis, oppidis, castellis, recen- 10.
tiorisque fabricæ ædificijs, non modo in urbibus, sed eti-
am in prædijs refertissima: Fluvios complures, & lacus in-
gentes, sed piscosos passim habet. Extenditurque à confinio
sætrapiæ Lublinsensis, usque ad terminos Livoniae, in longum
per nonaginta milliaria Germanica, in latum per quadra- 15.
ginta & amplius; à finibus Prussiae ab occasu, ad Alba Russiae,
(quæ ad magnum Ducatum Litvanie spectat) conterminia
versus ortum: Et dividitur communissimè in hos tres Pa-
latinatus, Vilnensem, Trocensem, & Brestianensem.

VILNENSIS sætrapia seu Palatinatus, primum in 20.
Magno Ducatu Litvanie locum tenet. Habetque Episco-
pum, (qui se Ducem Juannum scribit) ita latè suam jurisdi-
ctionem extendentem, ut in tota Litvania atque Alba Russia,
quæ tot sætrapijs constat, usque ad confinia Moscovia, non
nisi illius Vicarij seu Officiales sacris Christianis præsent & in- 25.
vigilent; nullius alterius Diæcesis intervenit. Habet &
Palatinum, atque Castellatum, qui ad Senatuum Regni spectant;
sed

sed Palatinus ipse quoque & urbis Vilna Præfectus est, exer-
cetque jurisdictionem suam in omnes, exceptis magistrati-
bus alijs, qui ibi suam residentiam habent. Nam & Parla-
mentum seu Tribunal totius Litvanie, prout cum adjacenti-
5. bus sibi provincijs extenditur, ibidem celebrari mos est.
Urbs magnitudine non superat Cracoviam; sed quia forum
strictius habet, videtur plateas ex eo longiores ducere, à
porta nimirum Rudnicensi usque ad arcem inferiorem; ubi
templum Cathedrale est, & in eo corpus integrum S. Calxi-
10. miri Principis Poloniae, Fratris Germani Sigismundi senioris,
Regis olim Poloniae sapientissimi, qui cum à Leone X. Sancto-
rum Catalogo inscribi curavit. Huic tanquam avo suo
serenissim^o Rex Sigismundus III, tumbam argenteam nuper,
tria millia librarum ponderis habentem, fieri curavit; i-
15. temque altare argenteum, capellam marmoris exquisitis-
simi; campanam ingentem, (similem Cracoviensi illi, quæ
à Sigismundo I. facta, nomen illius retinet) vorum expugnati
Smolensci; ad quam pulsandam viginti quatuor robusti ho-
mines requiruntur; & demum sub titulo & patrocinio illi-
20. us, basilicam Italica architecturæ, Societatis Jesu Clericis, in
medio urbis foro, magnificentissimè erexit. Quæ præ-
dicta Societas, Collegium studiosorum à Rege Stephano
fundatum, in platea Castrensi superbè ædificatum, ad D. Jo-
annis templum Parochiale possidet, novitiatum verò in
25. alio loco habet. Collegium istud sub titulo Universitatis
erectum est à Gregorio XIII, Anno 1579, urgente in primis
fundatore Valeriano Episcopo Vilnensi, & Stephano Rege, a-
lijsque viris pijs; de quo vide Albertum Kojalovicium, Socier.
Jesu Theol. ejusdem Universitatis Procancellarium, in Mi-
30. scellanæ rerum, ad statum Ecclesiasticum in Mag. Duc. Lit.
pertinentium. Theologiam hic profitentur sex Profes-
sores,

fores, *septimus* linguam sacram; Philosophiam *quinque*; Jus utrumq; *quatuor*; Humaniores litteras *septem*; Arces in hac urbe Regia *duæ* sunt, *superior* vetusti operis & planè jam desolata: *inferior* autem proportionata geometriæ, & satis pro regio comitatu angusta. Reliquorum nobilium *5.* Palatia minora, sed pulchrè fabricata, sicut & civium privatorum domus, qui post illud incendium grande, quo urbs tota perierat, Anno *1610.* cum bellum cum *Moschis* haberemus, elegantius lapidibus & laterculis ædificare coeperunt. Sunt hic monasteria complura, tam *Græcorum*, *10.* quam *Latinorum*. Erat & Synagoga *Calvinistarum* qui itidem suum Gymnasium habebant, peritis ex *Germania* suæ impietatis magistris, (namq; urbs ista plurimos, & opifices & mercatores, *Germanos*, *Scotos*, & *Anglos* habet) Sed itidem decreto Comitiorum regni, prout & *Racoviensium* *15.* *Ars* *arianorum* funditus extirpata est. Bombardæ bellicæ æneæ, & sclopeta minora, hic præstantissima conficiuntur, tum alia quoque militum utensilia & arma. Quatuor ab urbe miliaribus est in sylvis *Rudnikum*, aula regia ornatissima & hortus amœnus, & venationes ferarum & vivaria illarum *20.* amplissima habens. Inter oppida autem, *Lida* atque *Osmiana*, quæ sunt territoriorum capita, & Ducis *Radvilli*, *Bierzec*, cum arce munitissima præcipua censentur esse; reliqua ferè omnia lignea sunt, & parvi momenti.

TROCENSIS satrapia *Palatinum* tantum & *Castellanum* *25.* habet, quamvis illi subsit Terra *Grodnenfis*, quæ etiam sibi territorium *Volcoviscense* adscriptum jacter, & utraque illarum *Magistratus* proprios habeat, superetque magnitudine ipsum districtum *Trocensem*: Quia tamen in *Lituania* non est mos *minores Castellanos* creare, prout in *Polonia*, *30.*

lonia ideo quælibet satrapia *duos* tantum *Senatores* habet, *Castellanum* & *Palatinum*.

Civitas itaque *Trocensis* quatuor à *Vilna* miliaribus distat; estque posita *inter paludes* inaccessibiles, quæ etiam *5.* intensissimo frigore non planè congelantur; & arcem quamvis vetustam, bene tamen munitam habet; tum monasterium *Benedictinorum* satis firmum. Hic in templo Parochiali Imago *B. Virginis* miraculis clara habetur, quò de longinquo fideles concurrere devotionis causa solent, *10.* diversaque beneficia & extraordinarias gratias, orantibus, in prædicto loco, aut votum coram illa imagine concipi entibus, *DEUS* omnipotens largiri solet.

Grodna autem ad fluvium *Crownem* seu *Memenum* sita, arcem haud inelegantem in loco editiori habet, extructam *15.* à Rege *Stephano*, qui ob venationes ferarum majorum, pura alcium, urorum, atque urforum, libentius hic immorabatur. Serenissimus autem Rex *Sigismundus III.* pontem *Memeno* imposuit, ligneum quamvis, sed ita affabre factum, ut similem *Polonia* non habeat. Complura hic monasteria sunt, & templum Parochiale pulchrum. Ignatiani quoque Collegium non ita pridem, pro studiosa juventute hic crexerunt. *20.*

BRESCIANENSIS quoque Palatinatus, *Lublinski* satrapie vicinus, easdem ferè qualitates, quas & *reli-* *25.* qui districtus *Polonia*, possidet; oppida lignea & villas habet, pecoribus & frugibus abundantes, præcipuè *Cameneciam*, *Cobriniam*, *Fanoviam*, quibus arces impositæ sunt, *Voini-* *am*, *Rososiam*, *Vlodavam*, *Bialam*, ubi palatium Ducum *Radvillorum* pulcherrimum est, & nunc Gymnasium publicum *30.* cum erectum, vocatis ex *Academia Cracoviensi* Magistris & Pro-

& Professoribus in omnibus disciplinis peritis.

Reliqua omnia ignobiliora sunt, præter *Breslie* ipsum, quod arcem in scopulo inter *Bugum* & *Mucharvecium* fluvios, sitam habet; Itemque palatium regium novæ architecturæ, extra civitatem cum hortis delicatis. Sunt & hic Scholæ Ignatianorum, monasteriaque religiosorum virorum non contemnenda. Sed & *Judei* hic scholam suam in tota Europa celebrem habent; Solentque convenire eò ex *Italia*, *Germania*, *Moravia*, *Silesia*, non modo studiosorum, sed & promotionum causa, ut *Rabini* post modum fiant, & domum reversi, suas Synagogas dirigant. *Bereza* Eremitorium Carthusianorum fundavit *Leo Sapieha* Procancellarius M. D. *Litvania*, suntque vicinæ aliquot Abbatia Ord. S. *Basilii* unitorum.

Pinscensis amplissimus districtus, proprios tam terrestres, quam castrenses magistratus habens, huic satrapia adjunctus est, sed sylvis nimium inumbratus, & paludibus immerfus; piscium, mellis, & ferarum copia percelebris, tametsi & fruges non malignè proferat, & ceram, sebum, lupulum, in *Silesiam*, atque in *Prusiam Dantiscum* mittat. Habet I. *Pinscum* oppidum homines industros, & mercaturæ adeo deditos, ut & in *Moscoviam*, & in *Germaniam* scæpissimè cum suis mercibus excurrant. Sed ut plurimum religionis sunt *Græcanica*, Episcopumque proprium habent.

Ubi & Ignatianis collegium Dux *Stanislaus Radivillus*, Cancellarius *Litvanie* erexit.

RVS.

RUSSIA.

PRout Regi *Poloniæ* amplissima *Russiæ* regio subicitur, extenditur in longum ab ora *Pocucensi*, ad confinia *Livonia*, per ducenta plus minus milliaria; in latum verò à *Polonia Minori* aut *Litvania*, versus ortum usque ad vastos *Tartarorum* campos, aut *Moscoviam*, per centum viginti. Dividiturque in *Russiam albam*, quæ ad Magnum Ducatum *Litvanie* spectat; & in *Russiam rubram*, quæ propriè dicitur *Roxolania*, & ad *Poloniam* pertinet. Nam tertia pars, ultra *Tanaim* & fontes *Borysthenis* posita, dicitur *Russia nigra* ab antiquis, à recentioribus autem vulgo obtinuit, *Moscoviam* appellari; quod totum illud imperium, quæquæ latum est, ab urbe & fluvio *Mosca*, dicatur communiter *Moscovia*; quæ olim *Sarmatia Asiatica* vocabatur. Nostra autem cù *Borysthenica* *Russia*. *Sarmatia Europeæ*; & *Polonia* ipsa propriè *Vandalia*. Tota hæc in universum regio, frugum, ferarum, pecoris, piscium & mellis copiam infinitam habet; præsertim in *Podolia*, ubi ex distamno & alijs benè olentibus herbis ac floribus ab apibus colligitur. Nobiles audaces sunt & strenui omnes, quin & agrestes ad bellum prompti, lorice, sclopetis, hastis, alijsque plurimis armis, præcipuè autem cuspidè venatorum & pharetra utuntur.

RVSSIA RVBRA.

NObilissima hæc provincia, lacte & melle abundans, ab Austro *Vngariam*, *Moldaviam* & *Bessarabiam* habet; ab Euro *Scythia* deserta, & potentissimum *Moscovia*

scovia Principem, à septentrione *Albam Russiam, Stiro & Pripecio* fluminibus disjunctam, ab occasu verò *Minorem Poloniam, Visloca & Vepro* fluvijs quasi notioribus terminis divisa. Complectiturque in se *septem* amplissimas *Satrapias, Russia Palatinum* inprimis, deinde *Podolia, Volhynia, S. Belza, Braslavia, Kiovia, & terram Chelmensem, Haliciensemque.*

RUSSIAE Satrapia habet *Senatores, Archiepiscopum Leopoliensem, Episcopum Pramisiensem, & Kioviensem, Palatinum Russia, & Castellanos quatuor, Leopoliensem, Pramisiensem, Halicienssem, & Sanocensem;* quia in totidem etiam *districtus* seu territoria dividitur,

Et *primi* quidem *districtus* primaria urbs *Leopolis* est, sita longitudinis gradu 46 lat. 49. Habet propugnacula satis firma, & arces duas; habet uti diximus sedē *Archiep. Catholici, & duorum Episcoporum, nempè Armenici, atque Russici.* Hæreticos autem nusquam admittit, nec admittit, ob quod maximè à *Sixto V.* laudata fuit, & insignibus illius donata. Viros litteratos permultos habet, libenterque promovet, & amat eò concurrentes, atque ex eo, emporio *civiumque* elegantia & humanitate maximè floret. *Ignatiani* hic Collegium studiosorum habent; sed & *Dominicani, Franciscani, Carmelitæ, Bernardini,* alijque studia *Theologica* atque *Philosophica* diligentissime tractant. *Humaniorum* verò *artium* gymnasium urbis, optimos præceptores ex *Academia Crae,* sumit. *Nundinæ* hic *brumales, pro festo S. Agnetis* celebres fiunt: solentque eo ex *Ungaria, Moldavia, Turcia,* atque alijs orbis partibus ditissimi mercatores venire. Cum autem præter fluvijs infinitos, habeat *Roxolavia* piscinas ingentes &, stagna arte manuque fa-

cta

cta ferè innumerabilia, quæ pisces omnis generis pinguis-
mos proferunt; idcirco illi hyberno tempore sale conditi,
(cum omnes recentes comedi, & servari ob multitudinem
non possint) vasis ingentibus, cum ad alias civitates, tum
5. maximè *nundinarum* tempore *Leopolim* convehuntur, at-
que demum inde per totam *Poloniam* distrahuntur. Tem-
pla in hac urbe pulchra sunt, & vestibis sacris atque vasis
argenteis aureisque satis bene ditata, *Societatis Jesu* Clerici,
inter reliqua clenodia, casulam gemmis totam atque lapi-
10. dibus pretiosis variegatam habent, æstimatam aliquot my-
riades florenorum, Similiter templa alia, multos calices
aureos, multaque vestimenta sacerdotalia, margaritis di-
stincta habent: sed præcipuè templum *Cathedrale,* mitram
Episcopalem ingentis precij, gemmis exornatam. FF. vero
15. *Minores* de *Observantia,* qui extra urbis muros sunt, tem-
plumque magnificentissimum sibi non ita pridem exstru-
xerunt, inter alias sanctorum reliquias, habent quoque
sui instituti Fratrem unum, ad altare majus sepultum, *Bea-*
rum *Joannem Duclensem,* miraculis clarum. Qui dum vi-
20. veret, in divini verbi prædicatione inexhausti planè laboris
erat; Eaque fuit in homine jam inde à primis annis pietas,
& innocentissima sanctitas morum, ut priscorum *Anachor-*
etarum eximium in eo specimen eluceret. Oppida præci-
pua hujus *districtus* sunt, *Gliniani, Zloczovia, Zboravia,*
25. *Grodecia, Komarna, Zolkvia,* arcem pulcherrimam, atque
hortos amoenos, templumque vario marmore exornatum
habens; quamvis & aliæ civitates, cum adjunctis sibi castel-
lis, non sint planè ignobiles, inter quas *Javorovia,* celebris
tepidarum aquarum scaturigine, in pago *Selevia* dicto, ebul-
30. lienti, utili valdè ad curandos varios hominum morbo;
ut libro suo testatur, magnæ experientæ *Medicus, Sixtus Leo-*
poliensis.

F 3

Sc

Secundus satrapie hujus districtus est *Premisliensis*; urbs-
que ipsa *Premislia*, arce in scopulo sita, & duobus Episcopis,
Latino sive *Catholico*, & *Russico* ritus *Gracanicus*, cohonestata
est. Adfunt & Ordines Religiosorum diversi, præter Ve-
nerabile *Canonicorum Capitulum*. Est & Collegium
pro studiosa juventute *Societas Jesu Clericorum*; sunt &
magistratus diversi, tam castrenses quam terrestres: sunt
que demum cives mercaturæ dediti plurimi; nundinasque
celebres quolibet anno habent. Castella hic passim nobi-
lium munitiora videbis, ob frequentes *Tartarorum* incur-
siones, muris, & propugnaculis firmata, *Bialoboki*, *Sofnicia*,
Dombrova, *Vherce*, *Prochnicum*, *Laski*; sed quæ inter excel-
lit *Crascinum*, recentioris fabricæ ad *Sanum* fluvium, palati-
um, uno aut altero milliari à *Premislia*. Oppida vero ce-
lebriora sunt *Samboria*, pulcherrimum *Minoritarum* mo-
nasterium habens; *Fulstina*, *Dombromilia*, *Vinia*, *Zidaczowia*,
Mosciska, *Dubiecia*, *Cauczuga*, *Pravorscia*, *Jaroslavia*,
nundinas pro festo assumptionis *B. Mariae Virg.* in toto Re-
gno, *Polonia* celebriores habens; ubi præter alias merces, è
Perside, *Constantinopoli*, *Venetis*, *Moscovia*, & *Amstelrodamo*
apportatas, solent amplius quadraginta millia bovm vena-
lium fieri, & medium tantum equorum. *Ignatiani* hic
Collegium studentium habent, domumque residentie ex-
tra urbem; & virgines *Vestales* monasterium regia planè
munificentia exstructum; neque arcis fabrica & munitio
contemnenda est, quam *Sanus* alluit ab ortu: urbs autem
posita ab occasu. Sequitur *Lancium*, templis ab egregio
viro *Stanislao Lubomirscio*, Palatino *Cracoviensi* magnificè
exstructis, tum Palatio magnifico munitioneque fortissima,
& hortis amœnis exornatum,

30.
Re

Resovia arce eleganti & monasterijs, nundinis itidem
vernalibus pro festo *sanct. Alberti* clara; lactuiniorem hic
& linicaminum magna fieri solet copia, quod in toto tra-
ctu isto *Germana* gentis homines pagos inhabitent, capti in
bello quodam à *Cazimiro* magno Rege *Polonia*, deductique
è *Saxonia* cum liberis & uxoribus, ut eam oram incolerent,
ut domicilium proprium: Hi itaque pecorum & lini cu-
ram magnam habent, & nundinarum tempore, cum ad
alia circumvicina oppida venum comportant, tum maxi-

10. mè *Resoviam* & *Jaroslaviam*.

Tertius *Palatinatus Russia* districtus est *Sanocensis*, mon-
tibus *Ungaria* vicinus, atque ipsi *Transylvania*: ac ob id to-
tus per colles dispositus, excepto qua *Crosnam* protenditur:
quæ urbs in hoc tractu ferè principalior, emporium *Unga-*
rorum habet. Quamvis n. illi passim merces suas & vina,
in oppidis submontanæ regionis deponant, huc tamen ve-
teri consuetudine ut plurimum advehunt. Quare & cives
hic paulò ditiores alijs, & nundinæ apud illos reliquis vicini-
æ populationibus longè celebriores. Habet hic quo-
que *Sodalitas Jesu*, Collegium arrium humaniorum. *Sa-*
nocum verò ipsum, quamvis territorij caput, multo jam
inferius est quoad civilitatem, & frequentiam habitato-
rum; arcem tamen in saxo supra *Sanum* fluvium sitam non
contenendâ habet: sicut & aliæ civitates ejus tractus, *Brozo-*
via, *Rimanovia*, *Dinovia*, *Lesko*; quæ indies, ob metum *Tar-*
tarorum, munitiones suas firmiores faciunt.

Quartus *Russica* satrapia districtus est *Haliciensis*, monti-
bus *Transylvania* ab occasu hyberno, à meridie autem
Moldavia faginis sylvis cinctus; *Tyra* fluvio rapidissimo è
montibus *Carpathis* orto, versusque *Eurum* in mare *Euxi-*

num decurrenti, quasi per medium scetus, ejus pars Australior, quæ trans *Tyram* est posita, vulgo *Pocucia* appellatur. Oppida præcipua habet *Haliciam*, à qua denominatur, olim regni *Russici* caput, Rexque propriè *Haliciensis*, non *Russia* (quia hæc tota in plurimas *tetrarchias* scissa, proprios duces habebat, sed quos inter primatum & quasi monarchiam *Duces Rivienfes* tenebant,) nuncupabatur; ut latius hac de re *Historiæ nostræ*: sed nunc ne vestigia quidem prisca illius magnitudinis apparent. Arx est ad *Tyram* sita alicujus notæ, sed oppidum cives habet subrusticos, agriculturæ non Mercurio deditos. Similiter *Sniatinum*, ad *Prutum* fluvium situm, quod propriè est *Pocucia* caput; soletque nundinas semel in annum non incelebres habere, quod *Valachi* emporium ibi suum, tanquam in vicinia faciant. Unde boum, ceræ, mellis, & equorum generosissimorum copia ingens eò adduci solet. *Colomia* non infrequens civitas ob salis cocti copiam, quod inde per totam *Rusiam* & *Litvaniam* distrahitur, quarum omnes fere satrapia sale carent, nisi hic & in *Pramisliensi* districtu conficitur. Sunt itaque pagi nonnulli apud *Haliciam*, in quibus ex aqua profundis puteis hausta sal decoquitur, & partim in modum farinæ, vel nivis, minutū relinquitur, partim in frustula conformatur, & sic dividitur; conficiturque pluribus in locis *Russica* hujus satrapia, nempe apud *Riboticios* in tractu *Pramisliensi*, apud *Dobremiliam*, *Samboriam*, & *Solū*, quod etiam à sale nomen habet. In desertis quoque campis *Vkraina*, seu *ulterioris Podolia*, prope *Boristhenem*, est lacus quidam, cujus aqua sereno & ardente sole, in solidum salem concrevit, quo circumjacentes accolæ utuntur. Sed ad rem nostram, in *Pocucia* nobiliora loca sunt *Martinovia*, *Dolina*, *Sivium*, arcem in paludibus sitam habens. Cis

Nest-

Nestrum autem aut *Tyram*, *Podocum* arce munita, & templo sodalium *Dominicanorum* à *Stephano Pozucio*, *Palatino Braslaviensi*, qui ibidem fato functus quiescit, egregie exornatū. Eiusque successorum oppidum & arx *Monaster Zisca*, *Uscie*, *Dobronoda*, aliaque complura castella; inter quæ *Buczavia* arce firma conspicua, itemque *Podhajecia* muro cincta & propugnaculis, atque in vicinia arx *Zavalovia* non in elegans: tum *Brezanum* civitas populosa, & templum pulchrum, & palatium splendidum atque benè firmum habens.

10. Sequitur deinde *Podolia*, continuis barbarorum incursionibus & Præliis famosa; quæ, si optata pace posset ita frui, ut occidentaliores *Europæ* populi, certè nec *Italia*, aut *Ungaria*, soli libertatem & divitias invideret. Habet & marmora diversa, atque alabastrum in diversis locis. Dividiturque in tria quodammodo *Territoria*, *Cameneense*, *Tremboulicense*, & *Laticzevicose*. *Cameneecia* est urbs cum arce, natura loci manuque permunita, triginta milliaribus bene longis distans à *Leopoli*, versus ortum hybernum, longitudinis gradu 49, lat. 48. Habetque & ipsa duos Episcopos, *Catholicum* unum, & *Armenum* alterum; gens enim hæc lucrifera causa libentissimè in Regno *Polonia* immoratur, & merces nobis varias, partim è *Perside*, partim è Regnis *Turca*, præcipuè autem equos generosos adducit. Habentque hic, prout & in alijs urbibus *Russia* majoribus, suum magistratum seu *Seniores* nationis, qui fidem Regi & Urbico magistratui pro reliquis spondent, & in vitia gentis suæ ipsi animadvertunt. *Societas* quoque *JESV* Collegium hic suum habet, & instruit artibus juventutem. Secundo ab urbe lapide, est arx *Potociorum*, *Panience* dicta, à *Joanne Potocio*, insigni nostra ætate bellatore, *Palatino Braslaviensi*, recenti

G

recenti architectura exstructa, celebris oppugnatione *Turcica*, cum anno 1621. bellum cum illis gravissimum, ad *Cobrimiam* in *Valachia* haberemus.

Tremboula verò, *Laticzovia*, *Hustatinum*, *Barum* à Regina *Bona* olim fundatum, ubi etiam *Jesuite* pro juventute informanda collegium habent, *Charcovia*, *Fanovia*, *Zincovia*, *Miszibozia*, *Jesupolis*, *Grodecia*, *Jaelovecia*, *Satanovia*, *Zuanevia*, *Tarnopolia*, *Kitaigrodum*, *Dunaigrodum*, & alia complura, hujus Dynastix oppida, singula ferè ob *Scythia* infestationem, & quasi assidua bella, non malè permunita sunt; 10. habentque arces sibi adjunctas firmissimas, & incolas bello natos, Martique deditos. *Senatores* hujus satrapix sunt tres, qui ad Reipub. Consilium pertinent, *Episcopus Camenecensis*, *Palatinus Podolia*, & *Castellanus Camenecensis*.

BRASLAVIENSIS Palatinatus ultra *Podoliam*, 15. in confinio *Tartarorum* positus, egregias populationes plurimas, atque arces permunitas habet, quas inter eminent, *Morachua*, *Jarsovia*, *Ziromiria*, *Sarogrodum*, *Felstinum*, *Chmielnicum*. *Braslavia* ipsa, ad *Bogum* fluvium sita, atque *Vinnicka* conventuum nobilitatis, atque judiciorum deputatus 20. locus; ubi *Societatis Jesu* quoque Clerici, erudiendæ juventutis, collegium egregium habent. *Senatores* hic duo, *Palatinus* & *Castellanus*; *Districtus*que satrapix duo, *Vinnicensis* & *Ziromiriensis*.

Similiter *Tartaris* vicinus est palatinatus **KIOVIENSIS**, 25. sed qui parte ab altera *Moschum* quoque habet, & quasi per medium maximo fluviorum *Borysbene* secatur, *Urbs Kiovia* ampla & populosa satis, olim sedes Ducum suorum, qui toti *Russia* seu *Sarmatia*, tam in *Asia*, quam in *Euro-*

ropa imperabant, *Romanisque* ipsis, ac postea *Gracanicis* Imperatoribus graves; coeterum nunc vix ruinae veteris illius magnitudinis apparent, eaque pauca; omnia tempus rerum edax absumpsit. Est hic Archiepiscopus *Rufforum*, omnium quotquot in Regno *Poloniae Germanici* ritus Episcopi sunt, primas seu Metropolitae, qui Romano Pontifici obedientiam nunc præstat. Est & Episcopus *Catholici* ritus, qui cum *Palatino* & *Castellano* urbis, ad *Senatum* Regni pertinet. Templae hic tam *Rufforum* quam *Latinorum* 10. plura, sed quorum unum *Archimandrita*, cum monachis suis schismaticis, & rebellibus sedi Apostolicæ, occupat; habetque centum pagos maximos adscriptitios. Sunt hic speluncæ naturaliter factæ, in quibus olim corpora Ducum *Kioviensium* reponerentur, hodieque visuntur nonnulla integra, quæ illi pro sanctis venerantur; 15. Extendunturque illæ cryptæ, seu subterraneæ speluncæ uti ferunt, usque in *Moschoviam* per aliquot decumas milliarium. Monachi illorum (*S. Basilii* instituti) qui durissimam vitam agunt, intrante eas tempore *Quadragesimali*; ibi solitarij poenitentiam peragunt. Alij vadunt in deserta, cilicio & catenis ferreis induti, interdum usque in *Scythiam remotiorem*, ubi Evangelium prædicent, & martyrio coronentur: Ignatiorum opera, qui *Kiovia* suum collegium habent, ad Ecclesiæ Unitatem reducti. Habentque plurima monasteria 25. in *Russia*, sed quorum alia jam sunt in unione cum Ecclesia *Romana*.

Satrapia hæc latè extenditur, tam versus *Euxinum* mare in meridiem, quam versus occidentem & septentrionem, ad *Lituaniam* & *Alba Russiae* confinia; habetque & 30. populata, & arcibus adjunctis permunita oppida plurima, præcipua verò *Canioviam*, *Circassiam*, *Bokuslaviam*, *Peroslaviam*;

laviam, Bialocerquam, Stepanoviam, ex arte vallo & fossis munitam, *Fastoviamque* Episcopi *Kioviensis* residentiam, unde *Jesuita* suum Collegium *Kioviam* transfulerunt. In hac satrapia, & in supradicta *Braslaviensi*, plebs assiduis bellis exercitata, militares animos gerit, & tam ex oppidis 5. quàm ex pagis, in insulas *Borysthenis* congregatur, dantque nomina militiæ gratis, & se *Cosachos* vocant, servataque disciplina veteri, partim in *Scythiam* pedes excurrunt, & prædas inde abigunt, partim in *Turciam* per mare, aut si quo jussu à Rege fuerint. Fit autem eorum numerus ad quadraginta millia, qui omnes ferè in hyberna domo sua abeunt, paucis relictis in custodiam insularum, ne à barbaris occupentur: militantque *Reipub.* absque ullis stipendijs, sola præda contenti. Quo tamen alacriores ad servitia fierent, solet illis Rex semper bello peracto, certam aliquam 15. pecuniæ summam, ad reficienda arma donare, quo majorem numerum exercitus scribant.

Sed revertendo quasi domum, occidua *Kiovia* est **VOLINIAE** satrapia, quæ in duos maximos districtus dividitur, *Cremenecensem* & *Luceorensem*. Habetque *Senatus* 20. *res tres*, *Palatinum* & *Castellanum*. *Volynia*, & Episcopum *Luceorensem*, qui Cathedram suam cum Capitulo in arce urbis habet; ibidemque *Societatis Jesu* Clericorum Collegium pro studiosis. In urbe autem ipsa Episcopus *Russorum*. Nec multum inde procul est civitas *Volodimiria*, in qua 25. idem *Russorum* Episcopus sedem suam habet, & jurisdictionem latè exercet. Reliquæ civitates sunt *Rubesovia*, *Socalia* veneratione miraculosæ imaginis *B. V. M.* nobilis. Solet enim eò magnus hominum concursus semper fieri, votorum exsolvendorum causa, procurantibus sacra religiosis 30. Viris

viris *S. Francisci* de observantia, quos vulgo *Bernardinus* dicimus. Hi igitur in insula fluvij *Bug*, magnificentissimum templum piorum eleemosynis, & monasterium propugnaculis firmum, ob metum hostium, paucis abhinc 5. annis erexerunt, templumque illud totum pulcherrimis picturis, vasis argenteis atque aureis, vestibisque sacris gemmaris, ad stuporem brevi tempore exornarunt. Sequitur *Czaroviscum*, *Olescum*, *Crilovia*, civitates egregiæ & arcibus munitissimis conspicuæ. *Brodi* oppidum à *Stanislao* 10. *Konicpolscio*, Castellano *Cracoviensi* & Exercituum Duce supremo, insigni fortalio, Ecclesia Collegiata, & Gymnasio publico condecoratum. Unde non procul *Podhorcense* palatium, cum hortis & aquæductibus egregijs, conspicitur. Dux quoque *Stanislaus Radvillus*, Cancellarius *Lituanie* supremus, in eadem satrapia civitatem suam *Olikam*, arce munitissima, atque elegantissima Ecclesia Collegiata, suppellectili aurea celeberrima, & Academia bonarum Artium illustrem, nostra ætate admodum reddidit, erecto ibidem Præposito Insulato & Monte pietatis. 20. Sequitur *Cremenencia*, territorij sui caput, arcem in saxo eminentissimo ostentans; deinde *Vismovicia*, *Zaslavia*, *Constantinovia*, *Basilea*, *Dubna*, *Ostrogium*, *Zbaravia*, quælibet arcem munitissimam & ornatissimam habens, utpote singulæ vetustissimorum Ducum *Russorum* sedes primariæ & 25. lares. Et *Ostrogium* sanè parte ab una (quamvis remotius paulò) *Dermanum*, monasterium *Rusticum* pulcherrimum habet, in quo instituti *S. Basilii* monachi, sub proprio *Hegumeno*, in schismate ab ecclesia *Romana* vivunt, habentque possessiones amplas: parte ab alia *Niedireczum* oppidum 30. munitissimum, in quo *Franciscanis* Conventualibus, ultimus

mus de familia *Joannes Dux Ostrogus*, Castellanus Cracoviensis, sumptu (ut ita dicam) regio, templum & monasterium exstruxit. In urbe autem ipsa, neptis illius nuper Ignatianæ Societatis Clericis, Collegium pro erudienda juventute, & templum magnificentissimum erexit, in quo 5. mariti sui ossa *Caroli Chodkievici*, viri bellica virtute incomparabilis, cum lachrymis reposuit.

Jam verò BELZENSIS satrapia, *Leopoliensi* districtui, & terra *Chelmensi* vicina, in medietate quasi *Rubra Russia* posita, urbem ipsam inter paludes sitam (ubi sodales 10. Dominicani templum antiquissimum possident) & ab ea cognominatos duos Senatores habet, *Palatinum* & *Castellanem Bulzensem*; dividiturque facillè in quatuor territoria, *Belzense*, *Buzcense*, *Grodense*, & *Grabovecense*, in quibus tot oppida & pagi, sed hæc prædicta quatuor, ut suorum territoriorum 15. capita sunt, ita & præcipua aliis censentur esse, arcesque sibi munitas adjunctas habent.

Ultimum locum *Terra Chelmensis* tenet, inter *Lublinensem* satrapiam & *Lituaniam* confinia posita, *Volhyniam* versus ortum respicit; Urbsque ipsa *Chelma* duos Episcopos habet, 20. unum *Catholicum*, cujus Cathedra non ita pridem *Crasnostaviam* translata est: & alterum *Ruffum*, qui ibidem manet, & templum suum Cathedrale tenet. Igitur in duo territoria divisa, *Chelmense* videlicet, & *Crasnostavense*; duos quoque Senatores habet, *Episcopum*, & *Castellanum Chelmensem*. Op. 25. pidaque præcipua *Chelma* ipsa, *Rozana*, *Ulodavia*, *Crasnostavia*, ad *Veprum* fluvium sita, ubi & Cathedra Episcopi, & arx palatiumve recentioris architecturæ sunt. Hic Divæ memoriæ Archidux *Maximilianus*, cum ad Regnum *Poloniae* paucorum temeritate vocatus, cum exercitu hostiliter veniret, 30.

niret,

niret, à *Joanne Zamoscio* profligatus, captusque asservabatur sub custodia.

Qui quidem prædictus *Zamoscus* in vicinia penè statim, urbem *Zamoscum* in rure suo hæreditario, munitissimam fundavit, & mœnibus, fossis, vallo atque propugnaculis ex arte præsentis Geometriæ communivit; inque ea templum *Canonicorum* (quorum Decanus infulatus est) pro summa in Deum pietate, magnificentissimè erectum, omnibus requisitis sufficientissime locupletavit. Et ut erat maximus ingeniorum liberalium educator, artiumque omnium & elegantiarum pater, evocatis *Cracovia* viris doctissimis Academiam instituit; & non *Zamoscium* modo suum, sed totam etiam *Russiam* Musarum splendore illustravit. Addidit Collegium sacerdotum & Seminarium Clericorum 15. *Catharina Oscrogia*, *Thoma Zamoscii* Regni Cancellarii Uxor, auctusque numerus Professorum & Canonicorum egregiè.

Circumcirca sunt non contemnenda quoque oppida, ut, *Scebrestinum*, *Turobinum*, *Tamogrodia*, *Tomasovia*, *Ctesovia*, aliaque complura; sed omnia ferè additionem, *Zamoscii* spectantia, ubi & hortos cultissimos, & piscinas stagnantes, & diversorum animalium vivaria, & ferrarias officinas passim videre licet, 20.

Similiter quoque & in *Uchanie*, ubi illustris olim vir 25. *Nicolaus Danielovicz* Regni Thesaurarius, templum magnificentissimum exstruxit, & cum preciosissimis aliis donariis, tum argentea suppellectili insigniter ditavit. Palatium etiam hic visitur superbum, & horti amœnissimi; quod commune est omnibus magnatibus *Sarmatia*.

Hic addendam duximus satrapiam *Czerniechoviensem*, 30. ultra

ultra *Borysthenem* positam, quam *Vladislaus IV. Moschis* ademtam, Regno *Polonia* adjunxerat, atque præter civitatum *Præfectos*, duos in ea *Senatores*, *Palatinum* videlicet, & *Castellanum* constituerat, eis que loca in *Senatu* Regni assignaverat; *Catholici* ritus compluribus in locis templis excitatis, fundatoque, pro erudienda juventute, Collegio Clericorum *Societ. JESU Novogrodia*. Sed jam ad *Albam Russiam* procedamus, quia *Czerniechoviensis* provincia, proprie in *Russia Nigra* posita censenda est.

RUSSIA ALBA.

Quæ Magno Ducatui *Lituanie* adjacet subjacet-
 que, *Russia* vulgo dicitur *Alba*; partim quod incolæ cum colorem præferant; partim quod nivibus campi cooperti diutius quam alibi durent, & inspectantibus omnia alba repræsentent, ut etiam in naturam animalium color iste transeat; Siquidem ibi & lupos & ursos, lepores, vulpes aliaque tam domestica, quam sylvestria animalia passim alba videre est, quæ nihilominus in aliis locis nata alium colorem habere solent. Regio est omnium rerum quæ ad victum spectant feracissima, filiginis, hordei, avenæ, tritici, ciceris, canabis, lini, mellis, lupuli, ceræ, pecoris, piscium, avium, & ferarum: hæcque sunt divitiæ ipsorum, quas partim *Duna* fluvio, in *Livoniam* ad emporium *Rigense* transmittunt, partim *Nemeno*, per *Litvaniam*, *Regiomontem* in *Prussiam*. Dividitur autem hæc nobilissima provincia, in sex maximos *Palatinatus*, seu *sarrapias*, quarum prima populosior cæteris est **NOVOGRODENSIS**; quæ in duos *districtus* dividitur, in *Novogrodensem* & *Slonimensem*; uterque plurima oppida continet & bene

bene populata, sed præcipua hæc sunt; *Novogrodkum*, ubi alternatis vicibus cum oppido *Minsco*, *Parlamentum* totius Magni Ducatus *Lituanie* celebratur, & *Ignatianorum* residentia habetur, præter alia monasteria *Græci & Catholici* ritus. *Slonimum*, *Rožana*, *Selecia*, *Mysza*, *Laehovicia*, à felicitate olim memoriæ viro *Carolo Chodkievicio*, Generali exercituum *Lituanie*, palatio pulcherrimo, & propugnaculis, ex recenti dimensione factis, firmissimè communita. Similiter *Nesuzia*, Ducum *Radivillorum* nidus, ubi excellentissimus ille, & cum omni antiquitate comparandus vir, *Nicolaus Christophorus Radivillus peregrinus* cognominatus, (quod habitu peregrini *serram sanctam* adierit) complura monasteria sumptuosissima, Xenodochia, Seminaria, Collegiumque *Societatis Jesu* Clericorum, & Bursas studentium, planè regali animo & sumptu erexit, inque cæteris possessionibus suis, templis passim restructis, aut à fundamentis excitatis, palatium Ducale loco munitissimo moderna architectura extruxit: Similiter prætorium urbis, & arcem *Myrb* dictam, quarto ab urbe lapide, cum prædiis, villis, hortis, pomarijs, piscinis, & vijs quaquaversum per aliquot milliaria, ad regulam rectissimè dispositis, fossas à parte utraque & arbores fructiferas apposuit, inque media *Sarmatia Italiam* nobis exhibuit. Novem inde milliaribus distat *Sluckum*, urbs omnium quæcunque in *Polonia* sunt maxima, sed tota ferè lignea, templo *Catholicorum* excepto, & palatio Ducis. Hæc olim, & jam Patrum nostrum memoria, Principem absolutum, sed Regi *Polonia* feudatarium, cum amplissimis possessionibus habebat, sed stirpe non ita pridem deficiente, cessit cum omnibus adjacentijs suis, in familiam Ducum *Radivillorum*.

In *Slonimensi* verò districtu *Rožana*, *Sapieharum* nidus,
 H cum

cum ædificijs magnificentissimis, tum viarum rectissima dispositione percelebris est, monasteriumque Basilianorum Catholica Ecclesiæ unitorum, *Diva Virginis Maria* imagine miraculosa, per totum Regnum *Ziroviciis* clarct.

Secunda satrapia est **MSCISLAVIENSIS**, *Pripetia* 5. fluvio à meridie, & *Borystheni* ab ortu quasi triangulari forma adjacens, sylvis tota inumbrata & aquis immerfa; dividiturque in duos districtus amplissimos, *Mscislaviensem* & *Modzivensem*; & more cœterarum satrapiarum *Lituania* atque *Russia*, duos Senatores habet, *Palatinum* & *Castellanum* 10. *Mscislaviensem*. Oppida autem præcipua, *Cleckum*, *Ouvuc-kum*, *Hemliam*, *Criczoviam*, arcibus pulcherrimis & benè munitis exornata, tum *Ostrskum*, *Mscislaviam* ipsam & *Modziviam* in medijs paludibus sitam. Ager tamen ubiq; vel innata fecunditate, vel accuratiore hominum cultu 15. benigne sementem reddit; pecorumque omnis generis & armentorum abunde habet; sed maximè volucrum & ferarum sylvestrium.

Tertius Palatiatus est **VITEBSCENSIS**, sicut & ille superior, ad *Borysthenem* versus Eurum positus, qui 20. dem in duos districtus bonos dividitur, *Vitebscensem* & *Bras-laviensem*; præterque has duas civitates, aut verius unam *Braslaviensem* (nam *Vitebscum* ipsum, ob occisum Beatum virum *Josaphat*, Archiepiscopum *Ruthenici* ritus *Polocen-sem*, quod eos ad unitatem Ecclesiæ Romanæ induceret, a 25. misit jura civitatis, & est redactum in pagum, sola arce regia cum jurisdictione relicta) & oppida ignobiliora, habet *Mobilaviam* urbem amplissimam, mercatoribusque plenam, emporio *Moscovitarum* claram; præcipuæ siquidem preciosioresque pelles, quæ ex *Moscovia* veniunt, per eorum 30. man.

manus tam in *Polonia* quam in *Germania* distrahuntur, *Vitebscum* ipsum Collegium *Societatis Jesu* habet, ex fundatione *Alexandri Gosievuski* Palatini *Smolescensis*, reliquaque hujus provinciæ oppida & civitates, diversorum religionum domicilia, conventus, & monasteria. Tum palatia nobilium, & arces bene munitas, ipsasque populationes fossis & propuguaculis cinctas.

MINSCENSIS satrapia quartum locum obtinet, præterque suum districtum, habet etiam *Borisoviense* territorium, omnium frugum copia dives. *Minscum* arcem 10. benè munitam inter aquas habet; aliudque propugnaculum inferius non contemnendum. Est hoc enim *Russis* in more, ut quasvis principaliores civitates suas duplici munitione firment, communissimè inferiori & superiori arce. Unde & *Borisovia* quoque ad fluvium *Berczinam* sita, duplex 15. propugnaculum habet, sicut & *Minscum*; quod tamen civitates politiores continet, ob concursum nobilitatis, *Tribunali* seu *Parlamento* totius *Lituania* ibi durante. Sic enim consuetudine obtentum est, ut uno anno *Parlamentum Vilnae* resideat, altero *Mincii* aut *Novogroci*, vicibus alternatis 20. celebretur. *Toloczinum* quoque hic, *Smolniam*, *Coidanovia* & *Turkum*, haud incelebriz oppida habentur. Reliqua ferè omnia ignobiliora, Monasterijs tamen & palatijs Magnatum referta.

Quintum locum occupat **POLOCENSIS** satrapia, 25. *Polozium*que ipsum, ad *Dunam* fluvium possum, urbem mercatoribus plenam habet, & duplici propugnaculo seu arcibus firma, Archiepiscopi *Russici* sedem in se continet: in qua nostris temporibus *Beatus Josaphat* collocatus, ab impijs Schismaticis *Vitebscii* interfectus, ad meliorem vitam 30. transit. Corpus ejus huc translatum, maximis miraculis

culis claret. Habent etiam in hac urbe *Societatis Jesu* Clerici, utiles in vinea Domini operarij, Collegium studioforum, à *Stephano* Rege erectum. Nec longe admodum *Vsuazum*; civitas egregia cum arce *Starzicia Uelisia*, caput *unius* districtus ad eandem satrapiam spectantis, & due incomparabilis olim *Herou Caroli Chodkiewiczii* munitissimæ civitates, *Sclovvia* atque *Bychovia*, in quibus non modo propugnacula ex arte recentiori, sed & templa, monasteriaque ab illo, nova architectura sunt erecta. Tum monasterium Carmelitarum Discalceatorum *Glebocii*, & Franciscanorū *IO. Convent*, *Ozguæ*; præter Abbatis Ord, *S. Basilij*.

Ultima eaque maxima satrapia est **SMOLENSCENSIS**, Ducatum *Severiensem*, Terram *Czernichoviensem* (utraque autem hæc septuaginta arces continent) & Districtum *Orsanensem* in se complectens. *Smolenscum*, ad *Borysthenis* ripam in loco editiore positum, muro sex cubitos lato, quinquagintaque duabus turribus firmum, speculam & propugnaculum in medio urbis, in monte excelso habet; Continetque circiter quatuor millia domuum, præter aulas nobilium & templa Religiosorum, tam *Rufforum* quam *Catholicorum*; Inter quæ unum est *Ignatianorum*, cum Collegio pro studiosa juventute, & sedes *Episcopi Russici*, qui in spiritualibus subjacet *Archiepiscopo Polocensi*, tanquam suffraganeus, & uterque agnoscit pro capite Romanum Pontificem. *Catholicum* verò *Episcopum* nuper fundavit *Vladislaus IV.* una cum Collegio *Canonicorum*, profligatis inde numerosissimis exercitibus *Moscovitarum*; Idque ex destinatione patris sui *Sigismundi III.* qui *Conventum* Ord. *Præd.* fundaverat. Sunt & *Graciritus* *Monasteria* sexus utriusque, & *FF.* *Min.* *de Observant*: prout & *Do.*

robusti atque *Starobubi*, alijsque in locis, *Dombrouna* quoque oppidum non contemnendum: Sicut & *Orzga* ad *Borysthenem* sita (in qua itidem *Societatis Jesu* Clerici *Gymnasium* publicum habent) quæ semper fuit in ditione *Regis Polonia*: *Smolenscum* autem cum toto Ducatu *Severienfi*, ante annos circiter centum, interceperat *Moschus*, sed *Sigism. III.* Rex noster modernus, Anno 1611. bello recuperavit, & insuper Terram *Czernichoviensem*, *Rumnensem*, & *Sierpiejoviensem* ab hoste extorsit, & *Smolenscensi* satrapia ad-

junct.

PRUSSIA.

Prussia quamvis eodem cum *Polonis* regno contineatur, peculiare tamen consilium publicum, peculiare leges, peculiaris judicia, comitia, ararium, ac belli gerendi rationem diversam antiquitus habet. Estque amplissima regio, plerisque sinuosis flexibus ubique amœna, & opportunis portibus maris *Balthici* maxime commoda. In latitudinem 50, in longitudinem vero circiter sexaginta miliaribus extenditur. Et ab occasu *Pomeraniam*, ab Austro *Masoviam*. *Lituaniam* cum *Samogitia* ab ortu, à septentrione demum mare *Balthicum* seu *Sarmaticum* habet; atque urbium illustrium, oppidorum, arciumque frequentia, opimis incolarum divitiis, opibusque ac terræ ipsius ubertate, supra modum claret. Metallorum quidem ferax non est, sed pecoris omnigeni inestimabili copia, piscationibus, venationibusque & sylvis fructuo-

siſſimis, atque aëris demū temperie, cum amœnitate con-
 juncta, prædita eſt. Merces quas è *Polonia, Ruſſia, & Litu-*
ania accipit, maximo ſuo commodo trans mare mittit; &
 viciffim in *Poloniam* importat, quicquid *Europa* univerſa, &
India dives gignit, omnia fere per commutationem à trans
 5. marinis mercatoribus accipiens. Hinc vulgo ſimul & no-
 bilitati res ibi lautior, quam in reliquis partibus Regni, ve-
 ſtitusque & habitatio cultior; quod totum præſca frugali-
 tas, non modo conſervat, ſed etiam indies auget.

Habet autem *Prussia* præcipua flumina *duodecim, Viſtu* 10.
lam, quæ *Sileſiam, Poloniam, Maſoviam & Prussia* præterla-
 bitur, *Nemenum*, ex *Alba Ruſſia*, per *Lituania* & partem *ſa-*
mogitia decurrentem, *Derevanciam, Elbingam, Veſeram, Paſ-*
ſariam, Allam, Fragelum, Oſſam, Drebnicam, Licam & Lavi-
am. Præterea lacus plurimos, piſcibus omnis generis ex
 15. undantes; in his nominatiſſimus eſt *Habus*, ad quindecim
 milliaria in longitudinem, in latitudinem vero duo millia-
 ria plus minus habens; anguſta valdè inſula *Neringa* à mari
 diſjungitur; ubi ſuccinum ſive electrum (*ambra* etiam
 externi vocant, quam fluctibus appulſam, ad littora homi-
 20. nes nudi obviam euntes, parvis retibus excipiunt & extra-
 hunt; mollem primum, ſed mox in aere dureſcentem, quæ
 torno deinde ac ſcalpro variè conformatur) ſicut & in om-
 nibus *Prussia* littoribus colligitur. Eſt & alius lacus ali-
 quanto amplior iſto, cognomento *Curoniensis*, ſed in *Prus-*
 25. *ſia Ducalis*; reliqui omnes fere minores.

Duplex autem eſt *Prussia*, *Regia & Ducalis*: ſic dictæ,
 quod hæc *Ducem Marchionem Brandeburgensem*, Regi *Polo-*
niæ veſtigalem, pro Domino agnoſcat; illa, directè Regno
Polonia incorporata, neminem pro principe ſuperiore, niſi
 30. Regem ipſum veneretur. Et *Ducalis* ſanè minoribus op-
 pidis

pidis frequens eſt admodum, & quidem nec incultis, nec
 immunis, quæ ultra *ſexaginta* numerantur: habetque
 metropolim *Regium montē*, urbem emporio claram, tribus-
 que oppidis & arce magnifica inſignem; longitudinis gra-
 5. du 43. lat. 54. In qua, Academiam quoque *Albertus*, ex
Magiſtro Ordinis Teutonici primus *Dux* factus, Anno 1544.
 erexit: ſed quia Hæreticis profeſſoribus regendam com-
 miſit, ideo hucusque incognita habetur, nec effloreſcit
 ingeniis. Cives ibi etiam variis Sectis infecti, templa *Lu-*
 10. *theri* ad huc temporibus Catholicis erepta, ſuis prædico-
 toribus gubernanda dederunt. Quare ſereniſſimus Rex
Sigism. III. cum à *Duce* illo Anno 1621. Homagium *Varſo-*
vie reciperet, legem impoſuit, ut Catholicis liberum reli-
 gionis exercitium maneret, *Duxque* ipſe templum illis à
 15. fundamentis erigeret, & omnibus requiſitis ornaret, Cle-
 rumque inſuper ſufficientiſſime ditaret. Quod primo ſta-
 tim anno factum eſt ut in poſſeſſionem venit; alias enim
 Ducatu ipſo privari debebat, ſicut etiam, ſi ſubditis ſuis
 provocationes ad Regem, in cauſis majoribus prohibuis-
 20. ſet.

Regia autem *Prussia*, tribus ſatrapiiſtis diſtincta eſt, *Cul-*
menſis, Marieburgenſis & Varmiēſis. *Michaloviēſe* autem
 territorium eſt in ſatrapia *Culmenſis*, quæ ad meridiem ſpe-
 ciat. *Varmiēſis* ad Aquilonem, ſubjecta Epifcopo ſuo, &
 25. ſacro Eccleſiæ ejus collegio. Regis *Poloni* majeſtatem ag-
 noſcentibus. Media eſt *Marieburgenſis*, quæ ſola ferè pla-
 na & declivis eſt, Reliqua *Prussia* pleraque omnis collibus
 molliter, & ad fertilitatem amœnitatemque, commodè di-
 ſtincta eſt.

30. CULMA igitur primæ ſatrapie caput, ad *Viſtula* ri-
 pam ſita, pro ſua amplitudine infrequens civitas eſt, & Epi-
 ſco-

scopo parer, qui inde nomen habet: quamvis Cathedra ejus sit in oppido *Culmense*, uno milliari inde distante. Tempula tamen pulcherrima, preciosisque vestibis sacris ornata habet, inter quæ minimum est illud Monialium, sed omnium tam quoad possessiones, quam ad vasa sacra ditissimum. 5. Ubi inter vestimenta alia usui sacrorum dicata, habent quoque casulam, totam diamantibus maximis preciosissimis quæ exornatam, circumductam autem circumcirca catena aurea, pulcherrimis gemmis distincta. Hujus satrapie oppida præcipua sunt: *Brodnicia, Grudentum, Radinum, Golubia, 10. Rogozna, Brathianum, Cocalia, Coprunicza, Lubavia* Episcopi *Culmensis*, quæ omnia fere mœnibus cincta sunt, & arces validas, beneque exædificatas habent. Sed primarium locum obrinet *Torunia* urbs in ripa *Vistule* sita, longitudinis gradu 41. latitud. 32. nulli ex urbibus *Germania* puichritu 15. dine, munitione & divitiis cedens. Plurima hic templa *Catholica*, & *Societatis JESU* Clericorum gymnasium non infrequens; sed mercatores communissime & magistratus hæretici sunt, habentque Gymnasium suum, in quo humaniora diligentissime tractant; in sacris autem ordinariè 20. Controversias *Cardinalis Bellarmini* prælegunt. Habent & Bibliothecam instructissimam, in qua duæ *Ciceronis* Epistolæ in tabulis cereis scriptæ asservantur. Prætorium quoque in hac urbe est elegantissimum, in medio foro situm, quale nullibi videbis; ingressis enim stuporem inji- 25. ciunt pavimenta, parietes, laquearia, trabes, ut nihil ad perfectionem architecturæ requiratur.

Secundæ satrapie caput est *MARIEBURGUM*, cum ipsum per se mœnibus turribusque permunitum, tum arce amplissima (in qua præcipui ex hostibus captivi 30. com-

communissime asservantur) & munitissima nobile, situm ad *Nogatum* brachium *Vistula*, sexto ab urbe *Gedano* milliari: propterque adjacentis *Zulava* ubertatem, pagorumque in ea frequentiam & cultum, copiosum satis & frequens. Est autem *Zulava* insula in palustri olim restagnantis *Vistula* solo, operibus & præalti ac firmi aggeris obstructu effecta, quæ magno hominum labore, & non sine periculo, ab inundatione fluminis defensatur. Est duplex, major & minor. Major vocatur hæc, quæ *Marieburgo* ad- 10. jacet. Minor autem ea, quæ ad *Gedanum* est, inter alterum ejusdem *Vistula* brachium, & est quidem tota in possessione & libero usu civium *Gedanensium*, sed antiquitus major ejus pars Ecclesiæ Parochiali debebatur. Oppida hujus satrapie sunt primaria, *Stuma, Gnievum, Novum, Stargardia, Ornetia*, sed precipuè *Elbinga*, benè permunita & copiosa, splendidisque civium opibus, & mercatorum divitum frequentia clara, in qua præter urbis *Consulem*, *Angli* quoque suum magistratum habebant. Fundaverat hic *Albericus* primus *Dux Prusie* Academiam Anno M. D. XLII. sed 20. quia *Lutheri* discipulis gubernandam commiserat, ideo ignobilis hætenus fuit.

Tertia satrapia est *VARMIENSIS* Episcopatus, seu principatus singularis, habens nobilitatem ab omni regionum magistratum jurisdictione exemptam, qui jure municipali eo. 25. de quo & cœteri *Prusii* utuntur. Primaria urbs est *Heilsberg* domicilium Episcopi, (Cathedra enim supra *Fraumbergam* est) munitionibus & propugnaculis benè firma. Deinde *Brunsb erga* ad *Passariam* sita, adeo frequens copiosa & permunita, ut inter primarias urbes *Prusie* numerari que- 30. at. Collegium *Jesuitarum* habet à *Hofio* Cardinali fundatum,

tum. His urbibus non multum cedunt, *Gutzada, Alensteinum, Resla, Vormita, Melsacum, Varemberga, Sebergum* & alia civitates, Capitulo directe subjacentes. Senatus itaque *Prussia*, quos *Consiliarios* terrarum *Prussia* vocant, constat duobus Episcopis, *Varmiensi* (qui princeps & moderatur reliquorum est) & *Culmensi*; Palatinis tribus, *Culmensi, Maricburgensi, & Pomeranico* (*Pomerania* siquidem iisdem quibus & *Prussia* legibus utitur, & quasi pro una provincia cum *Prussia* computatur, solo titulo *Pomerania* excepto) *Castellanis* tribus, *Culmensi, Elbingensi, & Gedanensi* (& hi supra nominati octo Senatores, ad senatum quoque Reipubl. pertinent) & totidem *Subcamerarius, Culmensi, Maricburgensi, & Pomeranico*; tribusque demum primariis civitatibus, quarum non mediocris est potentia, *Torunensi, Elbingensi, & Gedanensi*. Præter hos autem magistratus, habent *Prussi Thesaurarium, Praefectos arcium, Gladiferos, Judices & Scabinos*; verum ij non pertinent ad consilium. *Palatini* autem, qui jurisdictionem exercent, majorem hic in *Prussia* auctoritatem habent, quam in cætera *Polonia*.

20

POMERANIA.

Pomeraniæ nomine generaliter id totum vocatur, quicquid à *Vistula* incipiens, usque in *Cambriam*, littori maris *Balthici* adjacet, quod postquam in *Germanica* gentis ditionem cecidit, cuilibet parti, inter fluvios majores in mare decurrentes sita, peculiare nomen, vel ab even-

eventu, vel à loci natura, pro libitu imposuerunt. Propriè autem nunc *Pomerania* dicitur ille tractus, qui inter *Oderam* & *Vistulam* fluvios extenditur ad littus *Balthicum*; cujus partem ceteriorè Rex *Polonia* possidet; ulterior proprium principem habet, ad *Imperium Germanicum* spectantem. Qui tamen nomine olim *Lemburgi & Bithoviae*, Regis *Poloni* beneficiarius fuerat, juraveratque ritu solenni in verba ejus, quemadmodum & *Dux Prussia* (sed nunc jam ad coronam *Polonia* reddijt, & provinciae *Prussia* adscripta est, sub jurisdictione Palatini *Pomerania*.) *Regia Pomerania*, quæ iisdem moribus & legibus cum *Prussia* est, nec nisi titulo solo ab illa differt, & fluvio *Vistula* disjungitur, *Gedanum* urbs metropolis est, longitudinis gradu 41. lat. 54. maris *Balthici* emporiū celeberrimum, copia & varietate mercimoniorum, partim maritimarum, ex toto occidente & septentrione, partim terrestrium, ex diversis mundi partibus, & fluviatilium, maximè *Vistula* præterlabentis opportunitate abundans; adeo ut ædificiorum tam privatorum, quam publicorum pulchritudine, incolarum & externorum multitudine, civium divitijs, propugnaculorum firmitate, machinarumque & instrumentorum bellicorum numero, cum præcipuis *Europa* urbibus certare possit. Quæ cum hæretica tota sit, *Officialem* tamen seu *Vicarium* Episcopi patitur, & coram illo omnes hæretici variarum sectarum causas disceptant, præsertim in materia matrimonij. Quamvis enim hæc satrapia proprium Episcopum non habeat; in spiritualibus tamen tota subest Episcopo *Uladislaviensi* seu *Cujavia*, qui se etiam Episcopum *Pomerania* scribit, & in ea non contemnendas possessiones habet; etiam in suburbanis *Gedanensibus*, ubi templum & collegium pro erudienda juventute *Ignatiani* habent; *Dominicani* autem, *Carmelita* & *Moniales* in ur-

12

be

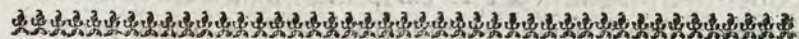
be ipsa, sicut & Vicarius Episcopi. Gymnasium hic *Lutheranorum* celeberrimum est, itemque horologium urbis affabre elaboratum, & palatium publicum vulgo *Gelda* dictum.

In ipso quoque maris portu, propugnaculum munitissimum exstructum, *Pharum* vocant, & firmo praesidio custoditum, ubi interdum *quingentas* una die cum mercibus naves appulsas videbis, quae a praesidiariis excutuntur, & portorium persolvunt. Conabatur huc *Suecus* bello durante irrumperere, sed a regijs fortiter exceptus, naves aliquot & Admiralem amisit, qui cum sua praetoria igni exustus fuit; reliquae fugatae & submersae, captae vero septem. Abundat autem magnopere haec provincia, piscibus, frugibus, fructibus & sylvis; dividiturque in septem territoria, & totidem iudices habet, in *Stuchoviense*, *Tuchoviense*, *Suecense*, *Dersaviense*, *Zucoviense*, *Pudense*, & *Mira-*
choviense; Quibus etiam *Craina* & *Cassubia*, tractus terrae non contemnendi, adjunguntur: in quorum illo prior, Abbatia Coronoviensis praepinguis est; in isto praefecturae aliquot regiae.

Puckum praecipuum oppidum satrapiae, cum arce munitissima ad mare sita, quam interceperat *Suecus*, uti locum sibi ad invadendam totam provinciam valde opportunum, sed virtute nostrorum expulsus, multis militibus suis amissis. Nec multum illi cedit *Stuchovia*, *Stargardia*, *Neimburgum*, *Meva*, *Schoinicia*, *Dersavia*, quae arces sibi adjunctas habent; reliqua non item; nisi quod *Amsterinum*, bello hoc famam aliquam inter caetera sibi paria videtur acquisivisse, quod in eo duas *Sueci* legiones, *Koniecpolsci* Polonici exercitus Generalis, integras ceperit, armisque & signis spoliatos dimiserit omnes, praeter duces ipsos.

Habet

Habet Abbantias quoque haec provincia praedivites, affabreque facta monasteria, *Oliva*, *Peplinia*, *Cisterciensium*: *Zarnovicia* ad littus maris, & *Zukovia*, monialium, & quod unicum tantum hujus Ordinis in tota *Prussia* est, prope *Dantiscum*, *Carthusianorum*.

MASOVIA.

IN Meditullio quasi regni *Poloniae* sita est *Masovia*, quatuor satrapijs distincta, *Plocensi* nimirum Palatinatu, *Podlaskico*, & eo, qui peculiariter *Masovia* nomen retinet, atque *Terra Dobriniensis*.

IO. DOBRINENSIS occidentalis est, inter *Cuiaviam* & *Prusiam* posita; inque tria territoria dividitur, nempe in *Dobriniense*, *Ripinense*, & *Libnense*, sylvas fructuosas complures habet, & lacubus piscosis in primis abundat: praeterque haec tria oppida, quae suorum territorium diximus esse
 IS. capita, nullum aliud celebrius habet, nisi illud quod vulgo *Skompe* vocatur, in quo Minoritae imaginem *Beatissimae Virginis* miraculosam afferunt, sitque eo magnus populorum concursus, & circumjacenti vicinia devotionis ergo. *Gurzano* etiam oppidum Episcopi *Plocensis*, (qui in toto illo tractu jurisdictionem suam exercet) est alicujus momenti, multosque pagos subiectos sibi habet. *Senatores Terrae Dobriniensis* sunt *Castellani tres*, *Dobriniensis*, *Ripinensis*, & *Slonnevici*.

Hinc versus ortum procedendo, inter *Vistulam* & *Prusiam* jacet, *Palatinatus Plocensis*, qui in quatuor territoria dividit-

viditur, *Plocense, Zaucense, Mlavense & Stenense*. Habetque *Senatores quinque, Episcopum, Palatinum & Castellanos, Plocenses*: deinde *Racianzensem & Sierperensem, Castellanos*. Oppida ferè omnia ignobilia sunt, præter *Sieperciam* (ubi imago miraculosa *Beatissima Virginis* habetur, sitque hominum concursus magnus) & *Ploscum* ipsum, basilica nobile & Episcopo, situm in ripa eminentiore *Vistula*, unde prospectus in partes omnes amoenissimus; quem eo jucundiores faciunt naves, assidue huc illuc transeuntes, & pomaria per circuitum urbis disposita, fructus sapidissimos proferentia. Templà hic plurima, & benè ditata, præcipuè Monialium *S. Mariae Magdalena* in Suburbano, & *Benedictinorum* Abbatia in arce, ubi Basilica quoque ipsa haud inellegantis structuræ, dives argento & clenodijs, inter quæ visitur etiam caput *S. Sigismundi* Regis, à Serenissimo Rege *Sigismundo III*, loco illi, (quod nimirum Basilica ipsa sit sub titulo *S. Sigismundi* erecta) non ita pridem donatum, thesauri auri *Obryzi* inclusum, & planè regali munificentia, gemmis & lapidibus præciosis exornatum. Capitulum hic ferè æquales redditus cum Episcopo habet; nam Præpositus ipse integrum territorium possidet, estque supremus Dominus nobilitatis illius, quæ ibi manet. Sicut & Episcopus, *Pulrovienensis* territorij supremus est Princeps, nec ab illo datur provocatio ad Regem: Sed ita nobiles sunt illius subditi, sicut & Episcopi *Varmiensis*; aut *Cracoviensis*, in Ducatu *Severiensis*. *Jesuita* hic Collegium erudiendæ juventutis habent; sed est & gymnasium castrense, sub cura venerabilis Capituli, qui eo magistrōs ex *Academia Crae*, evocant.

Urbs ipsa civili populo abundat, qui partim agros & hortos pomiferarum arborum colit, partim mercaturæ studet,

studet, ad quam gnaviter, exercendam loci opportunitas, ipseque inprimis *Vistula* onerariarum navium capacissimus incolas invitat. Sulmonum hic & silurorum copiosior fit ex piscatione proventus, Mense Martio præfertim: Sed & *Trocta* hic ab egregia pulparum pinguedine maximè commendatur.

Sequitur *Masovia* ipsa, quæ Episcopum nullum, Palatinum autem *Generalem* habet, atque *Castellanos septem, Cyrnensem, Varsoviensem, Vlnensem, Visegradensem, Zacrocimensem, Ciechavoviensem, & Livensem*. In spiritualibus, autem, partim subest Episcopo *Posnaniensi*, partim *Plocensi*, partim *Luceoricensi*. Et quia ampla provincia est, idè in duodecim territoria dividitur, in *Cyrnense, Vlnense, Zembrovienese, Varsoviense, Nurense, Vissegrodienese, Zacrocimense, Ciechanoviense, Lomzensè, Rożanense, Macoviense & Livense*. Præterque prædicta oppida, quæ suorum territoriorum capita sunt, habet complura alia notabilia multo, ut *Pulroviam*, Episcopi *Plocensis* residentiam latericijs domibus, & arce in scopulo pulchre exstructa, hortisque ac pomarijs amænissimis nobilem, quasi in insula *Narva* navigabilis fluvii sitam, in qua & *Societatis JESU* Clerici insignè studium habent, & Collegium *Canonicorum* templum magnificum beneque provisum. *Czerniense* vero ad *Vistulam* situm, habet Abbatiam *Canonicorum Regularium* ditissimam. Tandem *Minscum, Varcam, Vengroviam, Garvoliniam* quæ optima cerevisia oppida celeberrima: similiter *Stanislawoviã, Brocum, Viscoviam, Seroclam, Lomzam* Collegio *Ignatianorum*, insignem; atque demum *Varsoviã* ipsam centrum Regni *Poloniæ*, atque ob id Comitiorum locum privilegiatum, ut ex omnibus provinciis æqualis sit comitantibus distantia. Est enim sita longitudinis gradu 43, latit. 52. quadraginta

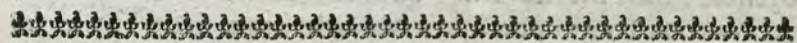

ginta miliarb⁹ à *Cracovia* & *Pofnania*. Habetque palatium amplum quadratum, recenter à serenissimo Rege *Sigismundo III.*, sumptuosissimè exstructum, cum antea tota ferè fabrica lignea fuerit: itemque extra urbem aliud, *Viasdovia*, *Vistulam* prospectans, inter hortos amœnissimos, 5. Templâ quoque magnifica habet, inter quæ primarium *S. Joannis Baptiste*, Canonorum secularium, picturis & vestibus sacris preciosis, pro regia majestate exornatum. In Suburbio *Cracoviensi* dicto, versus *Viasdoviam*, est trophæum victoriæ de *Moschis*, capella nimirum, pulchre 10. jussu Regio fabricata, in qua repositus quiescit *Jo. Demetrius Susceius*, Magnus Dux *Moschorum*, & tot populorum *Asiaticorum* Imperator, qui captivus vitam in carcere *Gostinia* finiverat, unâ cum fratribus duobus.

Sunt & in Suburbis complura procerum palatia, so- 15. lerti artificum *Italorum* ingenio exstructa, sed quæ inter Regia villa à *Vladislao IV.* nuper exstructa, interiori elegantia eminet. Tum colossus ille, quem Divo *Sigismundo III.* Patri suo recenter erexit. Habet *Masovia* tota quinque & 20. quadraginta millia equestrium familiarum, quarum si quælibet unum saltè virum, equo armisque decenter muniti præberet, quantus in patriæ defensionem exercitus illico fuisset? Et sunt plurimi, ut cujusque census est, qui possunt integras etiam turmas armare: præter pedites, quos 25. duplo majori numero, urbana rusticaque plebs præbere possent. Sola siquidem *Prasniensis* regio septem millia equestrium familiarum perhibetur continere; è quibus nulla tam egens est, quin equitem unum in publico tumultu armet. Quos inter vetustissima *Romanorum Valeria* familia, corvum pro gentilijs insignibus gestat, & tam fecunda 30. sobole est, ut ad duo millia familiarum propè accedat. Gens pug-

pugnacissima, & quæ à perdita audacia, mortis contemtrix habetur.

Ultima provinciæ *Masovicæ* satrapia **PODLACHIA**, in spiritualibus tota Episcopo *Luceoriensi* subje- 5. cta, duos tantum *Senatores* habens, *Palatinum* & *Castellanum Podlachia*. Dividiturque in tres quasi districtus, *Drogiczynensem*, *Mielnicensem*, atque *Bielscensem*; quæ etiam tria oppida sunt principaliora, reliqua non item, præter *Holovaczæ*, *Surasiam*, *Visokie* & *Knisinum*. *Ticocinum* quo- 10. que oppidum non est postremo censendum, ob elegantiam Palatij, inter paludes loco munito exædificati, architectura recentiore, studio & munificentia illustrissimi viri *Christophori Vicsolovii*, Magni Ducatus *Lituania* Curie *Marschalci*, qui etiam quarto inde milliari, *Bialostocum* castel- 15. lum pulcherrimum possidet, ubi templum, ad elegantiam modernam cum omni sacro apparatu exstructum conspicitur. Et paulò indè longius, *Supraslum Russorum* in sylvis ditissimum monasterium, in quo *S. Basilii* professi, sub obedientia Ecclesiæ *Romanæ* habitant: fitque eo maximus 20. hominum concursus, miraculis indies inclarescentibus.

SAMOGITIA.

Satrapiam ea nullam habet, sed *Præfecturas* permultas: summusque ejus *Toparcha*, vulgo *Capitaneus* locum in Senatu Regni, cum *Episcopo* & *Castellano*, habet cum præter ipsum, nullius urbis aut regionis præfecto, locum 30. habere

habere in *Senatu* liceat, nisi fuerit aliqua alia dignitate ma-
 jore ornatus: puta *Cancellarij, Marschalci, Palatini, aut*
Castellani. Regio hæc satis ampla & fertilis est, sed sylvis
 tota inumbrata: à septentrione *Livonia* contermina, ma-
 riq̄ue *Baltico*: ab Occidente *Prusiam Ducalem* in vicinia
 habet: à meridie & ab ortu *Litvania* adjacet. Civitates tam
 Regias, quam nobilium complures habet, sed penitus om-
 nes ligneas; præter *Couuam*, ad *Crononis* seu *Nemini* litus
 sitam, collegio *Societatis Jesu*, & Monasteriorum celebri-
 tate illustris; in qua *Germani* mercatores, superiori ætate
 lateribus & lapidibus elegantius ædificare coeperunt; nunc
 reliqui incolæ quoque eodem studio tenentur, illosq̄ue
 superare contendunt. Sed turba in humilibus casis ha-
 bitat, quæ ut plurimum ad lacus, rivos, & flumina sitæ
 sunt, stramentis aut asserculis intestæ: præter prædia do-
 mosque nobilium, quæ ampliores sunt & cultiores. Ter-
 ram non ferro sed ligno proscindunt, quæ tamen non est
 arenosa, sed tenax & fertilis satis. Equos adeo parvos ha-
 bent, ut vix credibile sit ad tantos labores eos posse suffice-
 re, quibus foris in bello ad trahenda onera, domiq̄ue in
 colendis agris utuntur. Episcopum habent *Romana* obe-
 dientiæ, qui, uti diximus, cum suo *Castellano & Capitaneo*
 ad *Senatum* Regni pertinet, & *Cathedram* suam atque re-
 sidentiam *Mednicia* tenet. In vicinia verò ejus est *Præposi-*
tus infulatus *Ordinis S. Augustini*, cruce rubea signato-
 rum, quos non ita pridem, quidam è profapia Ducum
Gedruciorum, in rure suo hæreditario, adscriptis amplissi-
 mis possessionibus fundavit; quod nimirum in ea religio-
 ne olim avum suum paternum, *Beatum Michaëlem* habe-
 ret; qui *Cracovia* in *Conventu S. Marci* multis, cum vive-
 ret virtutibus claruit, & non sine sanctitatis opinione in
 eodem

eodem cœnobio, ubi strenuum religionis pugilem se præ-
 buit, è vivis sublatus quiescit. Ad cujus tumulum etiam
 num quoque varia miracula patrantur, DEo sanctorum
 suorum gloriam in dies augente. Est & Collegium *Socie-*
tatis Jesu Clericorum, pro studiosa juventute à magno illo
 Heroe *Carolo Chodkievicio, Crofis* erectum. Qui cum ar-
 dentissimus veræ pietatis cultor esset, etiam *Cretinga*, ubi
 sepeliri optabat, FF. S. *Francisci* de *Observantia* magnificen-
 tissimum monasterium, ad litus maris extruxit, & divite
 suppellectili, in vasis tam argenteis, quam etiam aureis, li-
 beralissimè dotavit. Sunt & alia plurima religionum
 virorum frequentia insignia, uti est *Calvaria* conventus
Dominicanorum, Virchelovia, Lincovia, Gironvia-
nis, Rosiensis, Vornis, Telsis atque
 alibi.

LIVONIA

ULTIMO Regno *Polonia* accessit *Livonia* seu *Lieslandia*,
 regio amplissima, filiginisq̄ue & frumenti perdives,
 pecoribus ac jumentis domesticis omnis generis ma-
 ximè abundans (quæ omnia deinde fluvijs *Duina & Nerva*
 ad portus maris, atque inde in *Hollandiam, Scotiam & An-*
gliam transmittit) lacubus fluviisque piscosis, & sylvis ad
 venationem idoneis referta; in quibus habet ursos, alces,
 vulpes, lynces, marturos, castores, & omnis generis ani-
 malia, quæ ex *Moscovia* veniunt: Siquidem eam ab ori-
 ente contiguam sibi habet, & *Nerva* tantum fluvio ab illa
 sepa-

separatur. A septentrione cum *Suecia* regno & *Finlandia* Ducatu, per maris *Balthici* sinum viciniam gerit: ab occidente nonihil *Prussia* adhæret. A meridie verò *Samogitia* & *Lituania* jungitur. Extenditurque in longitudinem nonaginta miliaribus Germanicis, in latitudinem verò quinquaginta. Et dividitur in octo territoria, *Leilandiam* videlicet, *Vikelandiam*, *Curlandiam*, *Semigaliam*, *Estlandiam*, *Virlandiam*, *Hariam*, *Gervandiam*que: quæ singula nunc bellis per tot annos sævientibus cum *Sueco*, atrocissimè vastata sunt, & à diversis principibus possidentur, hoc est à *Mosco*, *Sueco*, *Dano*, & Rege *Poloniae*, qui præcipuas ibi arces & civitates possidet: habetque in ea septem Senatores ad Consilium regni generale pertinentes, puta *Palatinum*, *Castellanum*, & *Episcopum Vendsensem*, *Palatinum* & *Castellanum Parnaviensem*, & *Palatinum* atque *Castellanum Derpatensem*, ac præterea vasallum nō contemnendum, Ducem *Curlandia* & *Semigaliae*, *Riga* totius provinciae metropolis, quam fluvius *Duina* amplissimus, una cum arce alluit: urbs ipsa muro firmissimo propugnaculisque & turribus densis undique munita; item, vallo inexcusso, tribus ordinibus tormentorum apto, fossisque duabus ex utraque parte circumducta & stipitibus acutis circumsepta: Instrumentisque insuper bellicis, ac tormentis æneis, & commeatu copioso, tum militibus stipendiarijs, pacis & belli tempore benè provisa. Magnum in ea est & celeberrimum emporium: & quamvis duobus miliaribus distet à mari, naves tamen omnigenæ, facillimè de mari sub ipsa urbis moenia deveniunt & redeunt. Ubi verò fluvius mari illabitur, est arx *Dunamunda* inexpugnabilis, natura oportunitateque loci, duobus à *Riga* miliaribus. In ea omnes naves ex ultramarinis regionibus venientes, merces suas indicare,

tele

teloniaque persolvere coguntur: iterumque excutiuntur in *Blokaus*, munitone sita medio loco inter *Rigam* & *Dunamundam*. Hæc igitur tam dives atque potens urbs, diversas hæresium Sectas in se continens, moleste ferebat valde, quod pijsissimus Rex *Societatis Jesu* Clericos illis dedisset, & Collegium pro instituenda juventute in urbe fieri jussisset. Similiter quoque *Pernavia*, *Derpati*, & *Venda*. Quare metuentes sibi, ne cura horum patrum, hæresis ipsorum extirparetur, tempore quo nos cum *Turca* bello gravissimo in *Valachia* occupati fuimus, concitatis circumvicinis urbibus ad rebellionem, *Suecum* ad se cum exercitu evocarunt, & ut fautorem ac promotorem suæ religionis portis apertis admiserunt; unde nobis postea bellum cum ipso difficillimum, non in *Livonia* modò, verum etiam in *Prussia*, simili scelere hæreticis urbibus eum ad se evocantibus per annos aliquot duravit. Quod postea inducijs diremptum fuit, & *Riga* ipsa cum alijs nonnullis maritimis locis, in *Sueci* potestatem mansit. Sunt etiam plurimæ aliæ in hac provincia Urbes & arces optimè munitæ, & ex laterculis omnes penè factæ: inter quas censetur quoque *Kireholmia*, ad *Duinam* fluxivium duobus miliaribus à *Riga* versus orientem sita; ad quam felicis olim & piæ memoriæ, Dux exercituum *Litvaniae*, *Carolus Chodkiewiczus*, cum tribus suorum militum millibus, aggressus Marte aperto *Carolum Sudermanum* patrem *Gustavi*, sicum acie vicerat, ut novem millia cæcorum essent, quatuor autem millia captivorum.

Penes eundem *Duinam* superius procedendo, est arx *Kokenhausum*, & paulò longius *Volmaria* civitas, & castrum; utraq; similiter clade *Suecorum* ingenti nobilitata: ad istam enim

K 3

enim

enim *septem millia* una die transmarinorum militum coesa fuere: ad istam ultra *duodecim millia* occisa, vix duodecim horis elapsis. Sequitur *Derpatum* insignis urbs, & arx in colle munitissima, *Moscovia* contermina, cujus praefecturam, quod hostis esset in vicinia ipse praedictus *Chodkievicius* gessit, qui & totius *Livonia* Gubernator fuit. Quamvis alius fuerit provinciae *Derpatensis* Palatinus, subditorum defensionem a Rege institutus: sicut & *Venda* atque *Parnavia*. Et *Venda* sanè urbs insignis est, & arcem firmissimam habet; ubi Rex *Svephanus*, *Livonia* à *Mosco* recuperata, Episcopum *Catholicum* instituerat, quod tota provincia varias haereses amplexa, nullum sacerdotem *Catholicum* haberet. Erat ibi & Collegium *Societatis Jesu*, sed pulsi ab hoste in *Lituaniam* redierunt omnes; Episcopus autem in *Minori Polonia* Abbatiam *Cisterciensium* praepinguem *Suloviensem*, sustentandi sui honoris causa, à Rege obtinuit. *Parnavia* demum urbs est egregia ad mare posita, quae & arcem insignem atque benè munitam habet, ac propterea *Palatinum* gubernandae regionis habet; quam similiter *Chodkievicius* recuperaverat à *Sueco*, coeso in ea firmissimo praesidio: Sed eam iterum nunc *Sueci* habent. Reliquae populationes & urbes possidentur à diversis Principibus: ut *Nerva* cum portu maris & duabus arcibus firmissimis à *Moscho*; Urbs *Revalia* cum portu à *Sueco*: insula *Ostia* à *Dano*; reliquum quod *Lituania* conterminum est, à Rege *Poloniae*.

Et haec de provinciis coronae *Poloniae* subjectis, deque situ & natura earum; nunc breviter videamus & examinemus *Polonorum* ingenia, opes, vires, leges, atque alia quibus regnum suum firmant, & tantopere libertatem suam tuentur.

INGENIA POLONORUM.

Ingeniam *Polonorum* sunt aperta & candida, utque *Johannes Boterus* in suis *Relationibus* inquit, falli quam fallere magis aptam, imòque proterva aut pertinacia, sed tractabilia & placida: unde in primis exemplis commoventur. Sunt autem principibus & magistratibus suis satis morigeri, & que omnium provinciarum populi, & ad comitatem, civilitatem, benignitatem, & hospitalitatem prompti, ita, ut ignotos & externos, non modo libenter suscipiant hospitio, sed etiam invitent, & omni officio prosequantur: Et non solum ad convictum atque familiaritatem quorumlibet faciles, verum etiam ad mores & imitationem eorum, cum quibus vivunt, externorum praesertim, flexibiles. Teneram, & titulum litteris addiscendis impendunt, ut vernacula & Latina lingua legere & scribere sciant: unde ne in medio quidem *Latio* tam multos reperias, cum quibus latinè loqui possis, & ubi tam in *Cancellaria* Principis, quam in curiis *Parlamentorum*, inferiorumque omnium iudicum subselliis causas decidas, & munimenta lingua Latina descripta videas. Adultiores, si plebei sunt, agrorum cultivationi, opificio, aut mercaturae se se addicunt: nobiles verò, militiae, sacerdotio, & ministeriis opulentiorum. Utrique autem libenter peregrinantur, & earum gentium linguas ad quas perveniunt, cupidè & facilè discunt. Sunt enim docilia hominum ingenia, & valent quocumque intenduntur: sed tamen alienis inventis perdiscendis ea magis accommodant, quam ut novi aliquid ipsi excogitent, & ex

& excellere magnopere ulla re studeant. Nihilominus non defuere nobis insignes *Mathematici, Astrologi, Dialectici, Oratores, Poeta, & Philosophi*; tum *Medici, Jurisconsulti* atque *Theologi*, qui & Rempub & Ecclesiam, ingenio suo atque scriptis illustrarunt. Ac supersunt etiamnum clara patriæ suæ lumina, quorum monumenta, quanquam nondum in lucem prodierunt, laude tamen quam merentur non carebunt.

In opificiis attamen nostrates minus elaborant, sed externis plerisque opificibus antiquitus usi sunt, & utuntur etiam nunc non paucis.

Rem porro familiarem diligentius curare, non ita pridem cocepimus, idque ab extraneis, passim quaestus causa ad nos concurrentibus, concitati: unde velut invidia quadam, parandis divitiis & avaritiæ totos jam nos ita dedimus, ut quod olim *Senatoris filia centum* marcarum dos fuerat, nunc simplicis alicujus nobilis filia (quoniam & mercatoris jam) *centum millium* florenorum dos esse solet.

Et non modo præstantiores genere, exoticis pannis & pellibus utuntur, verum etiam inferiores & plebei ferico, purpura, & auro vestiuntur; passimque jam equos argento exornari, in vasis argenteis comedere, argento altaria etiam in villis et pagis onerare, argentoque, auro, margaritis et gemmis vestiri mos inolevit: nec restat aliud nisi ut aurum & argentum comedamus; Cum majores nostri satis haberent, si ex agris & prædiis suis honestè cum familia viverent, non luxum externorum aut splendorem confectarentur; Unde litium nunc origo & civium assidue discordiæ. Nec rei militaris tanta cura, quanta superioribus

bus seculis existit, cum quisque privatum commodum sectetur, & cupiditate ductus lucrum non gloriam aut famam bonam quarat. Existere tamen semper, & etiam nostra hac ætate, multi virtute bellica præstantes viri (de quibus sigillatim, prout & de viris eruditis, scripsimus), ut *Moschovitici, Livonicis, Tartaricis, Turcicisque* expeditionibus, atque hoc ultimo bello *Prussico*, videre licuit. Nec emarcuit vulgo in *Polonis* vigor ille animorum, laudisque bellicæ studium, si modo virtuti sua præmia non decissent.

VICTUS ET VESTITUS.

Victus genti nostræ dapilior ferè omnibus aliis Europæis, atque ita in mensis ditiorum exquisitus, ut potissimam proventuum suorum partem Magnates, in aromata & vina infumant. Antiquitus siliginei panis, & cerevisiæ ex hordeo aut tritico factæ, promiscuus erat omnibus usus, & quasi quotidianus; nunc jam non elegantiores tantum, sed vulgus etiam ipsum, panem triticeo, atque vino inconvivijs utitur; præsertim in urbibus majoribus, & qui viciniore sunt *Hungaria*. Et plebs quidem vicana, succidia, vervecina, bubula, vitulina, lardo, lactariis, pisciculis, oleribusque potissimum mensam instruere solent. quarum rerum fora in pagis quoque, apud templa & paroccias festis diebus instituuntur. At urbanis & nobilitati multo delicatior victus, mensæque eorum cum altilibus omnigenis, tum feris animalibus, avibusque & piscibus lautis usque ad luxum interdum onerantur: a-

romatumque diversorum, faccari, vini, confectionum, & aliorum exoticorum condimentorum, aut bellariorum maximus quotidie usus. *Rufis* tamen & *Lituanis*, apud quos permagna est apum & mellis copia, mulsum itidem, prout & cerevisia, cum lupulo aqua decoctum, infrequenti usu est, *medonem* vulgo vocant.

Vestium verò genus, neque unum est, neque certum, aut suum cuique ordini, conditioni, ætati & generi hominum; sed prout cuique diviti, aut pauperi placet. Exoticis tamen delectantur ut plurimum nobiles; milites autem potissimum inventores habituum fiunt. Sic quum bellum nobis cum *Moscho* fuisset, illorum more latas oblongasque togas, pellibus preciosis, mardurinis, Pantherinis aut zobellinis suffultas, prægrandesque pileos gestavimus. Postea verò quam cum *Turcis* in *Valachia* rem gessimus, equorum ornatus, sagos militares, nonnullasque oblongas, curtas, & astrictas vestes ab illis, atque eorum sociis *Tartaris* desumpsimus. Mox bello in *Prusiam* contra *Suecum* translato, laxiores caligas, coriaceas oblongas ocreas, pallia, atque alia vestium genera, *Germanico* habitui similia, nobis fecimus. Atque sic spatio decennii unius, ter aut quater habitum vestium nostrarum correximus, aut verius corrupimus permutando: cum statim licentiâ militarem sequuntur qui domi mansere, juniores præsertim, ne dignoscantur, aut certè vilipendantur ab illis, qui alicui expeditioni interfuerunt. Idem sanè faciunt & scemina, atque omnes Europæarum matronarum habitus sibi usurpant, & ad suum patrium accommodant, prout cuique, tam diviti, quam pauperi, libet. Communissimè tamen omnes pannis extraneis, puta *Germanicis*, *Flandricis*, *Gallicis*, *Anglicis*, *Hispanicis*, atque *Italicis* utimur; maxima autem pars sericis.

ricis diversorum colorum, & panno aurco. Nec obstat pretium quod è longinquo ista veniant, cum reperiantur nonnulli, qui interdum *sexaginta* vestibus quam preciosissimis pro sua persona comparatis, etiam famulos suos similibus induant, & potissimam partem bonorum suorum in id ipsum impendant, ut splendide cum suo comitatu vestiantur, tam scemina, quam viri. Ad exornandos siquidem gladios suos, pileos atque equos, non minus preciosis gemmis utuntur & auro, quam & filia aut uxores ipsorum; quæ clenodis, torquibus, monilibus, annulis, alioque mundo muliebri nimium delectantur. Et vidimus nonnullas scpius, nec valde divites tamen, totam suam vestem gemmis & lapidibus pretiosis, usque ad talos exornavisse; lex tamen sumptuaria, nescio quo pessimo facta nostro, in comitijs Reipub. non præscribitur cum passim videamus, nimio isto luxu maximas quasvis familias, ad summam deinde egestatem pervenire, cum ingenti opprobrio & dehonestamento majorum suorum. Et non in vestibus modò hunc nimium luxum, & prodigalitatem quodammodo habemus, sed in ædibus quoque & fabricis ligneis, quæ nihil sunt, nisi rogas apte compositus ad comburendum; insuppellectili varia, in convivis & commestationibus; passimque jam laquearia nunc, & in privatis domibus auro teguntur: parietesque ædium non proceres modo, aut principes viri, sed mercatores jam & urbana plebs, pretiosissimis aulæis ac tapetibus vestiunt; Nec in urbibus modo, sed etiam in villis lautius habitare student, *Italarum* ferè opificum opera & industria. Jam autem iter facientes, scemina quidem carpentis, rhedis, cisijs, aut curribus junctis sex equis vehuntur: mares verò vel iisdem, vel equis potius. Pedestrem incedere per

viam, longiorem præfertim, minus honorificum vulgo habetur. Prodeuntem in publicum nobilem virum juxta ac foeminam affectis maribus, foeminam verò etiam puellis pedissequis stipari moris est. Et in eum usum alit quisque domi suæ famulitium pro modo facultatum, quos simili colore vestium, non sine sumptu & luxu vestiri usitatum est. Plebeiis minor est hac in parte cura fastus, atque pomposæ ambitionis, exceptis urbanis foeminis, quæ & ipsæ benè cultæ, & una aut altera pedissequa comitatus incedere student.

10.

NOBILITATIS PRÆROGATIVA.

Populus *Polonus* in equestrem ordinem sive nobilitatem, atque plebem distinguitur primò; deinde in Ecclesiasticum & secularem statum. Nobilitas ad regimen atque defensionem patriæ segregata, plebs ad agriculturam, mercaturam, & opificia; ex utrisque autem ad colendum DEum sacerdotes fiunt. Nobiles antiquitus vocabantur milites, nunc communissime dicuntur Equites, ab equestri militia, cui sunt obnoxii. Habentque multas & magnas prærogativas, quæ partim *Regum* & principum munificentia firmatæ sunt, partim moribus & institutis invaluerunt. Censenturque ii tantum nobiles esse, quorum majores virtutis ergo in eum ordinem allesti, gentilicio signo donati sunt, aut qui nunc ipsi hoc meruere virtute sua, & publico Ordinum Regni consensu, militia à principe sunt adscripti. Præ-

stabi.

stabilius tamen habetur, nobilem natum esse, quam factum. Nasci autem patre simul & matre nobilibus oportet, legitimo conjunctis matrimonio; quia nothi nobilibus quamvis & illustribus orti, non censentur in familiis, neque nobilitatis prærogativis fruuntur. Porro amittitur nobilitas his duobus modis, Principis decreto nimirum, ob admissum dedecus, & atrox aliquod facinus, & sordidi quæstus cupiditate; si quis videlicet desertis militiae & agriculturæ studiis, mercaturam amplectatur, aut cautionem artemve aliquam mechanicam exerceat. Est autem pari dignatione omnis Polonica nobilitas: nec ullum patritiorum, Comitumque, aut Ducum discrimen; omnes jure æquali & libertate gaudent; omnes una simul Regem sibi eligunt, leges in Comitibus per suos *Tribunos* faciunt, bella vicinis indicunt, foedera cum illis statuunt, tributa imponunt, eundem pecuniæ modum præscribunt, & omnem penitus Reipub. administrationem in manibus ipsi habent. *Rex* tantum cum *Senatu* judiciis & deliberationibus præsidet, & quæ illi concluderint moderatur, & sua autoritate pondus addit, nomenque tabulis & titulum Regium præscribit. Item, honores & beneficia distribuit, magistratus creat, & bonos præmijs pro libitu, malos verò poenis, non nisi cum scitu omnium Ordinum regni afficit; ne fortè, si ipse vitæ & necis jura teneret, ad tyrannidem prolaberetur. Unde neminem è nobilitate captivare potest, etiam in crimine perduellionis, nisi jure convictum: nec captum capite plecti, nisi sententijs *Senatorum* rogatis; qui itidem sunt ex nobilitate delecti, & paribus prærogativis cum illis vivunt. Quare multos ex humili loco ac tenui fortuna videbis, non modo ad mediocres, verum etiam ad summos nonnunquam honores, amplissimasque

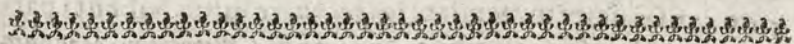
L 3

que

que facultates & opes, *Regum* beneficentia, ob virtutem pro-
 vectos, paucos autē ob scelerum atrocitatē ab illis punitos;
 quod à nobilitate maxima semper honestatis ratio habeatur,
 et si in summa paupertate. Fraudem facere, promissum fallere,
 pejerare, mentiri, probrosum & infame est: 5.
 & si quid ejuscemodi in probri loco cuiquam objiciatur,
 præsertim ab ejusdem ordinis viro, non tam legibus & magistratuum
 judicio, quam ferro manuque vindicatur. Cum autem *Rex* causas &
 actiones nobilium, per appellationes ad judicium suum devolutas,
 expedire ob occupationes, 10.
 quæ illi semper maximæ, non usquequaque potuisset, consultum
 illi esse volentes justitiæ & rebus suis, eam judiciorum formam,
 non ita pridem adinvenerunt, quæ alibi *Parlamentorum* est, apud nos
Tribunal appellatur: quo singulis annis, ex singulis provincijs,
 omnium consensu, 15.
 tri è nobilitate præcipua eliguntur, & ad loca jam perpetuò
 destinata mittuntur, ut causarum differentias secundum leges
 & statuta decidant. Quod cum sit ultimæ instantiæ, provocatio
 ab eo non datur, nisi ex paritate sententiarum causa aliqua
 remittatur ad Comitiam, *Regi* & *Senatui* discutienda atque
 determinanda: Cum extra Comitiam, *Rex* fiscali tantum causas
 cognoscere potest, aut differentias inter tenentarios in bonis
 suis regalibus: tum quoque civitatum, oppidorumque Regni
 controversias, quæ jure *Saxonico* utuntur. Quod si *Rex* quandoque
 ab officio suo deflecteret, & vel in judicijs, vel in alijs rebus ac
 modis, publicas libertates suorum opprimere aspiraret, auctoritate
Senatoria, qui ad hoc attentandum juramento sunt obligati, &
 per vices in Regia manere tenentur, facile prohibetur: sæpiusque
 illi acerrimè sententias dicunt, cum de Re- 30.
 pub. de-

pub, deliberant, & *Regem* imprudentius regnantem ob-
 jurgant, atque sic uno consensu sanctissima majorum instituta
 & communis patriæ charissimas leges, ad extremum vitæ de-
 fendunt.

LEGES ET STATUTA.

Leges olim Poloni scriptas nullas habuere, sed ab origine imperij, usque ad *Cazimiri Magni* tempora, jus omne in Principis arbitrio erat. Licetque ante
 ejus tempora, & Christiani jam per longam ætatem fuissent, & literarum
 10. scientias optimè callerent, ut passim in *Senatu*, & magistratibus tam
 secularibus quam spiritualibus reperiuntur, Doctores legum & artium
 magistri, prout in veteribus munimentis cuique videre licet: Nusquam
 tamen lex aliqua aut statutum Principis scripto promulgabatur,
 15. sed moribus tantum & consuetudinibus antiquis regnum administrabatur:
 lites verò & causæ privatorum, arbitrio bonorum virorum determinabantur,
 qui Principis jussu, provinciarum judices erant. *Cazimirus* itaque
 20. *Tertius*, ob prudentem regni administrationē, *Magnus* cognominatus, primus
 ipse & nobilibus leges certas scriptas dedit: & urbiæ plebi, jura à
 vicinis *Saxonibus* accipere ex facili permisit, quod assiduis supplicationibus
 25. *Germanorum*, qui passim in *Poloniam* habitatum lucri causa veniebant
 sollicitaretur, ut similem patriæ suæ urbium administrationem haberent,
 & inter *Sarmatas* jurium ignaros, *Consulum* & *Advocatorum* honore,
 advenæ emincerent. Atque hinc mo-
 iava-

invaluit, ut omnes *Polonia* civitates, in hodiernum jure *Saxonico* (quod vulgo *Magdeburgense* vocatur, quia ex illa metropolitum *Saxonia* urbe fuit allatum) tum *plebiscitis* quælibet propriis, & *Constitutionibus Regis* utantur. Nobiles autem, tam ad regimen politicum, quam ad privatorum causas determinandas, *jus peculiare* suum habent: partim à *Regibus* superioribus, qui post *Cazimirum Magnum* usque ad ætatem *Sigismundi Augusti* inclusivè regnarunt, vigore legis traditum; quod volumine singulari à viris doctis complexum, *Statutum Regni* vocatur: partim quod recentioribus & nostris jam temporibus, ipsimet sibi in Comitibus publicis, approbantibus tamen *Regibus* cum *Senatu*, conscripserunt, & vocantur *Constitutiones*. Quæ pro rei & temporis exigentia, sæpius immutantur, abrogantur, aut reassumuntur, omnes ex æquo provincias regni obligando, licet nonnullæ jura sua *pragmatica* habeant; præsertim *Litvania* & *Volhynia*, quæ in decisionibus causarum propria statuta sua observant: tum *Prussia* quoque, *Ducalis* juxta ac *Regia*, quæ omnis fermè *jure municipali* utitur, quod vulgo *Culmense* vocatur; tribus civitatibus exceptis, *Elbinga*, *Brunsb erga* & *Fraumburgo*, quæ *jus Lubecense* amplectæ sunt.

REGIMEN POLITICUM.

Polonia regimen est compositum de *tribus* primis & simplicibus *Rerumpub.* formis, quæ vel *unius*, vel *paucorum* imperio, vel *multorum* omnium ve quadam æqua-

æquabilitate juris continetur. Habemus siquidem *Regem*, non *successione*, sed *electione* creatum, qui est absolutus *executor* legum in Comitibus factarum. Habemus *Senatum*, è præcipua nobilitate selectum & ad custodiam earundem legum deputatum. Habemus *Municipales Nuncios* liberis uniuscujusque provincie suffragiis electos, & ad statuendas in Comitibus leges, velut *Tribunos* aliquos designatos, qui & *Regis* potentiam, & *Senatus* nimiam auctoritatem restringunt.

Et sic unanimi omnium studio, certis sanè ijsque angustis finibus, regia potestas, in sacrum & equestrem ordinem, & utrique subjectos homines, atque bona, circumscripta est. Ac in sacerdotes quidem, jam inde ab initio susceptæ religionis Christianæ, *Rex* nihil prorsus juris habet. De equitis verò capite & fama, non nisi in comitijs cum *Senatu* judicat: certis aliquot causis exceptis, *Senatu* verò & *Tribunib.* inconsultis, neque bellum cuiquam facit, uti supra diximus, neque foedus publicè cum quoquam icit, neque tributa, vectigalia ac telonia nova instituit, neque leges novas scribit, aut monetam signat, neque alienat quicquam de bonis regni, neque transcribit quemquam in ordinem equestrem, neque rem ullam majorem ad *Rempub.* pertinentem statuit aut facit. Benè autem ipse *Episcopos* & *Abbatas* nominat, *Palatinos*, & *Castellanos*, *Marschalescos*, *Cancellarios*, *Theaurarios*, *Ducesque* militiæ creat, *reditus* coronæ dispensat, & *præfecturas* distribuit, *Comitia* indicit, magistratusque omnes & *judices* eligit. Denique universos *Reipub.* honores, solus prout illi placet & libet confert: habetque in manu omnes modos remunerandi, beneficioque afficiendi quoscunque voluerit.

Porro *Senatores* qui *Regi* adhibiti sunt, ut & consilia actionesque ejus ad salutem Reipubl. & judicia ad justitiæ & æquitatis trutinam dirigerent, numerantur ex omnibus provincijs collecti, tam spirituales, quam seculares, *centrum quinquaginta*. Namque tres noviter addidit *Vladislaus IV.* puta *Episcopum Smolensensem, Palatinum & Castell. Czernech,* suntque ordinis quadruplicis, *Episcopi, Palatini, Castellani, & Officiales majores,* qui omnes jurati ad hoc Collegium & ad Consilium admittuntur. Et perpetuum est hoc munus quoad vivit quisque, certis annexum honoribus & magistratibus, partim *Ecclesiasticis,* partim *profanis* abrogari verò nemini potest, nisi per maximam vel mediam capituli diminutionem, hoc est libertatis civitatisve sive nobilitatis & bonæ famæ amissionem: aut si quis alium magistratum honoremve adeptus sit majorem, quem cum priori tenere jure non possit. Sunt autem *Archiepiscopi* duo. *Gnesnensis & Leopoliensis.* *Episcopi* quindecim: *Cracoviensis, Enjaviensis, Vilnensis, Posnaniensis, Plocensis, Varmiensis, Præmissienseis, Samogitia, Culmensis, Chelmiensis, Kioviensis, Luceoriensis, Camenecensis, Vendensis* atq; *Smolensensis* noviter fundatus. Qui omnes, quo ordine nunc à nobis enumerati sunt, eū perpetuo servant in *Senatu,* dicendaq; sententia, & in publicis celebritatibus. *Palatini* triginta quatuor: *Cracoviensis, Posnaniensis, Vilnensis, Sandomiriensis, Calisiensis, Trocensis, Siradiensis, Lanciciensis, Brestensis, Kioviensis, Inoulodislaviensis, Russia, Volhynia, Podolia, Smolensensis, Lublinensis, Polocensis, Belzensis, Novogrodensis, Plocensis, Vitebscensis, Massovia, Podlachia, Ravensis, Brestensis, Culmensis, Mscislaviensis, Marsburgensis, Braslaviensis, Pomerania, Mucensis, Vendensis, Derparensis, Parnaviensis, Czernechoviensis,* noviter à *Vladislao IV.* institutus, *Capitaneus Samogitia,* qui solus

ex omnibus omnium provinciarum & districtuum præfectis, *Senatum* ingreditur. *Castellani,* tam majores quam minores, numero octuaginta septem: *Cracoviensis* (qui omnes *Palatinos* antecedit, primumque locum post *Episcopos,* inter seculares *Consiliarios* capit) *Vilnensis, Trocensis, Posnaniensis, Sandomiriensis, Calisiensis, Voinicensis, Gnesnensis, Siradiensis, Lenciciensis, Samogitia, Brestensis, Kioviensis, Inouladislaviensis, Leopoliensis, Volhynia, Camenecensis, Smolensensis, Lublinensis, Polocensis, Belzensis, Novogrodensis, Trocensis, Vitebscensis, Cernensis, Podlachia, Ravensis, Brestensis, Culmensis, Mscislaviensis, Elbingensis, Braslaviensis, Gedanensis, Minscensis, atq; Czernechoviensis.* Et hi dicuntur majores, quia cum cæteris *Senatoribus,* tam *Ecclesiasticis* quam *secularibus,* ad omnia etiam secretissima consilia admittuntur. *Minores* verò non item, & sunt isti: *Sandecensis, Medirecensis, Vslicensis, Bięcensis, Rogosnensis, Radomiensis, Zawichostensis, Lendensis, Stremensis, Zarnoviensis, Malogostensis, Vielunensis, Præmissienseis, Halicienseis, Sanocensis, Chelmiensis, Dobrynensis, Polanecensis, Præmetensis, Criviniensis, Czerchoviensis, Naclensis, Rospiriensis, Biechoviensis, Bidgostiensis, Brasniensis, Crusvicensis, Osvecimensis, Camenensis, Spicimiriensis, Inoulodensis, Covaliensis, Santocensis, Sochaczoviensis, Varsoviensis, Gostinensis, Vlnensis, Raciosensis, Sieprcensis, Visogrodensis, Ripinensis, Zacrociensis, Ciechanoviensis, Livensis, Slonscensis, Lubaczoviensis, Conariensis, terra Siradiensis, Vendensis, Derparensis, Covariensis, & Parnaviensis, terra Lenciciensis, Conariensis, terra Cujaviensis.* Hos sequuntur deinde *Officiales Regni Majores* decem: *Marschalcus Regni Poloniae supremus, & Marschalcus Regni Curia; Marschalcus Magni Ducatus Lithuaniae Supremus, & Marschalcus Curia Magni Duc. Lith. Cancellarius Regni Poloniae, & Vice Cancellarius:* Can-

cellarius Magni Duc. Lit. & Vice Cancellarius. Theſaurarius
denique Regni *Polonia*, & *Theſaurarius Magni Ducatus Li-*
tuania.

Palatini dicuntur, veterum Romanorum more, *Du-*
ces ſatrapiarum; unde munus quoque eorum apud nos *ſ.*
idem eſt, eſſe ductores copiarum diſtrictuum ſuorum, in
expeditionibus bellicis. *Caſtellani* verò à *Caſtellis* ſive op-
pidis, quæ ſinguli ſingula habent attributa, ſic appellan-
tur; & ſunt quaſi *legati Palatinorum*. Ductoresque & *pre-*
ſides nobilitatis ſub ſuo, quiſque *Palatinos* ſunt autem in *Pa-*
latinatu uno aliquando plures *Caſtellani*. *10.*

Officiales demum regni, ab *officiis* & functionibus qui-
busdam publicis, quibus funguntur, ad univerſam *Re-*
pub. pertinentibus, hanc ſumunt communem appellati-
onem. Sed ſunt & alij *officiales* extra ordinem *Senatorium* *15.*
poſiti, trifariamque diviſi: alij qui totius *Regni*, aut Magni
Ducatus *Lituania* *officiales* dicuntur, ut *Exercituum Genera-*
les, *Reverendarii*, *Pocillatores*, *Dapiſeri*, *Vexilliferi* cœteriſque ſi-
miles; alij *aulæ Regiæ* *officiales*, ut *Camerarius ſupremus*, *Præfecti*
& *Vice præfecti*, *ſtabulæ*, *Culina*, *Curruum*, *Venatores*, *Secreta-*
rij: & alij denique *diſtrictuum*, ſeu provinciarum *Officiales*,
ut *urbium præfecti*, *Judices*, *Gladiſeri*, *Quæſtores*, *Tribuni*,
alijque plures quos *terreſtres Officiales* nuncupamus, qui
certas ſuas functiones habent, in ſua quæſque *ſatrapia* ſeu
tractu, vel ut vulgo loquuntur, terra: quarum quælibet *25.*
olim, diſcripto in multos dominatus regno, ſuum *Ducem*
habuit.

Omnes autem iſti tales, ſolius *Regis* arbitrio creantur,
& è ſola nobilitate, qui deinde ad *Senatorias* dignitates aſſu-
mantur; quorum etiam opera *Rex*, prout illi viſum fuerit, *30.*
utitur.

utitur in legationibus, in commiſſionibus, in finibus re-
gundis, in contributionum publicarum exactiõibus, in
militia, & id genus munijſ publicis.

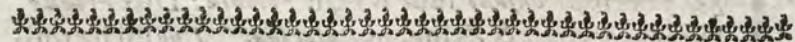
Atque ita potentiffimus quamvis *Rex Polonia* ſit, &
ſ. ſupremus omnium coronæ ſubjectarum provinciarum
Dominus, tamen ſecundum legem & *Senatus* præſcripta
vivere tenetur: Regnumque ipſum ampliffimum, licet
regio imperio gubernatur, nobilium nihilominus vigi-
lantia & libertate, tam *regia* majeſtas, quam *Senatus* au-
10. thoritas quodammodo temperatur, intraque æquitatis
terminos omnes ordines regni, cum ipſo Rege continen-
tur. Et cum omnibus eadem ſit perpetua & conſtans tu-
endæ publicæ libertatis, & propagandi imperij voluntas,
nihilominus regiam majeſtatem ſic cuncti reverentur, a-
15. mant, & honorant, ut injuſſu illius nihil penitus in *Re-*
pub. faciant, pro eius autem incolumitate & gloria,
vitam ac poſſeſſiones privatas omnes effun-
dere ſint parati.

VASALLI.

*T*res præcipui *vaſalli* ſunt Regni *Polonia*: *Dux Pruſſia*,
20. *Dux Curlandia*, & *Princeps Valachia*. Duo illi hæreti-
ci ſunt, *tertius* iſte *ſciſmaticus*. Qui omnes etiam ſi
Regem, tanquam regni feudatarij ſuperiorem agnoſcant,
& honoraria, penſionesque debitas, in ſignum ſubjectio-
nis, ſtatis temporibus præſentent; non ſunt tamen viva
25. membra regni, ut cœteri incolæ *Polonia*; non veniunt

d Comitia Regni, ut Principis *Consilarii*: non habent *suffragia* in electione Regis: nec partem in *gubernatione* regni: nec pro dominis naturalibus habentur, sed pro extraneis, sicut verè sunt, quia deficiente in illis prole mascula (*Valachia* excepta) principatus illi ad Coronam directè, tanquam membra ad suum corpus adjungentur, (uti nuperimè adjuncta est illa pars *Pomeraniæ*, ratione cujus *Duces Sretinenses* Homagium Regibus *Polonia* præstabant,) Unde *subditi* ipsorum, nunc etiam in causis gravioribus, ad Regem tanquam ad supremum Dominum & judicem recurrunt, nec possunt tyrannide opprimi à suis Principibus, Non item jam *Moldavia* seu *Valachia* populi, quia Princeps ipsorum *Turcam* potius supremum Dominum recognoscunt, non, ut ante, *Polonum*; cujus modo majestatem tantum venerantur, et velut potenti vicino, statis temporibus honoraria mittunt. Olim tributum directè persolvebant, & à Rege investiti jurabant in verba ejus: nunc à *Turca* absolutè Principatus insignia, & corporis custodiam habent. Quamvis fœdere æquo inter *Polonos* & *Turcas*, etiam ante bellum *Chorimense* in pacem mutuam sancito, disertis verbis caveretur, ne provinciam illam cuiquam *Turcarum* Imperator unquam, præter *Polonia* Regis voluntatem committeret; utquè is qui eam obtineret, Regi quoque *Polonia* fidelis esset.

RELIGIO

Christianam religionem *Polonia* gens, abjecto semel impio dæmonum cultu, septingentis circiter jam annis con-

constanter retinet, religiosequè colit, hæreticarum novationum insolens & impatiens, avorum nostrorum ætate, quando *Husius* & *Viclefus* virus suum in *Boëmia* diffundebant. Sed postquam *Lutherus*, cum aliis suæ farinæ hominibus, patrum nostrum memoria, per totam *Germaniam* zizania disseminavisset, quæ nobis vicina est, & commercia ferè quotidiana nobiscum habet; prætextu seu verius abusu libertatis, nescio quæ non pestes *Poloniam* invaserant, infecerantquè mentes hominum nostrorum, ut per annos complures diversi diversa de religione sentirent, & quisquè se judicem & interpretem scripturarum putaret. Sed nunc iterum DEo bono favente, in toto Regno *Polonia* religio *Catholica* præcipua est: nec in *Senatum* admitti, aut ad minora subfelia vocari quisquam potest, nisi Romanæ professionis. Et majores nostri, tantæ pietatis statim à recepta fide fuerunt, ut *Ecclesiarum* Antistites in *Senatu* locum, eumquè primum habere voluerint, ut omnibus consiliis adhibiti præsentés, diligenter pro suo munere animadverterent, ne quid in legibus, aut moribus populi contra *Ecclesiæ* sancita peccaretur. Eandemque ob causam etiamnum *Tribunalium* judiciis seu *parlamentis*, minoris Ordinis mystas, è singulis *Cathedralium* Capitulorum Collegiis, piissimi Reges interesse jusserunt, sanctioribusque curis Regni & scriptaris, prisco more, vel maxime tum, cum pertinacissimi hæretici, Antistites è *Senatu* eicere conarentur, cum maxima potestate præfecerunt, ita ut & *Cancellarii* & *ProCancellarii* munus, alternatis vicibus penes *Episcopos* maneret. Majorquè *Secretarius* Regni semper ex *Ecclesiasticis* esset; frustra reclamantibus adversariis fidei, qui sub extremam ætatem *Sigismundi Augusti* Regis sapientissimi, & potissimum inter regnorum tempore, nimirum

um invaluerant: Cœterum diligenti vigilantia sanctissimorum Præsulorum, sapientiumque Regum studio (maximè verò pietate Divi *Sigismundi III.*) vix non omnes jam eradicati fuerunt. Verum *Græcanici* ritus homines, in *Russia & Litvania*, passim legibus antiquis tolerantur, sicut & *Armeni*: partim Pontifici Romano per obedientiam subiecti, partim non; qui Episcopos suos, & complures Abbates habent; & ritibus atque institutis Ecclesiasticis magis, quam dogmatibus religionis à nobis dissentiunt. Sunt quoque & *Hebræi* passim in toto regno, & *Scythæ Mahometani* in *Litvania & Volhynia*, qui suos quoque ritus & superstitiones habent; sed qui neminem à fide Catholica avocant, aut malo suo exemplo inficiunt, ut assolent Hæretici. Fides igitur Catholica in toto Regno præcipua habetur, magnusque ut par est, omnibus sacerdotibus honor habetur, solo sacerdotij nomine; & omnes Romanum Pontificem, ut summæ sedis Episcopum, ut omnium Episcoporum patrem, ut universalis Ecclesiæ caput, ut Apostolicum reverenter agnoscunt.

OPES.

Neque magnæ, neque contemnendæ sunt opes *Polonorum*, sed tales ut omnes bellorum expeditiones hætenus suis met redditibus peregerint, sumptusque quosvis maximos in coronationes, nuptias, aut sepulturas Regum suorum, ære proprio exsolverint, nullius

lius vicini populi auxilio egentes. Et quamvis nonnulli Reges nostri, ob nimiam prodigalitatem tuam, foederatorum aut cognatorum Principum pecuniis, ad privatas suas necessitates aliquando usi fuerint; nusquam tamen, vel in maximis necessitatibus, Respub. extraneorum emendicabat opem, aut mutuabatur aurum, etiam tum, cum nondum ipsa pecuniam signaret. Olim enim proprium non habebant nummum *Poloni*, sed externis, & maximè *Boëmicis* usi sunt aliquam diu, quod metalla minus nota essent nobis. Primus *Cazimirus Magnus* æs & argentum signari iussit, postea tandem sero *Alexander Rex*, *Sigismundusque Senior* aureos nummos cuderent; quorum imitatione Rex Serenissimus modo & argentum, ad exemplum *Germanorum*, & aurum bonitate & pondere *Vngaricorum* signari iubet. Sed utriusque pretium sexuplo ferè crevit, quam fuit avorum nostrorum memoria, ut signari cœperat: partim propter luxum & crebriorem auri usum, exportationemque ad externos: partim propter deteriorem reliquam monetam, cum ponderis diminutione, tum æris admixtione. Per magnus est autem nunc apud nos usus externæ monetæ, sed aureæ atque argenteæ tantum, quæ pro mercibus undelibet importatur: quanquam commutatione mercium permulta peraguntur. Exportantur autem è *Polonia* filigo, triticum hordeum, avena, milium, papaver, pultes diversæ, atque legumina, lana, linum, canabes, lupulus, coria, sebum, alutæ, mel, cera, succinum, pix, cinis, mali, afferes, cœteraque materies fabricandis navibus, & ornandis domibus apta. Item sal, cerevisia, vitriolum, nitrum, lazurum, coccus, æs, plumbum, ferrum, cuprum, orichalcum, carbones terrei, vasa vitrea, equi, boves, verveces, porci, lardum, aliaque innumera, quibus vicini & etiam trans-

transmarini populi à nobis indigent. Et à quibus vicissim ad nos importantur panni sericei, aurei, lanci, lineique subtiliores, aulæa, tapetes, & alia parietum, equorum, & hominum ornamenta, quorum opificia minus exquisita sunt apud nos; licet non desit materia, & aliis gentibus sup-
 5. pediretur. Importantur etiam margaritæ, gemmæ, pelles preciosæ, hufiones seu mariani, haleces, & alia fassamenta, & vento vel sole durati pisces marini. Ad hæc argentum, aurum, stannum, & chalybs, cum facta, tum infecta: vina demum & aromata, & varia eduliorum con-
 10. dimenta atque cupediæ, sine quibus bene possit stare patria nostra, si ad veterum *Lacedamoniorum* rigorem ordinata esset. Cum itaque plures merces nostras mittamus extra regnum, quam indigeamus externis, eisque non tam ad necessitatem, quam ad luxum spectantibus, consequens
 15. est, ut non penitus inopes dicamur, respectu aliorum *Europerorum*, qui & mercimoniis, & opificibus diversis, & metallorum abundantia, & œconomia demum
 20. diligentia administratione, multo nos antecedunt.

MILITIA.

Quia suis rebus contenti, nusquam bella offensiva vicinis populis *Poloni* inferimus, nisi fortè prius lacesciti ab illis: idque potius ad ulciscendum injurias, recuperandumque ablata, quam ut invadamus possessiones eorum & dominemur illis. Ideo & militiam
 25. quo.

quod; nostram, defensionem verius patriæ aptam habemus, quam expugnationem urbium alienarum, fortissimorumque propugnaculorum, qualibus vicini nostri confinia sua à nobis muniunt: proindeque exercitus nostri majori ex parte
 5. equitatu constant, qui è præcipua nobilitate est, ut in campos apertos excurrant, procedantque obviam venienti hosti, priusquam ille fines nostros attigerit. Pedites autem paucos habemus, eosque è plebe omnes, non ita ad pugnam, quam ad labores castrenses evocatos, ut nimirum
 10. fossas dum opus fodiant, vallum excitent, pontes construant, vias sternant, tormenta & impedimenta bellica conducant, atque demum castra ipsa custodiant. Quod si verò oppugnationem loci alicujus meditamur, tum è *Germania* aut *Ungaria* mercenarios nobis pedites adducimus,
 15. qui sunt exercitiores nostris. Equitibus autem semper contenti sumus nostris; qui, si generali edicto ex omnibus provinciis, ad propugnandam patriam evocati sunt, extra fines regni, ultra quinque miliaria procedere non debent; Si autem procedere necesse sit, tum statim in Comitibus quæ
 20. semper bellum præcedere debent, militem stipendiarium decernimus: Qui quidem cum è præcipua nobilitate conscribatur, ita in pugnis solet esse animosus, ut in maximis etiam periculis sese non deserat, neque animum despondeat: & ut audaces fortuna juvare consuevit, validissimos
 25. hostium exercitus, exigua suorum manu in campis adortur, & sæpissime vincat. Sic sub *Divo Sigismundo I.* (ut hic vetustiora omittam) *Lesnio* vices mille quingentis hastatis, quadraginta millia *Moschorum* aggressus, in fugam omnes verit, & novem circiter millia ex illis occidit. Sic *Beratnius* si-
 30. militer duobus millibus equitum, tredecim millia *Moschorum* adortus, miraculosam ex illis victoriam reportavit, septem
 millia

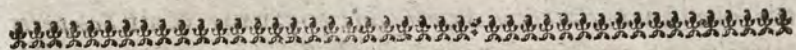
millia occidit, & tormenta bellica omnia ademit. *Camenece-*
us sex millibus suorum, viginti quinque millia *Tartarorum* in acie
 prostravit. *Tarnovum* quatuor millibus viginti duo millia *Turca-*
rum atq; *Palacherū* cecidit, & quinquaginta duo tormenta bel-
 lica accepit. Sub *Augusto* autem Rege *Sigismundi F. Radivilus* 5
 septem millibus ad *Flam.* viginti *Moschorum* millia delevit, & ar-
 cem ipsam die eadem expugnavit. Et *Sapicha* quinque millibus
Vendam defendit; & viginti quatuor *Moschorum* atque *Livonum*
 millia una acie prostravit. Sub *Stephano* deinde Rege, *Zborovius*
 non integris duobus millibus, totum rebellium *Danese* 10
norum exercitū, ex transmarinis populis conscriptū, una die
 delevit, & præter captivos, ultra octo millia cæsorū in acie
 numeravit. Denique sub auspiciis *Divi Sigismundi III. Zam-*
oscius non totis sex millibus, Archiducem *Maximilianum*, cir-
 citer octo decem millia in castris habentem, non tantum devi 15
 cit, sed & ad deditionem coëgit. *Cazigerejum Scytham*,
 cum septuaginta millibus in *Poloniam* tendentem, in campis
Cicora, tribus millibus suorum, ita retudit, ut multis millibus
 in acie amissis, statim in *Tauricam* suam rediret. *Chodkievi-*
cius verò, tribus millibus *Suecum* in *Livonia* adortus, novem de 20
 ejus exercitū ad *Kircholmiam* occidit, quatuor millia captivo-
 rum habuit. Similiter tribus millibus equitū *Zelkievius*,
 octuaginta *Moschorum* millia inopinatò ad *Ebu siniam* aggres-
 sus, omnes statim in fugam vertit, & tres *Germanorum* legio-
 nes in eodem hostili exercitu captas cum Duce suo, *Comite* 25
de Pontibus, ad Regem, *Smolenscum* duxit. *Konieczpolscius*
 quoque nuperrime in *Prussia*, quinque equitū cohortibus,
 novem millia *Gustavum* ad *Stamā* habentem, audacter aggres-
 sus, cæsis ultra mille, in fugam eum turpissimam vertit, &
 omnia tormenta bellica illius accepit. Et ad *Amerstinum* in 30
Pomerania, duas ejus legiones nactus, manibus non confertis,
 adde-

ad deditionem statim coëgit, cum non ex integro duo millia
 equitū secum haberet, peditem omninò nullum.

Sic nostri semper hostis quamvis validissimi impavidè,
 quem campestri prælio, licet exiguis copiis impares alacri-
 5. ter adoriuntur. Et sunt equites ipsi quasi in quadruplici dif-
 ferentia: pedites in duplici. Ex equitibus, alii sunt gravio-
 ris armatura, & alii levioris; & qui gravioris armatura dicun-
 tur, alii sunt *hastati* & vulgo *Hussari* vocantur, & alij *Scloperis*
 tantum armati, & vocantur *Harcabufferi*: utrique autem isti,
 10. ferreis thoracibus atq; galeis sunt vestiti. Levioris dein-
 de armatura alii *scloperis* oblongis, alii autem pharetris &
 lanceis brevioribus sunt armati; & utriq; lorice induti,
 atq; communi nomine *Cosachi* appellati. Pedites verò,
 alii vocantur *Haiduci*, qui sunt è *Polonia*, aut *Hungaria* con-
 15. scripti; alii *Cosachi Zaporosenses*, qui è partibus *Russia* vici-
 nis *Scythia*, ultro nomina dant militiæ, & ducem suum
 proprium disciplinamque castrensem habent. Omnes
 autem isti, frameis incurvis seu acinacibus, & *scloperis*
 oblongis in prælio utuntur: nisi quod illi priores unifor-
 20. mi vestium colore à Rege donantur: isti, rudi panno tecti,
 equos singuli ferè atque currus habent, quibus deinde ca-
 stra sua muniunt, & in præliis loco aggeris aut sepimento-
 rum, contra potentiam hostis utuntur. (Sed hæc sufficien-
 ter in Equite *Polano* ad *Urbanum VIII.* Pont. Max. perscri-
 25. ptimus) proque occasione & necessitate, partim in equis,
 partim pedes pugnant: partim denique naviculis suis
 conscensis maria pervolant, & *Turca* ditiones infestant. Ut
 igitur omnis ferè equitarius noster (præter servos) è nobilitate
 est, sic totus peditatus è plebe, præter cohortium ductores: &
 30. præfectos *Haiducorum*. Nam *Cosachorum Zaporosensium*, uti
 centuriones, & *Chiliarche*, sic & *Dux* ipse, quem è medio sui
 N 3 eligunt

eligunt, *plebejus* est; modo artis bellicæ peritus fit & fortunatus, alias deponitur statim, & alter illi surrogatur. Quæ sequentes, terra & mari *Scythas Tauricanos*, atque *Turcas* assidue bello laceſſunt & maximas de illis sæpiſſimè victorias referunt, adeo ut jam aliquoties *Constantinopoli* nostra ætate trepidatum fuerit.

VIRES.

Polonia vires & numero & natura sunt tales, ut pauca Europæ regna eas æquent, nullum verò superet: & si ordo, qui est anima rerum, melior apud nos esset, procul dubio apud nos, cunctos occidentis populos superaremus. Cum enim ad potentiam & firmitatem cuiusque status, requiratur numerositas virorum bellicosorum, abundantia comætarum, pecuniarum magnitudo, armorum sufficientia, & frequentia munitio, nullum profus ex prædictis conditionibus, debite & convenienter habemus, quamvis singulas, præ aliis gentibus, excellentiori quodam modo possideamus.

Et quantum ad viros bello aptos, & militiæ peritos: certum est Regem *Polonia*, posse *ducenta equitum millia* habere absque ullis stipendiis, & oneribus publici ærarii: quorum quilibet sumptu proprio, vel eo nomine quod nobilis sit, militare tam diu tenetur, donec vel bellum finiatur, vel à Rege in hyberna omnes dimittantur. In tanta igitur nobilium multitudine, quæ præter armorum tractionem, aliam professionem non habet, quid mirum si *duces* bellorum

ali un-

aliunde non quæramus? & optimos imperatores internos habeamus? Habituri multo plures & excellentiores, si virtus unumquemque, nondivitiarum aut verustas familiarum, ad dignitates & officia Reipub. promoveret: sed quia pauperem esse, vitio seculi probrosum est, ideo pauci in magistratibus præstantes, pauci militia clari: Illaque ingens nobilium equitum multitudo, quam diximus, ob malum Reipub. regimen, nullatenus simul convenire contra hostem potest; nam aliter nudarentur provinciæ, conterminæ potentibus vicinis, quas utique custodire oportet, cum militem in urbibus præſidiarium nullibi omnino habeamus, qui impetum supervenientis hostis aliquomodo reprimere possit, præter paucas cohortes in *Russia*, quæ excubant à *Scythis*. Jam autem hostes undique potentes & parum fideles habemus, *Turcam*, *Scytham*, *Moschum*, *Succum*, & *Germanicam* nationem; quæ licet variis fœderibus, & toties iteratis affinitatibus nobiscum juncta sit, semper tamen Principes eorum inhiant Patriæ nostræ, & in omnem occasionem sunt intenti.

20. Benè tamen potest, relictis ad custodiam provinciarum alijs, *centum equitum millia* in castris Rex *Polonia* habere: ut & *Vladislaus* olim *Jagellonem*, contra *Prusios Crucigeros*, ad *Grunevaldum* habuisse legimus, cum nondum coronæ *Polonia*, *Prusia*, *Pomerania*, *Curlandia*, *Livonia*, atque *Samogitia* populosissimæ provinciæ juncta fuissent. Contra eosdem *Teutones*, filius eius *Caſimirus*, præter *Russos* & *Lithuanos*, ex sola tantum *Polonia*, *sexaginta equitum millia* ad *Choiniciam* duxerat. Huius deinde, filius *Joannes Albertus*, octuaginta nobilium millia, ex *Polonia* & *Russia* solum, contra *Stephanum Palachia* Principem collegerat. Frater verò illius *Sigismundus*, ex provincijs Magni Ducatus *Lithuania*, *quinquaginta duo*

millia

millia contra *Moschum* ad *Orsam* conscripserat, cum *Livonia* nondum nostri juris fuisset, & *Curlandia*, quæ nunc ad Ducatum *Lituaniae* pertinent. Itemque centum millia ad *Leopolim* habuerat, cum in *Valachiam* moverit, nulla satrapia *Lituaniae* in commilitium evocata, præter aulicos, & voluntarios, qui ultro Regem suum comitabantur. Similiter ejus filius *Sigismundus Augustus*, paucis à *Russia* stipendiariis, cum Duce *Nicolao Meletto* evocatis, quum in *Livoniã* contra *Teutones Marianos*, *Lutheri* hæresim tum amplexos, expeditionem sumpisset, centum & viginti millia armatorum, è sola *Lituania*, eique adnexis satrapiis habuit. Jam autem nostra ætate, octuaginta millia armatorum bello civili ad *Sandomiriam* censebantur, cum nihilominus potior pars regni quiesceret, nec sumerent arma contra Regem provinciae, nisi proceres quidam; è quorum ordine pars major, aut certè sanior Regi ipsi adhærebat. Et bello nuper cum *Turca* durante, cum *Divus Sigismundus III*, generalem nobilitatis expeditionem edixisset, vix tres aut quatuor satrapiae ad *Leopolim* convenerant, & jam numerus ad quinquaginta millia (cum comitatu regio, qui pedites Germanos complures secum mercenarios duxerat) ascendebat: quid si omnes regni provinciae, uti fuerat imperatum, convenissent?

Sed in ista multitudine duo desiderantur, quæ in bellis gerendis maxime sunt nocivæ: Celeritas nimirum, & obedientia; quia & tarde nobiles sub signa conveniunt, Comitibus primo tot hebdomadas celebratis, sine quibus bellum edici non potest: & difficulter ab œconomia sua, uxoribus, atque liberis divelluntur, usque tertium edictum expeditionis bellicæ, prava consuetudine expectantes. Cùmque jam ad locum designatum convenerint, tunc se unitos & armatos animad-

advertentes, aut contra Regem aut contra Senatum tumultuantur. Vel etiam interdum Reges ipsi tardius in expeditionem procedunt, & mora tempus elabi ultro patiuntur; ne vel à nobilitate ob malum regimen exagitentur; vel prætensioni illorum, cum diminutione suorum reddituum, aliquid tribuant. Unde incommoda ista Respub. prospiciens, stipendiario milite ordinariè bella peragere consuevit; generalem autem nobilitatis expeditionem, in ultimum tantum casum reservavit; ut, si vel tributa non sufficerent, vel hostis ita potens esset, ut ei resistere conscripto milite Generalis belli nequiret, tum ad generalem omnium nobilium expeditionem, tanquam ad ultimum remedium confugiendum putarent. Prout nuper præterito bello *Turcico* faciendum censuerunt; cum barbarus sexcentorum ferè millium exercitum in nos duceret, Generalis militiæ cum septuaginta millibus stipendiariorum, extra limites regni in *Valachiam* præmissus fuerat, ut eum obvius exciperet: Rex autem in confiniis quasi, ad *Leopolim* nobilitatem convocabat, quibuscum suppetiatum, præmissis exercitui cum filio, ire debuerat. Et si tum celerius, uti decretum erat in Comitibus, supervenisset, profectò maiores longè progressus belli fecisset, majoremque sibi ac suis gloriam apud posteros paravisset.

Quo autem in ejusmodi expeditiones paratior nobilitas fieret, statutum est jam dudum publico Comitiorum decreto, ut prima post *pascaris* festum *Dominica*, in singulis satrapiis lustratio in armis fieret, & quisque *Palatinus* suorum provincialium nomina in tabulas referret. Quod tamen, æquè ut & alia instituta patriæ, aut penitus negligitur, aut certe neglectim peragitur. pœna in delinquentes valdè levè assignata.

Sic pedestris quoque militia *Augusti Regis* invento, tam ex *urbana*, quam ex *pagana plebe* delecta, ferè jam evanuit, & vix aliquot *centena* tantum numerantur, eaque nullius frugi, qui *quindecim millia* superare debuerant. Reliqui omnes, avaritia *præfectorum*, censum exsolvere jussi, & rusticanis laboribus adscripti, cingulum militarem deposuerunt. Stipendiis nihilominus conscriptos, egregiè sese in bellis gessisse vidimus; & famem, sitim, æstum, frigus, laboresque castrenses, multo fortiori animo per tulisse observavimus, quam aut *Hungari*, aut *Germani*, qui aërem nostrum pari non possunt, & vel diffugiunt, vel moriuntur. Quodsi Ordines regni vellent seriò curam rei bellicæ inire, possent absquè omni dubio *ducenta* & amplius, præstantissimorum *peditum millia*, è pagis & oppidis deligere, quib⁹ vel maximo hosti patriæ possent facillime resistere. Experimentum habemus in *Cosachis Zaporosensibus*, qui omnes *rustici* sunt, è pagis atque oppidis nostris collecti, & nulla literatura præditi; nihilominus tamen in castris suis veterum *Romanorum* disciplinam habent, fortitudineque bellica, & rei militaris peritia, nulli in mundo nationi cedunt. Quibus si è toto regno delecta juvenus adjungeretur, & sub *præfectis* atque *Chiliarchis* nobilibus, in arte militari exerceretur, nullus penitus in orbe Christiano Monarcha, pares Regi *Polonia* vires in suo regno haberet.

De comæatu vero non est dubitandum, quin tantam in bellis multitudinem Rex *Polonia* alere possit, cum sit cuique manifestum, Regnum *Polonia* posse alia duo similia regna, prout ipsum est, non modo frugibus, sed & carnibus, & alio companatico sustentare. Nihilominus nos

Poloni, in qualibet expeditione bellica fame laboramus, atque sæpissimè res jam ad finem perductas, propter comæatum penuriam, turpiter deserimus. Quod totum procedit ex socordia *præfectorum* belli, aut potius *Reipublicæ Ordinum*, qui dum aliquorsum bellum medicunt, nusquam in partibus illis de comæatu provident; sed quod cuique militi fors offert, id rapit in transitu, & postea sese cum equis & famulis in castris sustentat. Fame verò oborta, aut morbis passim omnes intereunt, aut nolunt obedire *Ducibus suis*, & dilabuntur. Quodsi verò *Respub.* primum ibi de comæatu provideret, quo exercitum mittere vellet; & comæatus ille, ob abundantiam rerum omnium, parvo certe constaret, & expeditionem propositam facile ad finem optatum deduceret.

Jam autem quoad pecuniam, parata illa in ærario nusquam reperitur, sed tum demum cum bellum per Comitia edicitur, provincialibus imponitur, vectigaliaque diversa bello finiendo sufficientia statuuntur. Sed & hæc ipsa, vel tarde conferuntur, vel non ex integro in ærarium inferuntur, potior pars privatorum cupiditati cedit. Quæ si paulò ordinatius colligerentur, atque etiam tum, cum bellum nobis nullum est, moderate imponerentur, & asservarentur in promptuariis; profectò & exercitus nostros celerius in hostes educeremus, & militem ipsum obsequentiorem in bellis haberemus; qui dum avaritia *gubernantium* stipendia sibi retineri vident, facile in perniciem patriæ conjurant, quod jam sæpissimè sumus experti. Hoc tamen vel maxime Regem *Polonia* in bellis juvat, quod *Proceres Regni*, & quique *nobles ditiores*, soleant integras equorum cohortes & alas, sumptu suo proprio in castra adducere;

vel solius patriæ amore. Pauperiores verò plures una collecti, *ducem* sibi virum aliquem strenuum eligunt, & ultro sine stipendiis, belli *imperatorem* sequuntur, ob id ipsum *voluntarii* appellati. Quod ipsum & *Cosachi Zaporosenses* faciunt, interdum ad *quadraginta millia* pugnatorum collecti.

Quoad arma autem; Hæc quisque sibi privatus curat & *Germania*, aut aliqua alia gente vicina portari; quia Rex aut Respub, nullum *armamentarium publicum* habet. Sunt tamen aliquot in locis *repositoria tormentorum majorum*, nuper 10. rime à Serenissimo Rege *Vladislao IV.* instituta. Sed plura multo & ordinatiora *civitates* habent itemque *nobiles* nonnulli & *Proceres Regni*. Qui, cum bellum edicitur, & ipsi amore patriæ in bellum eunt, & *tormenta secum majora*, adhibitis omnibus necessariis conducunt. Rex autem quum 15. nullas munitiones magnas habeat, quas armis providere deberet, quocunque expeditionem sumit, habet facile armorum sufficientiam, aut à *civitatibus ditioribus*, aut è suis *armamentariis*, quæ sparsim pluribus in locis parva ab antiquo sunt ditata. Cumque & *Polonia* ipsa non sit metallo 20. rum indiga, & *Germania*, quæ illis maximè abundat, statim in vicinia sit posita, non difficulter paratur, quod belli exigentia postulat, magistris artis fusoriæ, in regno existentibus.

Quantum denique ad munitiones & *fortalicia*; candidè 25. fatendum est, illa omnino in *Polonia* nulla existere, præter aliquot castella privatorum; idque sparsim per provincias & regnum, ut est *Zamoscium, Lancusium, Zbarasium, Nesuzia, Lachovicia, Medivicia, Dubna*, aliarque minutiores populationes. 30.

Coeterum tamen facile potuissent excitari plures, si Respub, in id operam suam intendisset, siquidem & lapidis & calcis, & ferramentorum atque lignorum copia ubique maxima, in *Polonia* reperitur. Quum autem non simus cupidi aliena invadendi, nostra facile vel pectoribus nostris tueri possumus; prout & hætenus tutati sumus, aperto potius Marte cum hoste decertando, quam vel propugnaculis sese includendo. Sic *Germanos* sæpius patriam nostram invadere conantes, pectoribus nostris repulimus. 10. Sic *Turcam* cum tota sua potentia venientem rejecimus, *Moschum* non tantum retudimus, sed totum etiam ejus imperium multoties pervastavimus. *Scythas* frequentius *Rusiam* incurrentes, notabiliter castigavimus. *Valachiam, Moldaviam, & Bessarabiam* etiam privati multoties 15. depopulati sunt, & Principes illis pro suo arbitrio imposuerunt.

Restat solummodo *Suecus*, quem & olim & nuper acie quidem semper devicimus, ejicere provinciâ omnino non potuimus; partim quod socordia quadam, ad expugnandas munitas urbes non simus apti; partim quod hæreticis illi passim faventibus domesticos proditores evitare nequeamus; partim quod provinciis illis sacratorum virorum possessioni semel dicatis, non sit prosperum penitus, profanos homines iterum frui; partim etiam, quod exar- 25. descende vitio sæculi, hominum cupiditate, minus publicis rebus modo simus intenti, quisque nostrum privato commodo studet; ex quo procerum assidua discordiæ, nobilium inobediencia, aulæ suspiciones, Principis contemptus, rerum neglectus passim. Partim denique quod Nu- 30. minis iræ difficile nos sit contravenire; quæ ob tot scelera publi-

publica in Patria nostra impunita, hoc, quem minimi semper faciebamus, hoste nos punit, & quasi publica hac castigatione ad resipiscentiam benigne impellit. Sed O muro Domini, quo usque non requiesces? Ingredere in vaginam tuam, refrigerare, & file! Cogita super nos cogitationes pacis, & non afflictionis; ut des nobis finem & patientiam: & in vocabimus te, & vivemus.

FINIS.

INDEX

INDEX RERUM

Prior numerus, & qui post punctum sequitur, paginam denotat: Posterior, & qui post comma sequitur, lineam paginæ indicat.

A Bbas Monachorum pinguis. 60, 18. Prope Cracoviam. 22, 13. Præmonstratensium *Hebdorviensis*, in regione Cracovia. 22, 20. *Vitroviensis*, in proximo *Petricovia*. 8, 29. Abbatia S. Basilij, *Bereza* vicinæ. 34, 11. *Pomerania prædivites*. 61, 1.

Academia Cracoviensis, & ejus encomium. 5, 6, 15, 15, 16, 3, 33, 30, 36, 26. 62, 28. *Elbingæ ignobilis*. 57, 21. *Olika illustris*. 45, 17. *Regiomonana obscura*. 55, 5, 8. *Zamescij illustrata*. 47, 12, &c.

Adalbertus Archiepiscopus olim *Gnesnensis*. 6, 19.

Advocati in *Polonia* quomodo orti. 29, 15.

Ædes lignæ sunt rogi compositis ad comburendum. 75, 21.

Ædificia lignæ oppidorum Satrapie *Posnaniensis*. 7, 4. *Rava.*

Abbatia *Andreovia prædivites*. 24, 4. S. Basilij, in Satrapia *Polocensi*. 52, 11. Benedictinorum, in jugo *calvi montis*. 26, 27. In arce *Plosci*. 62, 12, 13. *Seciechoviensis*, ad ripam *Vistula* in districtu *Stenżicensi*. 26, 27. Canonorum regularium *Czerniensi*. 63, 24. Cisterciensium *Pocriunicia*. 27, 23. *Sciricium*. 22, 26. *Suloviensis*, Episcopo *Livonia*, sustentandi honoris causa, à Rege data. 70, 15. *Venchocia*. 25, 23, 24. *Coronoviensis*, in *Craina præ-*

INDEX RERVM.

Rava. 9, 13. magna arcis
Cracovia. 14, 8. *Roxana*. 50, 1.
 AEdilis cura magni Pro-
 curatoris *Cracovia* est. 17, 30.
 AErarium *Polonia* paratam
 pecuniam ad bella non ha-
 bet. 99, 14, 15.
 Aërem *Polonicum* non to-
 lerant *Germani & Hungari* in
 bellis *Polonorum*. 98, 10, 11.
 AErifodinæ famosæ *Kiel-*
cius. 26, 11.
 AEs reperitur in *Polonia*, 3,
 19. apud *Kielcios*. 24, 19. ad
Novotargum. 18, 10. Exporta-
 tur è *Polonia*. 89, 29.
 Agricultura *Samogitia* li-
 gno fit. 66, 17.
 Alabastrum *Podolia* habet.
 41, 14.
 Albertus ex magistro *Ordi-*
nis Teuton. dux factus. 55, 5, 6.
 primus dux *Prussia*. 57, 18, 19.
 Academiam *Elbingæ* funda-
 vit. 57, 19.
 Alces *Grodna*. 33, 16. In syl-
 vis *Livonia*. 67, 22.
 Alexander Rex *Polonia*. 89,
 11.
 Alienare de bonis Regni
 inconsulto Senatu Regni ne-

quidquam potest Rex *Polonia*.
 81, 21.
 Alla fluv. 54, 14.
 Allesteinum. 58, 1, 2.
 Altare argenteum *Craco-*
via. 14, 16. *Vilna*. 31, 15.
 Aluta exportatur è *Polonia*.
 89, 26.
 Ambra idem quod succi-
 num. 54, 19.
 Amerstinum vel Amsteri-
 num. 60, 26, 92, 30.
 Amstelrodamo merces
 portantur *Jarqslaviam*. 38,
 20.
 Amygdala crescunt in
Polonia. 3, 15. *Crac.* 18, 21.
 Anachoretarum sancti-
 tas. 37, 22.
 Andreovia abbatia & op-
 pidum. 24, 3.
 Angli magistratum suum
 habent *Elbingæ*. 57, 17. ad
 nundinas *Lublinenses* veni-
 unt. 29, 22.
 Anglia merces accipit è
Livonia. 67, 20, 21.
 Animalia alba in *Russia al-*
ba. 48, 16.
 Anna Regis *Stephani* uxor.
 14, 17.

Antho-

INDEX RERVM.

Antonius Anapachania
Cracov. quiescit. 16, 30, 31.
 Apes in *Russia & Lituania*
 plurimæ. 35, 18, 74, 4.
 Apri in *Polonia* plurimi. 3,
 21.
 Aquæ ductus in palatio
Podhorcensi egregii. 45, 13. ar-
 tificiosi in hortis *Visnicie*. 22,
 31.
 Aquæ tepidæ & salubres
Selovia. 37, 29.
 Aquila alba in signe *Polonia*.
 5, 28, 50, 7.
 Arbores frugiferæ *Nesvi-*
zie. 49, 22.
 Archiepiscopus *Gnesnensis*
 & ejus descriptio. 5, 20, 30.
 ejus curia. 6, 14. Ejus mini-
 stri. 6, 11. *Leopoliensis*. 36, 8,
 9. *Russicus Kiovia* Pontifici
 Romano subest. 43, 4, 6. Ar-
 chiepiscopi *Polonia* duo. 82,
 16. Archiepiscoporum *Polo-*
nia ordo perpetuus. 82, 20,
 21.
 Archimandrita *Kiovia*. 43,
 10.
 Archipresbyter infularus
 B. M. V. *Cracovia*. 15, 12.
 Argentifodinæ in *Polonia*
Chen-

Chencinia. 26, 13. *Ilcusie*. 20,
 22, 23. *Slaucovia*. 20, 20.
 Argentum reperitur in *Po-*
lonia. 3, 19. apud *Chenciniam*.
 24, 19. apud *Ilcusiam*. 18, 8, 9.
 importatur in *Poloniam*. 90,
 9.
 Arma conficiuntur *Vilna*.
 32, 18. Sibi quisq; *Polonorum*
 in bello comparat. 100, 4.
 Nobilium *Russia* quæ 35, 20,
 6. armorum sufficientia Regi
 est. 100, 14, 15.
 Armamentarium publi-
 cum *Polonia* nō habet. 100, 6.
 armamentaria Regis ditata.
 100, 16, 17.
 Armeni libenter sunt in
Polonia lucri causâ. 41, 21.
 merces varias advehunt in
Poloniam. 21, 22. Magistratum
 seu Seniores nationis *Came-*
necia habent. 41, 25.
 Armenta plurima in Sa-
 trapia *Mscislaviensi*. 50, 17.
 Aromata in victu adhibent
Poloni nobiles. 74, 1. in aroma-
 ta opes suas infumunt. 73,
 14. importantur in *Poloniam*.
 90, 10.
 Arriani *Racovia*. 27, 12. de-
 creto

Chen-

P

creto

INDEX RERVM.

creto Comitiorum damna-
ti, & ejeti, 27, 16, 32, 15.

Arx Bobnensis. 21, 23. Bre-
scie in scopulo sita, 34, 3. By-
ki Baronum pulchra Came-
necia. 41, 16. Całimuria ma-
nifica, 14, 7. Chencinia in
monte sita, 26, 14. Chrober-
scum pulchra, 24, 6. Cracovia
Regia, 17, 26. Crasnostavia
recentioris architecturæ, 46,
28. Cremenencia in saxo emi-
nenti, 45, 20. Crusvicia late-
ritia, 12, 6. Dombrovicia non
inelegans, 30, 3. Goluchovia
Comitū à Lesno, 8, 4. Janove-
cia in editiori ripa, 26, 28, 29.
Iłza augusta, 25, 19, 21. Koken-
hausū, 69, 28. Landiscoronensis
in rupe excelsa, 21, 28. Lovicij
Archiepiscopalis in mediis
paludibus, 9, 28. Minscensis
inter aquas sita, 51, 19. Mona-
stercisca, 41, 4. Myrb. 49, 18.
Novopolia elegantissima, 20, 1.
Ociecium, 21, 5. Odolanovia in
paludibus sita, 7, 31, 8, 1. Ogro-
denecia in scopulo, 20, 10.
Olfinia in scopulo, 19, 26. Pa-
niouce recentī architectura,
41, 29, 42, 1. Piescova scala in-

ter sylvas, 21, 4. Plosci, 62, 13.
Pocucia in paludibus, 40, 31.
Posoci 41, 1. Pramisia in sco-
pulo, 38, 2. Pultovia in scopu-
lo, 63, 17, 18. Radzejovia pa-
latini Lenciciensis, 10, 15. Ra-
va murata, 9, 13. Regiomont
magnifica, 55, 4. Resovia ele-
gans, 39, 1. Riga, 68, 18. Rus-
sis superior & inferior usita-
ta, 51, 13. Rytujanensis Comi-
tum Tenciniorum, 27, 24. Sa-
noci in saxo, 39, 23. Sandomi-
ria Regia, 25, 5. Selecia recentī
architecturā, 25, 15, 16. Star-
żicia Velista, 52, 4. Striv in pa-
ludibus, 40, 31. Sydlowia, 27,
21. Tarnovia in monte emi-
nenti, 23, 22. Tencinum pul-
chra in monte eminenti, 20,
30, 21, 1. ad Tyrām sita, 40, 9.
Vilciscensis, 26, 30. Vilna infe-
rior & superior, 3, 18. Vitebski
Regia, 50, 26. Vitejovia affa-
brē facta, 10, 30. Volinia, 44,
22. Zavalovia non inelegans,
41, 7. Zolkvia pulchra, 37, 25.
Arx munita Bierze, 32, 23.
Buczavia, 41, 5. Corczyni, 28, 5.
Derpati, 70, 3, 4. Dunamunda,
68, 29. Jaroslavia, 38, 25. Lu-
boulia.

INDEX RERVM.

boulia, 13, 15. Marienburgum.
57, 1. Minscum, 51, 9, 10. Olike,
45, 15. Parnavia, 70, 17, 18.
Pucki, 60, 20, 21. Severia, 20,
12. Trocensis civitatis, 33, 5.
Venda, 70, 9. Visnicia, 22, 27,
28. Arces munitæ satrapia
Belzensis, 46, 16, 17. Palatina-
tus Braslaviensis, 42, 17. Cric-
zovia, 50, 12, 13. Livonia, 69,
19. Nerva, 70, 23. Podolia, 42,
11. Satrapia Vitebscensis, 51, 6.
Volinia, 45, 8, 9. Arces præ-
cipuæ palatinatus Braslavi-
ensis, 42, 17. Brescianensis, 33,
27. districtus Cracoviensis, 13,
20, 21, 1. Satrapia Culmensis,
56, 12. Leopoli, 36, 15. Livonia
Rex Polonia habet, 68, 12. Po-
lorzi, 51, 26. Pomerania civita-
tum, 60, 25. Satrapia Posna-
niensis, 7, 5. Prussia, 53, 22. Pa-
latinatus Sandomiriensis No-
bilitium, 28, 26. Satrapia
Smolenscensis, 52, 14. Stenżi-
censis, 28, 26. Vilna, 32, 2.

Asia, 42, 29.

Afferes exportantur è Po-
lonia, 89, 26.

Astrologi insignes in Po-
lonia, 72, 7.

Athenæ Græcia oculus, 15,
17.

Athenæum Lubranscia-
num, 5, 14.

Avaritia Polonorum, 72, 15.

Avena crescit in Russia alba,

48, 19, 20. Exportatur è Po-
lonia, 89, 24.

Augustiniani Cracovia, 16,

10, vide Monasterium. Augusti-
niani cruce rubra fundati, 66,

25, 27.

Augustus Rex F. Sigismundi

I, 92, 5.

Avis Regia, 5, 24. aves Po-

lonia plurimæ, 3, 19. Cibus

nobilium, 73, 24, 25. Niva-

les, 10, 1. Russia alba, 48, 21.

Aula Episcopalis Iłze, 25,

21. Episcopi Posnania, 5, 1. No-

bilitium in Satrapia Smolen-

scensi, 52, 19, 20. Regia Rud-

nici, 32, 19.

Aulæ importantur in Po-

loniam, 90, 3. Communia

sunt etiam plebi Polonica, 75,

25.

Aurum quoq; reperitur

in Polonia, 3, 19. apud kielcior,

24, 19. ad Novotargum, 18, 10.

importatur in Poloniā, 90, 9.

INDEX RERVM.

Alexander & Sigismundus senior primi signarunt in Polonia. 89, 11.

Autor Polonorum. 2, 11, 5, 23, 21, 3.

B

Baculus præfertur Regibus Polonia & Archiepiscopo Gnesnensi. 6, 15, 16.

Balicii. 21, 7.

Balneum Pinczovia celebre. 24, 8.

Balthicum mare. 2, 19, 53, 21, 58, 23, 59, 3, 66, 5. Ejus finus. 68, 2.

Baranovia. 28, 29.

Barbarorum incursiones in Poloniam. 41, 10, 11.

Barisovia duplex propugnaculum habet. 51, 14.

Barum à Regina Bonâ fundatum. 42, 4.

Basiléa. 45, 22.

Basilica S. Stanislai, Crae.

S. Sigismundi Plosca. 62, 6, 13, 17. Vilna Jesuitarum. 31, 20.

S. Basilii Mon. vid. Monachi Abbacia: Evangelii penitentiæ.

Baudisus captus. 9, 21.

Bellaria quotidie in vicu

Polonis sunt. 74, 2.

Bellarminus prælegitur Torunia. 56, 20.

Bellica instrumenta plurima Gedani. 59, 21.

Bellicosi Poloni. 73, 4, 8, maxime Sarrapæ Kioviensis. 44, 5.

Bellum Rex Polonia inconsulto Senatu Regni facere non potest. 81, 17. in bellum nobiles Polonia tarde conveniunt. 96, 26. tarde & ipsi Reges eunt. 97, 2, 3. Bellum nobiles indicunt. 77, 15. offensivum Polonia non gerit nisi laceffita. 90, 21. Ordinariè stipendiario milite fit. 97, 7.

Bellum Polonis fuit Chosimense. 86, 20. Livenicum. 9, 20, 73, 6. Moscoviticum. 32, 8, 37, 6. Prussicum. 9, 23, 73, 7. Succicum. 68, 9. Ejus origo. 69, 13, 14. Tartaricum. 73, 6. contra Teutones Marianos. 96, 9. Turcicum. 69, 9, 73, 6, 97, 14.

Belzensis palatinat^{us}. 36, 6.

Belzense territorium. 46, 13, 14.

Benedictini, vid. in Abbas.

Abbacia, Monasterium.

Bar-

INDEX RERVM.

Beresina vel Berecina fluv. 3, 29, 30, 51, 14.

Bereza. 34, 11.

Bernardini Philosophiam & Theologiã tractant Leopoli. 36, 23. Sacra faciunt peregrinantibus Socalia. 45, 1.

Bessarabia. 35, 24. eam sæpe populati sunt privati Poloni. 101, 9, 10.

Biala. 10, 13, 33, 28.

Bialoboki munita. 38, 11.

Bialocerqua. 44, 1.

Bialostocum castellum. 65, 14.

Bibliotheca Torunia instrumtissima. 56, 22.

Bieccensis districtus. 13, 10.

Biecia. 23, 17.

Bielzensis districtus. 65, 6, 7.

Bierze. 32, 22, 23.

Biesophia. 27, 28.

Bisontes in Polonia sunt. 3, 23.

Bithovia. 59, 6.

Blokaus. 69, 2.

Bobicensis arx. 21, 23.

Bobrek. 11, 23.

Bobrounicense territorium. 11, 27.

Bochnia. 18, 11, 12, 22, 23.

Bodzantinum, vel Bozenti-
num. 24, 22, 25, 30.

Boemia hæresi contaminata. 87, 3.

Bogus fluv. 42, 19.

Bohus fluv. 3, 29.

Bohuslavia. 43, 31.

Boleslavecchia. 9, 4.

Bombardæ bellicæ æneæ conficiuntur Vilna. 32, 16.

Bona Regina. 42, 5.

Bartholomæus Bontkovius sepultus est Cracovia. 17, 2.

Boratinus Moscos vicit parva manu. 91, 29.

Borek. 8, 7.

Borisoviense territorium. 51, 9.

Borysthenes fluv. 3, 30, 35, 9, 40, 27, 48, 1, 50, 6, 20, 52, 15, 53, 2. medium palatina.

tum Kioviensem secat. 42, 27. Ejus insulæ. 44, 6.

Joannes Boterus. 71, 2.

Boves exportantur è Polonia. 98, 30. venduntur Jaroslavia. 38, 21. & Sniarini. 40, 15.

Brandeburgensis Marchio

p s

dux

INDEX RERVM.

dux Prussia. 54, 28. Regi Polonia homagium ratione Prussia præstat Varsovia. 55, 12. Eadem vectigalis est. 54, 28.
 Braslavia nobilitatis & iudiciorum Russia rubra deputatus locus. 42, 19, 20.
 Braslaviensis civitas Russia alba. 50, 23. districtus seu palatinatus Russia alba. 50, 21, 22. Russia Rubra. 36, 6, 42, 15.
 Brathianum. 56, 11.
 Bremenses Dantiscum vehunt segetes. 11, 24.
 Brescianensis palatinatus. 10, 14, 33, 23.
 Brescie. 34, 2.
 Breste munitum. 11, 20.
 Brestensis palatinatus. 4, 19, 11, 13. Brestense territorium. 11, 10, 11, 12, 3.
 Brezanum. 41, 8.
 Brezinense territorium. 10, 20.
 Brocum. 63, 26, 27.
 Brodi. 45, 9.
 Brodnicia. 56, 10.
 Brozovia. 39, 24.
 Brunsberga permunita. 57, 28, 80, 21.
 Bubula victus Polonica plebis. 73, 20. vid. in Caro.
 Buczavia. 41, 5.
 Bug & Bugus. 3, 29, 34, 3, 45, 2.
 Burggrabii. 18, 1.
 Bursa jagelloniana. 15, 24.
 jurisperitorum. 15, 22. Noscoviana. 15, 25. Olesniciana Cracovia. 15, 25. Studentium Nesvizia. 49, 14.
 Buscense territorium. 46, 14.
 Bychovia recentiori architectura facta. 52, 7.
 Bydgoftense territorium. 11, 27.
 Bydgoftia murata. 12, 11.
 Bykiarx. 8, 28.
 C
 Calices aurei Leopoli. 37, 11.
 Calissium munitum. 7, 20, 8, 11.
 Calvaria. 67, 21. mons Calvaria. 21, 30, 22, 6.
 Calvinistarum Synagoga vilna ejecta. 32, 11, 15.
 Calvus mons. 2, 29, 13, 4, 27, 4, 5. altissimus in Polonia. 26, 1.
 Camaldulenses PP. 27, 28, 29, vid.

INDEX RERVM.

29. vid. in Eremitorium.
 Camenecia. 33, 26, 41, 16.
 Camenecius Tartaros vicit parvâ manu. 92, 1, 2.
 Camerarius supremus. 84, 19.
 Campana ingens Cracovia. 31, 16, 17. Vilna. 31, 16.
 Campi Cicora. 91, 17, 18. Tartarorum. 35, 5.
 Cancellarius Archiepiscopi Gnesnensis. 6, 12, 13. E jus officium. 6, 13. Ecclesia Metropolitanæ Gnesnensis. 6, 4, M, D. Lithuania. 83, 31, 84, 1. Regni Polonia. 83, 31. Cancellarij dignitas. 66, 2. Cancellarij ex Episcopis sunt in Polonia. 87, 27, 28. Cancellarios Rex creat. 81, 25.
 Canczuga. 38, 17.
 Caniovia. 43, 31.
 Cannabis Russia alba est. 48, 20. Exportatur ex Polonia. 89, 25.
 Canonicus perpetuus Cracoviensis. 21, 21. Canonici Cracovia. 16, 23, 24. Crepicis. 18, 26, 27. Zamosci aucti. 47, 16. Eorum domus Vladislavia. 11, 15.
 Cantiones perpetuæ Cracovia fiunt. 14, 29, 15, 13, 14. S. Johannes Cantius Crac. quiescit. 16, 27, 28.
 Capella Cracovia Annunciata Virginis. 14, 18. Varsovia. 64, 10. Vilna marmorea. 31, 15.
 Capitaneus Samagoria. 65, 23, 66, 22. Ejus prærogativa. 82, 31, 83, 1. in Senatu regni locum habet. 65, 24.
 Capitulares cathedrales tribunaliciis judiciis Polonia intersunt. 87, 22.
 Capitulum Plocense. 62, 28. Plosci. 62, 19. Polynia. 44, 22.
 Canonorum Cracov. 15, 5. & seq. Pramisia. 38, 5. Cathedrale Gnesnense. 5, 7. in capitalibus cathedralibus tantum nobiles sunt. 6, 6.
 Capræ Polonia plurimæ. 3, 23. & in vivario Crepicis. 19, 1.
 Captivi honoratiores servantur Rava. 9, 18, 19. item Marieburgi. 56, 30, 57, 1.
 Carbones terrei reperiuntur apud Tencinum. 18, 14. exportantur è Polonia. 89, 30.
 Carcer cleri licentiosi Li-

INDEX RERVM.

pevocia. 20, 14.
 Carmelitæ Gedani. 59, 31.
 Leopoli. 36, 23. discalceati
 Crac. 16, 11, 12. vid. Monasteriū.
 Caro bubula *Ilcusæ* opti-
 ma. 20, 27. vid. *Bubula*.
 Carolus Sudermannus victor
 à Carolo Chodkiewiczio. 69, 25.
 Carpathii montes. 2, 19.
 4, 4, 7, 39, 30.
 Carthusia in residentia
Gidlensi. 19, 22.
 Cathusiani vid. *Abbatia*. Mo-
 nasterium.
 Casæ Samogitarū ad flumi-
 nis litæ. 66, 13.
 Cassubia. 60, 16.
 Castaneæ crescunt in Polo-
 nia. 3, 14, 15. Crac. 18, 21.
 Castellum *Bialostoci*. 65,
 14, 15. *Crepiciis*. 18, 30. *Potok*.
 20, 1. *Volia*. 21, 9. castella. 7,
 5, 38, 9. districtus *Cracovien-*
sis. 13, 9. *Lituania*. 30, 10. Sa-
 trapie *Posnaniensis*. 7, 5. ad
Tyram. 41, 5. circa *Zolckviam*.
 37, 27. Nobilium circa *Crac-*
ov. 20, 29. munitiora in di-
 strictu *Pramisliensi*. 38, 9, 10.
 Castellanus *Belzensis*. 46,
 12, 13. *Bieccensis*. 17, 23. *Bie-*
chorviensis. 8, 14. *Braslauiensis*.
 42, 23. *Brestensis*. 11, 9. *Brexi-*
nensis. 10, 22. *Byagostensis*. 12,
 2. *Calusienensis*. 8, 13. *Camenece-*
sis. 42, 14. *Camenensis*. 81, 14.
Cechaviensis. 24, 18. *Chelmen-*
sis. 46, 25. *Ciechanoviensis*. 63,
 9, 10. *Conariensis*. 8, 20, 10, 23.
 12, 2. *Covaliensis*. 11, 10. *Craco-*
via. 17, 20. *Crisviniensis*. 7, 13.
Crusvicensis. 11, 9, 10. *Culmen-*
sis. 38, 10. *Cyrnensis*. 63, 8. *Czer-*
niechorviensis. 48, 3, 4. *Derpa-*
tensis. 68, 18. *Dobrinensis*. 61,
 22. *Elbingensis*. 58, 10. *Ge-*
danensis. 58, 10. *Gnesnen-*
sis. 8, 13, 14. *Gostiniensis*. 9, 12.
Haliciensis. 36, 11. *Inovlodensis*.
 10, 23. *Juniuladislaviensis*. 12,
 2. *Kiovia*. 43, 8. *Landensis*. 8,
 14. *Lenciciensis*. 10, 22. *Leopo-*
liensis. 36, 10. *Livensis*. 63, 10.
Lublinensis. 29, 12. *Malogosten-*
sis. 24, 17, 18, 26, 16. *Medire-*
centensis. 7, 12. *Msculaviensis*. 50,
 10. *Naciensis*. 8, 14. *Osveci-*
menensis. 17, 23. *Parnaviensis*. 86,
 14, 15. *Plocensis*. 62, 2. *Podla-*
chia. 65, 5, 6. *Polanccensis*. 24,
 18. *Posnaniensis*. 7, 12. *Pramen-*
tensis. 7, 12, 13. *Pramisliensis*.
 10, 36.

INDEX RERVM.

7. *Leopoli*. 37, 9. *Casula Craco-*
via. 14, 24.
 Cathedra Episcopi *Chelmen-*
sis Crasvoštaviam translata.
 46, 21, 27. Episcopi *Culmen-*
sis Culma. 56, 1. Episcopi *Luce-*
oriensis Volynia. 44, 21, 22.
 Episcopi *Samogitia Mednicia*.
 66, 23. Episcopi *Varmiensis su-*
pra Fraumbergam munita.
 57, 26, 27.
 Catholici tantum admit-
 tuntur in Senatus in *Polonia*.
 87, 14, 15. liberum exercitiū
 religionis habent *Regiomon-*
ti. 5, 13.
 Cazigerejum fugat parva
 manu *Zamoscius*. 92, 16, 17.
 Cazimira. 14, 6, 29, 5.
 Cazimirus magnus. 39, 5.
 79, 7. idem tertius & magnus
 dictus. 79, 18, 80, 7. num-
 mum in ære & argento primū
 cudidit in *Polonia*. 89, 10. Ejus
 exercitus. 95, 26.
 S. Cazimirus à Leone xmo
 in catalogum *Sanctorum* rela-
 tus. 31, 11, 12. *Vilna* sepultus.
 31, 9, 10.
 Celeritas desideratur in
 multitudine *Polonorum* ad
 bella.

36, 10. *Raciensis*. 62, 3. *Rado-*
mienensis. 24, 17. *Ravensis*. 9, 11.
Ripinensis. 61, 22. *Rogosnensis*.
 7, 12. *Rospirensis*. 8, 19, 20. *Sa-*
mogitia. 65, 24. *Sandccensis*.
 17, 23. *Sanocensis*. 36, 11. *Santo-*
centensis. 7, 13. *Sendomiriensis*. 24,
 16. *Siepercensis*. 62, 3. *Siradi-*
ensis. 8, 19. *Slonnensis*. 61, 22.
Sochaciovienensis. 9, 11. *Spicimi-*
riensis. 8, 20. *Stemensis*. 7, 12.
Trocensis. 32, 25, 26, 33, 1, 2.
Varsoviensis. 63, 8, 9. *Vendensis*.
 68, 13, 14. *Vielunensis*. 9, 2.
Vilnensis. 30, 27, 63, 9. *Visegra-*
densis. 63, 9. *Visliciensis*. 16, 17.
Voinicensis. 17, 22. *Volynia*. 44,
 21. *Zacrocimensis*. 63, 9. *Zar-*
noviensis. 24, 17. *Zavichosten-*
sis. 24, 17. Castellani. 66, 3.
 unde dicti. 84, 7. quot in *Pol-*
onia & quotuplices sint. 83, 3.
 4. Castellani minores in *Litu-*
nia non creantur. 32, 30. Ca-
 stellanos Rex creat. 81, 24.
 Castores dantur in *Polonia*.
 3, 24. *Crepiciis* in vivario. 19, 1.
 in sylvis *Livonia*. 67, 23.
 Castrum *Drevicia*. 26, 20.
Polmaria. 69, 29.
 Casula preciosa *Culma*. 56,

INDEX RERVM.

bella. 96, 25.
 Cera in districtu *Pinscensi* plurima. 34, 19. exportatur ex *Polonia*. 89, 26.
 Cerafa dantur in *Polonia*. 3, 9. in suburbanis *Sendomiria* & *Zavichosti*. 24, 25.
 Cerevisia bona *Czestochia*. 19, 8. in districtu *Masovia*. 63, 26. exportatur ex *Polonia*. 89, 28. potus olim communis *Polonorum*. 73, 15.
 Cervi dantur in *Polonia*. 3, 21. in vivario *Crepiciis*. 19, 2.
 Chalybs reperitur in *Polonia* apud *Podoleneciam*. 18, 15. ad *Vonehociam*. 24, 21. importatur in *Poloniam*. 90, 9.
 Chelma. 46, 26.
 Chencinia. 24, 20, 26, 12.
 Chmielnicum. 42, 18, 19.
 Chocia. 8, 1.
 Carolus Chodkievici⁹ collegium crexit *Crovis*. 67, 6. *Lachoviciam* munivit. 49, 6. praefectus & gubernator *Livonia*. 70, 4, 5. *Parnaviam* recuperavit a *Sueco*. 70, 19. *Carolum Sudermannum* vicit. 69, 23, 24. *Succum* vicit parva manu. 92, 19, 20, 21. *Micidirexi* in collegio *Ignatianorum* sepultus est. 46, 6.
 Choinicia. 95, 27.
 Chotinia. 42, 2, 3.
 Christophoria elegantissima. 29, 1.
 CHRISTUS *Hierosolymis* salutem operatus est. 22, 3.
 Cicer *Russia Alba*. 48, 20.
 Ciceronis Epistolae in tabulis cereis *Torunia*. 56, 22, 23.
 Cicorae Campi. 92, 17, 18.
 Cimbrica. 58, 22.
 Cinis exportatur ex *Polonia*. 89, 27.
 Circassia. 43, 31.
 Cistercienses vid in *Abbatia*, *Monasterium*.
 Cives divites *Crosnae*. 39, 16, 17. *Elbingae*. 57, 16. *Gedani*. 59, 19. *Aloufia* luxuriosi sed devoti & politi. 20, 23. *Minsci* politi. 51, 16. *Plosci* civiles & mercatores. 62, 3, 30. *Premislia* mercaturae dediti. 38, 8. *Ravenses* mercaturae dediti. 9, 27, 28. *Regiomonti* sedarii. 55, 9. *Sam-*

INDEX RERVM.

Sandecia Mercurio dediti politi & industrij. 23, 11, 24, 31. ad *Tyram* subrustici. 40, 10.
 Civitates *Prussiae* Capitulo subjectae. 58, 3. *Samogitia* linguae. 66, 8. Civitates tormenta bellica habent. 100, 9, 10. *Russia* civitatum duplex munitio est. 51, 11, 12. vid. plura in *Oppida* & *Urbs*.
 Chroberscum arx. 24, 6.
 Clades *Succorum*. 69, 30, 70, 2. vid. plura in *Succus*.
 Clarus mons. 19, 10.
 Cleckum. 50, 11.
 Clenodia Ecclesiae *Leopoli*. 87, 9. *Plosci* in Suburbanis. 62, 14.
 Clepardia. 14, 7.
 Climuntovia. 28, 3, 4.
 Clobucium. 19, 3.
 Cluffinia. 92, 23.
 Cobrinia. 33, 27.
 Coccus exportatur ex *Polonia*. 89, 29.
 Cenobium S. Marci *Cracovia*. 67, 1.
 Cohortes in bello alunt proceres. 99, 27. Cohortium ductores. 93, 29.
 Coidanovia. 51, 20.
 Collegium artium humaniorum *Cracovia*. 15, 27. *Crosnae*. 39, 20. *Canonicorum Cracovicia*. 12, 6. *Posnania*. 5, 1. *Pultovia*. 63, 22. *Scarbimiria*. 24, 5. *Sendomiria*. 25, 3. *Smolensci*. 52, 26. *Dlugossianum Cracov*. 15, 23. *Dominicanorum Gedani*. 59, 31. *Ecclesiae Varmiensis*. 55, 25. *Hierusalem Cracovia*. 15, 25. *Jesuitarum Bari*. 42, 5, 6. *Brunsbarga*. 57, 30. *Bydgoscia*. 12, 11, 12. *Calisij*. 7, 23. *Cameneccia*. 41, 27. *Conna*. 66, 9. *Crovis*. 67, 4. *Fasovia* a *Kioviam* translatum. 44, 3. *Lublina*. 29, 20. *Nesuzia*. 49, 13, 14. *Novogrodia*. 48, 6, 7. *Plosci*. 62, 26. *Poloski*. 52, 2. *Posnania*. 5, 12, 13. *Premislia*. 38, 6. *Rava*. 13, 24. *Riga*. 69, 6. *Sendomiria*. 25, 3, 4. *Vende* fuit. 70, 13. *Vilna*. 31, 22, 27. *Vinnicze*. 42, 21, 22. *Vitebsci*. 51, 2. *Volinia*. 44, 23. *Ignatianorum* in Suburbanis *Gedanensibus*. 59, 30. *Grodna*. 33, 20. *Jaroslavia*. 38, 22, 23. *Kiovia*. 43, 23. *Leopoli*. 36, 21, 22. *Lomza*. 63, 27. *Mic-*

INDEX RERVM.

27. *Miedieczki*, 46, 4. *Pinsci*, 34, 25. *Smolensci*, 52, 21, 22. *Jurisperitorum Cracov.* 15, 19. *Majus Crac.* 15, 18. *Pauperum Crac.* 15, 23, 24. *Philosophorum Crac.* 15, 24. *Sacerdotum Zamosci*, 47, 14. *Scholarum Podolinecia*, 13, 16. *Smiescovicianum Crac.* 15, 27. *Staringilianum Crac.* 15, 26. *Universitatis Vilna*, 31, 25. *Zifinianum Crac.* 15, 26. *Collegia Cracovia*, 15, 18. *Religiosorum Sendomiria*, 25, 5.
Colles Polonia, 3, 2, 39, 13. *Prussia*, 55, 27.
Colomia, 40, 16.
Colores Processionum, 17, 9.
Colossus D. Sigismundi, 64, 18.
Colum, 7, 30.
Comes Lubomirscius, 22, 27, 28, de *Pontibus captus*, 92, 25, 26. *Rosrascevius*, 5, II. *Comites à Lesno*, 8, 4, 5. *Rozradovii*, 8, 6, 7. *Tarnovij*, 23, 26. *Tencinij*, 27, 24. a *Lecho* orti, 21, 3. *Comitum & ducum & patritiorum nullum discrimen in Polonia est*, 77, 12.

Comitas Polonorum, 71, 6.
Comitatus Archiepiscopi Gnesnensis, 8, 22. *Radivilorum*, 26, 22. *Seepusiensis*, 13, 13. *Zivceensis*, 21, 26.
Comitia Polonia, 27, 15. *Rex indicit*, 18, 26, 27. *præcedunt semper bellum*, 91, 20. *Comitia Nobilitatis Lencicia habentur*, 10, 27. *Comitiorum locus privilegiatus Varsovia*, 63, 29.
Commeatus Polonia maximus, 98, 25. *De commeatu non provident Poloni in bello*, 99, 4.
Adamus Conarius Gymnasium Varsovia exornat, 5, 10.
Concilium Lateranense, 5, 30.
Condimenta Polonorum, 74, 2. *Importantur in Polonia*, 90, 10, II.
Confectiones Polonorum, 74, I.
Confinia Litvania, 30, 13, 34, 29, 46, 19. *Polonorum sunt*, 20, 25. *Confinia Livonia*, 35, 3.

66, 4, 67.

INDEX RERVM.

66, 4, 67, 24. *Satrapia Lublinensis*, 30, 13. *Muscovia*, 30, 24. *Polonia*, 2, 18, 4, 2. &c. *Polonia majoris*, 4, 10. *Polonia minoris*, 12, 23. *Russia*, 35, 3, 53, 18. *Russia alba*, 43, 29. *Russia rubra*, 35, 24. &c. *Samogitia*, 66, 4. *Tartarorum*, 42, 16. *Ungaria*, 73, 19.
Confluenta Varia, 19, 23. *Vistula*, II, 16, 21, 23.
Confraternitates Cracovia, 17, 7. *S. Annæ*, 17, 15. *Compassionis Christi*, 17, 12. *Corporis Christi*, 17, 13. *Italorum*, 17, 13. *Misericordiæ*, 17, II. *S. Monica*, 17, 16. *Rofarij*, 17, 10. *Scapularis*, 17, II. *S. Sophia*, 17, 14.
Coninum, 7, I.
Consiliarii Prussia, 58, 4.
Consilium Reip. & qui ad illud pertineant ex *Palatinatu Crac.* 17, 21, 22. ex *Satrapia Juviuladislavijensi*, 12, I. è *Livonia*, 68, 13. ex *Podolia*, 42, 13. ex *Prussia*, 58, 17. ex *Sendomiria*, 24, 14, 15. vid. *plura in Senatus*.
Constantinopolis, 38, 20. à *Cosachis Zaporofensibus* trepi-

dat, 94, 5, 6. *Constantinopoli merces portantur Jaroslaviam*, 38, 20.

Constantinovia, 45, 22.
Constitutiones, 80, 13. *Constitutiones Regiæ*, 80, 4.
Consul Elbingæ, 57, 17.
consules quomodo in Polonia orti, 79, 25.

Contemptus Regis, 101, 23.

Conventus Dominicanorum Calvaria, 67, 12, 13. *Franciscanorum Ozgna*, 52, II. *S. Marci Cracov.* 66, 30. *Nobilitatis deputatus locus Viniczæ*, 42, 20. *Prædicatorum ordinarius Smolensci*, 52, 29. *Religiosorum Vitebsci*, 51, 5.

Copriunicza, 56, II.
Corczynum, 28, 5, 13.
Coria exportantur è Polonia, 89, 25.

Corona regia asservatur Cracovia, 17, 26.

Corvus insignis gentilitiij Valeria familiæ, 64, 30.

Cosachi, 43, 8. *prædantur* 44, 7, 8, 9. *Cosachi Zaporofenses*, 93, 15. *disciplinâ bellicâ Romanorū observant*, 98, 19. *omnes rustici sunt*, 98, 16.

Q. 3

17. *Scythas*.

INDEX RERVM

17. *Scythas Tauricanos & Turcas* infestant, 94, 3. Sine stipendiis militant, 100, 1, 2. *Cosachorum zaporosensium* centuriones plebei, 93, 30, 31. *Eorum Dux plebejus*, 93, 31, 94, 1. is infelix deponitur, 94, 2. Militia *Cosachorum*, 44, 7, 8. *Eorum stipendia*, 44, 13, &c.
Cosicia, 23, 29.
Cosminum, 7, 30.
Costenum, 6, 31.
Cotes Vonchociae reperiuntur, 25, 26.
Cotonea in Polonia crescunt, 3, 15. *Cracovia*, 18, 21.
Covalia, 56, II.
Couna, 66, 8.
Cracovia, 13, 30, 20, 18, 27, 27, 7, 22, 13, 31, 6, 47, II, 69, I.
Ejus praestantia, 14, 5.
Cracoviensis circulus, 15, II.
Cracoviensis districtus, 13, 9.
Craina, 60, 16.
Craficinum, 38, 13.
Crafnicia, 29, 27, 28.
Crafnostavia, 46, 21, 26, 27.
Cremenecensis districtus, 44, 20.
Cremenencia, 45, 20.
Crepicij, 18, 23.
Cretinga, 67, 7.
Criczovia ministra, 50, 12.
Crliovia, 45, 8.
Cræcus crescit in Polonia, 3, 15.
Cromerus, 10, 2.
Crono. fluv., 33, 13, 66, 8.
Crosna, 39, 13.
Crotosinum, 8, 6.
Crucigeri Prusici, 95, 22.
Crucis lignum in Calvimonstis monasterio, 3, 12. In monasterio *Benedictinorum Calvimonstis*, 13, 5. In abbazia ad *Calvum montem*, 26, 3. *Cruces aureae & preciosae Crac.*, 14, 15, 22.
Crusvicia, II, 28, 29, 12, 3.
Ctesovia, 47, 19, 20.
Cujavia, 4, 10, 20, 6, 10, II, 3.
Culma in frequens civitas, 55, 30.
Cunonia & Cunovia, 24, 21, 25, 22.
Cupedia Polonorum, 90, II.
Cuprifodinæ in Polonia, 26, II.
Cuprum reperitur in Polonia,

INDEX RERVM

lonia, 3, 19, apud *Tencinam*, 18, 14.
Exportatur à Polonia, 89, 29.
Curia Archiepiscopi Gnesnensis, 6, 14.
Curlandia, 68, 7, 95, 24. nunc ad *Livoniam* pertinet, 96, 2, 3. *Curlandiae dux Poloni* Vasallus, 68, 16, 17.
Curnicum, 7, 2.
Curoniensis lacus, 54, 15.
Curovia, 29, 27.
Cuspis venatoria pro armatura militari Russis est, 35, 21.
Gustodes arcis Crac., 18, I, 12.
Czartcovia, 42, 6.
Czartoriscum, 45, 8.
Czemiernici, 29, 29.
Czenstochia, 19, 7.
Czernienseum, 63, 23.

D

Damae dantur in vivario Crepicis, 19, II.
Dambrova, 38, 12.
Danieli dantur in vivario Crepicis, 29, I.
Nicolaus Danielovicz Vchanie templum exstruxit, 47, 25.
Danciscanos vincit Zborovius, 92, 9, 10.
Dantiscum, 34, 20. *Eo segetes Brestenses vehuntur*, II, 24.
Dapiferi, 84, 18.
Decanus infulatus Zamosci, 47, 7.
Deliciae Italicae in Suburbanis Cracoviensibus, 18, 23.
Dembovecia, 23, 19.
Demetrius Suiscius dux Muscovia, 10, 9. in carcere mortuus, 64, 13. sepultus in *Crac.* Suburbij capella, 64, II, 12.
Derevancia fluv., 54, 13.
Dermanum, 45, 26.
Derpatum, 69, 7, 70, 3, 60, 25.
Diæcesis Cracoviensis, 20, 14, 15. *Episcopi Vilmensis*, 30, 26.
Dialectici Polonia, 72, 2.
Dibovia, 12, 15.
Dictamnus Russia, 35, 18.
Dinovia, 39, 25.
Discordiae Procerum, 10, 22.
Districtus Biocensis, 13, 10.
Biocensis, 65, 6, 7. *Braslawiensis*, 50, 21, 22. *Cracoviensis*, 13, 9. *Cremenecensis*, 44, 20. *Drogyc*.

INDEX RERVM.

giczynensis, 65, 6, 7. *Haliciensis*, 15, 16, 22. ad ædem S. Trinitatis *Crac.* eruditi, 16, 14. *Leopoliensis*, 32, 24, 46. 8. *Luceorienfis*, 44, 20. *Mielnicensis*, 65, 6, 7. *Minscensis*, 51, 9. *Modzirensis*, 50, 9. *Novogrodensis*, 48, 27. *Orsanensis*, 25, 15. *Pinscensis*, 34, 15. *Pramisliensis*, 38, I, 40, 19, 25. *Russia*, 39, II. *Sandecensis*, 13, 10. *Slonimensis*, 48, 28, 49, 31. *Stenżicensis*, 26, 25. *Trocensis*, 32, 29. *Vinnicensis*, 42, 23. *Vitebscensis*, 50, 20. *Zitomiriensis*, 42, 24.

Divitiæ à *Polonis* parantur, 72, 15, 20, 21.

Dobcicia, 22, 25.

Dobra, 7, 31.

Dobromilia, 38, 16, 40, 25.

Dobrovicia arx *Firleorum*, 30, 3.

Dobrovoda, 46, 5.

Doctorum Capituli Cathedralis in *Polonia* certus tantum numerus, 6, 7.

Dolina, 40, 31.

Dombrovicia, 30, 3.

Dombrouna, 53, I.

Domicilia Religiosorum *Vitebsci*, 5, 4, 5.

Dominicani Cracovia, 14, 15, 16.

Domus in Satrap Crac. nobilium affabre factæ, 23, 2. *Ilcusia* latericiæ, 20, 26. *Ilza* latericiæ, 25, 18. *Pultovia* latericiæ, 63, 18. *Velunia* latericiæ pulchræ, 9, 6. *Vilna* civiū pulchræ, 32, 7.

Donajecius & Dunajecius, 3, 28.

Donaria mittuntur ad monasterium in *Claro monte*, 19, 14. *Templi Uchanie*, 47, 26, 27.

Dorcæ Polonia plurimæ, 3, 22.

Dorohobusium, 52, 30, 53, I.

Dos filia mercatoris, 72, 18. filia nobilis, 72, 17. filia Senatoria, 72, 16.

Drebnica, 54, 14.

Drevantia fluv. 3, 29.

Drevicia, 26, 19.

Drogiczynensis districtus, 65, 6, 7.

Du-

INDEX RERVM.

Dubiccia, 38, 17.

Dubna, 45, 22, 100, 26.

Ducatus Finlandia, 68, I, 28.

Lituania 30, 17, 21, 35, 7, 48.

Osveccimensis, 13, II, 21, 24.

Sewericensis, 13, 12, 15, 3, 20, 12, 16, 52, 13, 53, 5, 62, 26.

Zatoriensis, 13, 12, 21, 25.

Dunaigrodum, 42, 8.

Dux Curlandia, 85, 20. *Ivanus*, 30, 22. *Moscovia*, 10, 9, 64, 12, 13. *Ostrogus*, 23, 26. *Prussia*, 85, 19. hic *Polono* vestigalis & ejus vasallus, 54, 28, 29, 59, 8. *Radivillus*, 45, 14. *Semigalia* vasallus *Poloni*, 68, 16, 17. *Zbaravius*, 25, 15. Eiusditi, 20, 4. *Duces Kiövenses*, 40, 6, 43, I. Eorum residentia, 42, 28. *Duces Radivilli*, 8, 26, 21, 22, 33, 28, 49, 30. Eorū *nidus*, 49, 9. *Russia*, 42, 28, 29, 43, I. *Stenimenses* homagium præstant *Polono* pro *Pomerania*, 86, 7, 8. *Duces* militiae exterius *Poloni* non habent, 94, 25, 95, I. Eos *Rex* creat, 81, 25.

Ducla, 23, 19.

Joannes Duclensis miraculis clarus, 37, 19. sepultus *Leopoli*, 37, 19.

Duna vel Duina, 3, 28, 48, 22, 51, 25, 67, 19, 68, 18, 69, 21, 28.

Dünamunda arx, 68, 29, 69, 2, 3.

E

Ecclesia S. Annæ, Cracovia, 16, 29. *S. Marci, Crac.*, 17, 3. *Tarnovia*, 23, 20. *Collegiata Brodi*, 45, II. *Chocia*, 8, 2. *Kielcis*, 26, 9. *Lasci* & ejus suppellex aucta, 8, 24. *Lovicij*, 9, 30. *Lublino*, 29, 19. *Olika*, 45, 16. *Ossolini*, 28, 4. *Sandecia*, 23, 10, II. *Metropolitana Gnesnensis*, 5, 3. *Parochialis Mariaburgi*, 57, 13. *Ecclesia Cracovia*, 15, 7, 8. *Collegiata in minori Polonia*, 29, 8.

Edicto generali citandi Equites, 91, 16. ante *Edictum tertium* non conveniunt in bellum nobiles *Poloni* 96, 29.

Elbinga, 54, 13. munita & splendida, 57, 15, 80, 21.

Electrum Neringa colligitur, 54, 19.

Emporium Crosna Ungarorum, 39, 14. *Gedanum* maris *Baltici*, 59, 13. *Leopoli*, 36, 20.

R

INDEX RERVM.

Mobilavia Moscovitarum. 65, 24, 66, 21, 22. *Smolensci* Catholicus. 52, 25. *Varmiensis*. 55, 24, 58, 5, 62, 25. *Vendensis*. 68, 13, 14. *Venda* institutus Catholicus. 7, 10, 11. *Vilnensis*. 30, 22. *Uladislaviensis* *Cujavia* scribit se Episcopum *Pomerania*. 59, 27. Episcopi *Polonia* sunt Cancellarij & procancellarij. 87, 27, 28. in Senatu regni sunt primi. 87, 16. Episcopi duo *Chelma*. 46, 20. Episcopi a Rege nominantur. 81, 24. quot in *Polonia*. 82, 17. Eorum ordo. 82, 20, 21.

Equestris Ordo. 17, 29. in Equestre ordinē inconsulto Senatu Rex neminem transcribit. 81, 21, 22.

Equi venduntur ex *Polonia*. 89, 30. generosi ab *Armenis* adducti. 41, 23. Parvi *Samogitarū*. 66, 18. Venales *Farostavia* sunt. 38, 22. Et *Sniatini*. 40, 15.

Equitatus *Polonia* ex Nobilitate est. 91, 5, 6, 93, 28. hosti obviamit antequam fines *Polonia* attingit. 91, 6, 7.

Equites generali edicto citandi. 9, 16. Ultra quinque millia

Mobilavia Moscovitarum. 50, 29. *Posnania* Germanorum. 4, 26. *Regiomonti*. 55, 3. *Riga*. 48, 22, 23, 68, 25. *Sniatini* Valachorum. 40, 14.

Episcopatus *Varmiensis*. 57, 22.

Episcopus *Armenus*. 41, 20. *Cameneensis* Catholicus. 41, 19, 20. 42, 14. *Chelmenensis*. 46, 21, 25. *Cracoviensis*. 15, 3, 17, 20, 20, 15, 21, 25, 18, 29, 62, 25. *Cujaviensis*. 27, 9, 10. *Culmenensis*. 36, 1, 55, 31, 56, 11, 12, 58, 6. *Kioviensis*. 36, 9. Catholicici ritus. 43, 7. *Græcanici* ritus. 43, 5. *Luceoriensis*. 44, 21, 22, 63, 11, 12, 65, 4. *Masovia* Episcopus non est. 63, 7. *Pinscensis*. 34, 24. *Plocensis*. 61, 19, 62, 2, 63, 11. *Plosci*. 62, 6. qui *Pultoviensis* territorij princeps. 62, 23. Ejus reditus. 62, 20. *Pomerania* proprius. 59, 25, 26. *Posnaniensis*. 7, 11, 63, 11. *Pramiensiensis* Latinus & *Græcanici* ritus. 36, 9, 38, 2, 3. *Rusorum* *Græcanici* ritus. 38, 3, 44, 24. in spiritualibus subest Archiepiscopo. *Polocensi*. 52, 23. Ejus cathedra *Crasnostavia*. 46, 22. *Samogitia* Romanus.

INDEX RERVM.

milliaria extra patriam non procedunt. 91, 17, 18. Equitū divisio. 39, 5.

Eremitæ Augustiniani *Cracovia*. 16, 23, S. Pauli *Crac.* 16, 13.

Eremitoriū PP. *Camaldulensiū* in monte *Argentino*. 21, 14. in *Sylvis Sydlavia*. 27, 25. *Carmelitarum* discalceatorum apud *Seleciam*. 18, 13. *Carthusianorum* *Bereza*. 34, 11, 12. PP. *Discalceatorum* prope *Visniam*. 22, 28, 29. S. *Romualdi* sectatorū prope *Sydlaviam*. 27, 25, 6.

Estlandia. 78, 7.

Evangeliū prædicant *Monachi* S. *Basilij* per *Scythiam* remotiorem. 43, 22.

Europa. 42, 29, 43, 1, 54, 3.

Euxinum mare. 39, 31, 43, 27.

Excubiæ perpetuæ Nobilium in arce *Cracovia*. 18, 4, 5. *Perpetuæ* *Luboulia*. 13, 15. in *Podolia*. 9, 17.

Exemplis *Poloni* commoventur. 71, 4.

Exercitus *Joannis Alberti*. 95, 28, 29. *Polonia* equitatu constat. 91, 4, 5. *Polonorum* dilabatur fame. 99, 7, 8. qualem & quantum Rex *Polonia* habere queat in castris. 95, 20, 21. *Uladislai Jagellonis*. 95, 22. *Sigismundi*. vid. *Sigismundus Augustus*. I, III.

Exportari solita ex *Polonia*. 89, 23. Exportantur plura ex *Polonia* quam importantur. 90, 3.

F

Facultates *Academiae Cracov.* suos regunt. 15, 31.

Fame laborant bella *Polonica*. 98, 50, 99, 1. fame exercitus *Polonorum* dilabatur. 99, 7, 8.

Familia *Masovia* Equestres maximæ. 64, 19, 20. *Pramiensiensis* regionis maximæ. 64, 26.

Familiarem rem *Poloni* curant. 72, 12.

Fastovia. 44, 2.

Felstinum. 42, 18.

Feræ *Lituania*. 34, 18. *Mscislaviensis* *sarrapia*. 50, 17. *Polonia*. 3, 21. *Russia*. 35, 16. alba.

R 2

INDEX RERVM

Russia, albæ. 48. 16. 21.
 Ferina Viâ^o *Polonorum*. 73. 25.
 Ferrariæ Officinæ terræ
Chelmenfis. 47. 22. 23. in *Sa-*
trapia Trocensi. 25. 27.
 Ferrifodinæ. 26. 23.
 Ferrum in *Polonia* reperit-
 tur. 3. 19. apud *Olstiniâ* 18. 16.
 apud *Vonhociam*. 24. 21. Ex-
 portatur ex *Polonia*. 89. 29.
 Fertilitas regionis *Braße*.
 II. 22. *Calisij*. 7. 28. *Juniula-*
dislavia. II. 4. *Sarrapia Mscis-*
lavienfis. 50. 15. *Pinczovia*. 24.
 9. 10. *Polonia*. 7. 28. *Prussia*.
 55. 28. *Russia alba*. 48. 18. 19.
Samogitia. 66. 3.
 Ficus crescunt in *Polonia*
 3. 15. *Crac*. 18. 21.
 Finlandiæ ducatus. 68. 1.
 Henricus Firleus palatiû in
Chemernicis extruxit. 30. 1. E-
 jus tiara Episcopalis. 6. 26. 28.
 Firmamenta regni *Polonia*.
 70. 28.
 Flores dantur in *Polonia*. 3.
 16. *Crac*. 18. 22. in *Russia*. 35. 18.
 Fluvii *Lituania*. 30. 12. *Li-*
vonie piscosi. 67. 21. *Polonia*
 navigabiles. 3. 30. præcipui
Polonia. 3. 27. *Prussia*. 54. 10.
Russia rubra. 36. 29.
 Foed^o Rex *Polonia* nõ icit
 inconsulto Senatu 81. 19. Fæ-
 dera statuunt Nobiles. 77. 15.
 Fontes *Radzejovia*. 10. 15.
 Forma Reip. *Polonica* qua-
 lis. 80. 24.
 Fortalitium *Brodi*. 45. II.
 Fortalitia *Poloni* non habent.
 100. 22. 23.
 Forum *Vilnæ*. 31. 6. *Zaclicynê*
 pulchrû. 28. 20. Fora institu-
 untur diebus festis. 73. 22. 23.
 Fossæ *Nesvizia*. 49. 21. arcium
Satrap. Vitebsensis. 51. 7.
 Fossilia *Bochnia* plurima.
 22. 24. *Palat. Crac*. 18. 8.
 Franciscani *Cracovia*. 16.
 10. *Leopoli*. 36. 23. Conventu-
 les *Crac*. 16. II. de Observan-
 tia. *Crac*. 16. II. Sacra faciunt
Socalia. 45. 1.
 Fraumberga. 57. 26. sive
 Fraumburgum. 80. 21.
 Fructus *Cracov*. 18. 21. exor-
 tici in *Polonia*. 3. 15. *Polonia*. 3.
 5. & seq. Fructuum *Polonia*
 præstantia. 3. 10. *Pomerania* a
 bundantia. 16. 13. *Sandomiria*
 & *Zavichosti* præstantia. 24. 26.
 Fruges territorij *Borisovi-*
ensis. 51. 9. *palat. Brescianensis*.
 33. 26.

INDEX RERVM.

33. 26. *Lituania*. 30. 9. *distri-*
ctus Finscensis. 34. 19. *Polonia*
 universæ. 3. 5. *Pomerania*. 60.
 13. *Posnaniensis satrap*. 7. 28.
Russia. 35. 16. *Scarbimiria*. 24.
 5. Frugum copia *Bresle*. II. 22.
 Frumentum *Juniuladila-*
viensis regionis. II. 4. *Livo-*
nia. 67. 17.
 Fulstina. 38. 16.
 G
 Garvolinia. 63. 25.
 Gedanum. 57. 2. 10. 59. 12.
 In ejus Suburbanis Episcopus
Uladislav. possessiones habet.
Prussia. 58. 16.
 59. 29.
 Michael Gedrucius *Cracovia*
 sepultus. 17. 4. 66. 29. Gedru-
 cius dux Augustinianos cruce
 rubea fundavit. 66. 26. 27.
 Gelda. 60. 3.
 Gemmæ Ecclesiæ *Czenstoe-*
bia ingentes. 19. 16. *Leopli*.
 37. 9. in *Poloniam* importan-
 tur. 90. 6.
 Generalis majoris *Polonia*. 7.
 17. Præfct^o *Cracov*. 17. 24. 25.
 Generales exercituû. 84. 17.
 Germania. 34. 9. 22. 51. 1.
 Germani. 29. 22. *Coune* ex-
 dificarunt. 66. 10. ad nundi-
 nas *Lublinum* veniunt. 29. 22.
 in *Polonia* habitant & jus Saxo-
 nicum sibi petunt. 79. 22. *Polo-*
nium aërem nõ tolerant. 98.
 10. II. *Poloni* inhiant. 95. 16. à
Poloni pelluntur. 101. 4. *Pome-*
raniam nacti sunt. 58. 23. 24. à
Russis capti. 39. 4. Germano-
 rum legiones captæ. 92. 24.
 Gervandia. 68. 8.
 Gidlensis residentia. 19.
 22.
 Gitoviani. 67. 13. 14.
 Gladiferi *Polonia*. 84. 22.
Prussia. 58. 16.
 Glebocium. 52. 10.
 Gliniani. 37. 24.
 Gnesdo *Slavonicè vidus*.
 55. 25.
 Gnesna. 5. 20. 27. à nido-
 rum multitudine appellata.
 Gnieucovia. 12. 14.
 Gnievum. 57. 14.
 Golubia. 56. 10.
 Goluchovia arx. 8. 4.
 Gombinum. 10. 8.
 Goplus. II. 6. 28. Gopli
 insula. 12. 7.
 Alexander Gosievyski Col-
 legium Jesuitarum *Vitebsci*
 fundavit. 51. 3.
 R 3 Gost-

INDEX RERVM.

Gostinia, 64, 13.
 Gostinum. 10, 8.
 Gotthi, 2, 23.
 Grabovia, 7, 31.
 Græcanici rit^u homines in
Russia & Litwania tolerantur,
 88, 4, 5.
 Gregorius XIII, Collegi-
 um Studiosorum *Vilna* cre-
 xit, 31, 26.
 Grodecia, 37, 25, 42, 7.
 Grodna, 31, 13, hic *Stepha-
 nus* Rex libenter moratus est.
 33, 15, 16.
S. Joan, Grothius *Crac.* qui-
 escit, 16, 21.
 Grudentum, 56, 10.
 Grunevaldum, 95, 23.
 Gurno, 61, 18, 19.
 Gustavus, 9, 21, Ejus pa-
 ter, 6, 2. Gustavum parva
 manu fugavit *Konieczpolsius*.
 92, 26, 27, 28, 29.
 Guteftadia, 58, 1.
 Gymnasium *Biala*, 33, 29.
Brodi, 45, 11, 12. *Posnania*, 5,
 5. Academicum *Valisovia*, 5,
 3. *Fedlinskio*, 25, 12, 13. *Arria-
 norum Rocovia*, 27, 13. *Ar-
 tium humaniorum Leopoli*,
 36, 25. Calvinistarum

Vilna, 32, 12. Castren-
 se *Plosci*, 62, 27. Hæreti-
 corum *Torunia*, 56, 17. Je-
 suitarum *Orszel*, 53, 3. *Torunia*,
 56, 17. Lutheranorum *Gedani*,
 60, 1, 2.

H

Habitationes Cleri *Corc-
 zyni*, 28, 8, habitationes Polono-
 rum magnificentiores sunt
 hodie, 23, 4.
 Habus fluv., 54, 16.
 Hæretici non sunt *Leopoli*,
 36, 17, in *Rigã* varij, 69, 4.
 Hæreticis infesta *Polonia*, 87,
 1, 2. *Vilna* extirpati, 32, 15.
 Halduci, 93, 9.
 Haleces importantur in
Poloniam, 90, 7.
 Halicia, 40, 3.
 Halciensis Rex, 40, 4, di-
 strictus, 39, 27.
Simon Halicius Cracovia
 quiescit, 16, 31.
 Harcabufferi, 93, 8.
 Haria, 68, 8.
 Hastæ *Rufforū* arma, 35, 20.
 Hebræi in *Polonia* sunt, 88,
 10.
 Hegumenus proprius est

Der.

INDEX ERVM.

Dermani Monachis *S. Basilij* 47, 28. *Zamoscij*, 47, 21. *Kolk-
 vici*, 45, 27.
 Heilsberga, 57, 25.
 Herba *Polonica varia*, 3, 16,
 18, 22.
 Hollandia, 67, 20.
 Holovacce, 65, 9.
 Homagiū præstant pro *Pe-
 merania* Duces *Stetinenses* *Po-
 leno*, 86, 7, 8.
 Homlia, 50, 12.
 Honores Reip. Rex con-
 fert, 81, 28, 29.
 Hordeū *Russia alba*, 48, 19,
 exportatur ex *Polonia*, 89, 24.
 Horologium *Gedani*, 60, 2.
 Hortus Italicus *Crepiciis*,
 19, 5. Comitum *Bozrazevio-
 rum Crotosini*, 8, 6. *Lobzovia*,
 21, 11. *Niepolomicensis*, 22, 18.
Pilcia Italicè cultus, 20, 8.
Rudnici, 32, 20. *Selecia*, 25, 17.
Vonhocia, 25, 24, 25. Horti
Bozenni, 25, 31. *Brescie*, 34, 5.
 in Suburbanis *Cracovia*, 18, 19.
Czemiernicis, 30, 2. *Lancuti*,
 38, 30. *Litwania*, 30, 9. *Nesvi-
 zia*, 49, 19, 20. *Plosci*, 62, 31.
Podhorcensis palatij, 45, 13.
Pultovia, 63, 19. *Radzejovia*, 10,
 5. *Varsovia*, 64, 5. *Uchanie*,
 47, 28. *Zamoscij*, 47, 21. *Kolk-
 vici*, 37, 26. Magnates *Sarma-
 tia* omnes hortos habent, 47,
 29.
 Hofius Cardinalis Colle-
 gium Jesuitarum *Brunsbega*
 fundavit, 57, 30.
 Hospitalitas *Polonorum*, 71, 7.
 Hostes *Polonia* potentes,
 95, 14, 15.
 Humaniora præleguntur
Torunia, 56, 20.
 Humanitatis professores
Vilna, 32, 2.
 Hungaria, 93, 14.
 Hungari non tolerant ac-
 rem *Polonicum*, 98, 10, 11.
 Husiatinum, 42, 4.
 Husiones importantur in
Poloniam, 90, 7.
 Hussari, 93, 8.
 Hussus, 87, 3.
 S. Hyacinthus *Cracovia*
 quiescit, 16, 21.
 Jaelovecia, 42, 7.
 Jagellonicæ prosapiæ Li-
 beralitas circa sacra *Craca-
 vici*, 14, 13.
 Janovecia arx, 26, 28.
 Janovia, 33, 27, 42, 6.
 Jaros-

INDEX RERVM.

Jaroslavia. 38, 17, 39, 10.
 Jarosovia. 42, 18.
 Javorisvia. 37, 28.
 Jedlinskio. 25, 12.
 Jesuitæ in insula Narva.
 63, 21. *Posnania*. 5, 12. *Riga*.
 69, 5. expulsi *Vendâ*. 70, 13.
 utiles in vinea Domini Ope-
 rarij. 52, 1, 2. vid. *Radivillus*,
 & *Templum*.
 Jesupolis. 42, 7.
 Ignatiani ad S. Petrû majo-
 rem *Cracovia*. 16, 12. vid. *Resi-*
dentia, *Schola*, *Templum*.
 Ilcuffia. 18, 9, 20, 22, 21.
 6. *Ilcusia* domus latericiæ.
 20, 26.
 Ilza. 25, 17. *Ilza* domus late-
 ricæ. 25, 28.
 Imago B. V. miraculosa
Boreci. 8, 7. à *Luca* picta *Czen-*
stochia. 19, 11, 12, 21. *Lezaisci*.
 28, 24. *Siepercia*. 26, 5. in
Skompe. 61, 16, 17. *Socalia*. 44,
 28. in *Trocensi* civitate. 33, 8.
Ziroviciis. 50, 3, 4.
 Imperij Romani princeps
Poloni *Vasallus*. 59, 6, 7.
 Importari *Polonia* solita.
 90, 2.
 Incenditum *Vilnae*. 32, 7.

Incolæ *Podolia* milites sunt
 42, 11, 12.
 IncurSIONES *Tartarorum*.
 38, 12.
 Induciæ *Polonia* cum *Sue-*
cis. 69, 16, 17.
 Inexpugnabilis loc' prope
Lencicum. 10, 25.
 Infestatio *Scythia*. 42, 9.
 Ingenia *Polonorum*. 71, 7.
 Inobedientia nobiliû. 101,
 23.
 Inovlodia. 26, 20.
 Insigne regni *Polonia* aquila
 alba. 5, 28. Insigne gen-
 tilicium *Valeria* familiæ *Cor-*
vus. 64, 30. Insignia sua *Le-*
opoli donavit *Sixtus* V. pont.
 36, 18.
 Insula fluvii *Bug*. 45, 2.
 lacus *Goplenfis*. 12, 7. *Narva*.
 63, 20. *Neringa*. 54, 18. *Seve-*
ria. 20, 13. *Zulava*. 57, 5. In-
 sulæ *Borysthenis*. 44, 6.
 Intemperies *Polonia*. 3, 7.
 Interregni tempore pro-
 rex. 6, 1.
 Josaphat occisus *Vitebsci*.
 50, 24. sepultus *Polozzi*. 51,
 28.

Isaias

INDEX RERVM.

Isaias confessor quiescit
Cracovia. 16, 22.
 Italia. 34, 9.
 Itali mercatores in *Satra-*
Pia Cracoviensis. 23, 6. *Lubli-*
num ad nundinas veniunt.
 29, 22.
 Iter facientes *Poloni* ut ince-
 dant mares & faminae. 75, 29.
 Ivanus dux Episcopus *Vil-*
nenfis. 30, 22.
 Judæi *Brescie* conveniunt
 promotionum caussa. 34, 10.
 ibidem *Scholam* habent. 34,
 7, 11.
 Judicare rex nobilem so-
 lus nequit. 77, 25.
 Judices *Polonia*. 54, 22.
Prussia. 58, 16. Judices *Rex*
 eligit. 81, 27.
 Judicia communissime per-
 aguntur *Cracovia*. 20, 18. Ju-
 dicia Nobilium *Lencicia*. 10,
 27. *Spiritualia* Archiepiscopi
Gnesnensis exercet *Cancellari-*
us. 6, 13. *Tribunalitia* *Lub-*
lini peraguntur. 29, 23. Ju-
 dicatorum locus *Braslavia*. 42,
 20.
 Jumenta *Livonia*. 67, 18. *Po-*
lonia. 3, 20.
 S. Ivo Episcopus *Cracovia*
 quiescit. 16, 21.
 Jurisconsulti *Polonia*. 72, 3.
 Jurisdictio Archiepiscopi
Ruthenici relicta *Vitebsci*. 50,
 27. arcis *Chencinia*. 26, 14, 15.
 Episcopi *Cracoviensis*. 29, 8. E-
 piscopi *Plocensis*. 61, 20. Epi-
 scopi *Russici*. 44, 26. Episcopi
Vilnensis. 30, 20. Magistratu-
 um *Sandomiria* assidua. 25, 1, 2.
 Palatini *Pomerania*. 59, 9, 10.
 Præfecti generalis *Cracovi-*
sis. 17, 17. Præfecti *Posnaniensis*.
 7, 18. Præfecti *Vilnensis*. 31, 2.
 Jurisdictioni regionum ma-
 gistratuum exempta est No-
 bilitas *Varmiensis*. 7, 24.
 Jus *Culmense*. 80, 20. *Lube-*
cense. 80, 22. Municipale
Prussia. 57, 24, 25. 80, 19. No-
 bilitium peculiare. 80, 6. *Saxo-*
nicum à *Polonia* receptum.
 79, 21. in urbibus tenet. 78,
 24, 80, 1, 2. Juris prælectio-
 nes in *Lubransciano* Athenæo.
 5, 16. Juris Professores *Vilnae*.
 32, 2. Jura Pragmatica *Po-*
lonia. 80, 16.
 Juventus docetur *Bari*. 42,
 5. *Camenezia*. 41, 28. *Croftis*. 67,
 5. in

INDEX RERVM.

5. in *Cherniechoviensi* palatina-
tu, 48. 6. *Gedani*, 59, 30. *Grod-
na*, 33, 21. *Miedireczki*, 46, 4.
Plosci, 62, 26. *Posmania*, 5, 13.
Racovia, 27, 14. *Sendomiria*,
25, 4. *Vinniczka*, 42, 21, 22.
K
Stanislaus Karnocovius Col-
legium fundavit *Calisij*, 7, 24.
Kazimiria, 7, 1, vid. *Caſi-
Kcina*, 7, 1. (*miria*)
Kielcij, 24, 19, 26, 9.
Kiovia, 42, 28, 44, 18. Re-
sidentia Ducum *Kiovia*, 42,
28. *Kiovia* duces imperatori-
bus graves, 43, 1. Eorum
corpora pro sanctis colun-
tur, 43, 15, vide *Sepulcrum*.
Kircholmia munita, 69, 21,
92, 21.
Kitaigrodum, 42, 8.
Knisinum, 65, 9.
Albertus Kojalovicus, 31,
28.
Kokenhausum arx, 69, 29.
Stanislaus Kokofzka, *Crac.*
sepultus, 17, 2.
Komarna, 37, 25.
Konieczpolscius Gustavum
fugavit parva manu, 92, 26,
27, 28, 29, Legiones duas *Sue-*

ci capit. 60, 28, *Stanislaus Ko-
niecpolscij* Liberalitas & pic-
tas, 45, 9. *Konieczpolscioru*
nidus, 19, 30.

L

Lac Russia rubra abundans,
35, 23.
Lachovicia munita, 49, 5,
100, 26.
Lacki, 38, 12.
Lactaria Polonorum victus,
73, 21.
Lactitina Resovia plurima,
39, 2.
Lacus Curoniensis, 54, 24.
Goplenfis, 12, 7. *Livonia*, 67,
21. *Polonia*, 30, 26. *Ukraina*
40, 27. *Lac piscosi Cujavia*, 11
5. *Dobrinensis* Sarrapix, 61, 13.
Lituania, 30, 12. *Prussia*, 54,
15.
Lagovia, 27, 9.
Lana exportatur ex *Polonia*,
89, 25.
Lancutum, 38, 25, 100,
25.
Landiscorona, 13, 21.
Landiscoronensis arx, 21,
28.
Lapis vivus in agro *Pinczo-*
via.

INDEX RERVM.

Via plurimus, 24, 9. *Lapides*
preciosi *Leopoli*, 39, 9, 10. fa-
bricæ utiles *Vonchocia*, 25, 25.
Lardum victus *Polonorum*,
73, 10, exportatur è *Polonia*,
89, 31.
Lascum vel *Laskum*, 8, 21.
Lasci comitatus, 8, 22.
Joannes Lascus præposi-
tum infulatū fundavit *Lasci*,
8, 21, 22. Ejus fratres suppel-
lectilem Ecclesiæ ibidem au-
gent, 8, 24.
Latericiæ domus *Ilcusia*,
20, 26. *Ilze*, 25, 18. *Pulzovia*,
63, 18. *Velunia*, 9, 6.
Laticzovia, 42, 4.
Latina lingua *Polonis* fami-
liaris, 71, 15. *Latinâ* linguâ
deciduntur causæ in judicijs
Polonia, 71, 17.
Latine communiter di-
scunt *Poloni*, 71, 14.
Lavia fluv., 54, 14, 15.
Lazurij fodinæ *Kielcius*,
26, 11.
Lazurium in *Polonia* repe-
ritur *Kielcius*, 24, 19, expor-
tatur è *Polonia*, 89, 28, 29.
Lechus autor *Polonorum*,
8, 11, 5, 23, 21, 31.

Legata Ecclesiæ *Gnesnensis*,
6, 27.
Legatus natus, 5, 30, 31.
Legumina plurima in *Li-
tuania*, 30, 9, in *Polonia*, 3, 6,
exportantur è *Polonia*, 89, 25.
Leitlandia, 68, 6.
Lelovia munita, 20, 3.
Leloviensis districtus, 13,
10.
Lemburgum, 59, 6.
Lencicia, 10, 24.
Lenczna, 29, 28.
Leo X. S. Casimirum cano-
nisavit, 31, 11.
Leopoliensis districtus, 37,
24, 46, 8.
Leopolis munita, 36, 13,
37, 5, 41, 18, 96, 3, 19, 97, 18.
Leopoli insignia sua *Sixtus*
V. Pontifex donavit, 35, 18.
Lepores dantur in *Polonia*,
3, 22, albi in *Russia alba*, 48,
15.
Lesko, 39, 25.
Lesniovices *Moscovos* fugat
parva manu, 91, 27, 28.
Lesno Comes, 8, 4, 5.
Levartovia, 29, 28.
Lex sumtuaria *Polonis* nul-
la, 75, 15, *Leges* à principio
S 2 *Polonis*

INDEX RERVM.

Polonis nulla. 79. 6. Leges novas inconsulto Senatu non scribit Rex, 81. 20. Eas per tribunos sanciant Nobiles, 77. 14.

Lezaiscum. 28. 21.

Lica fluv. 54. 14.

Lida. 32. 21.

Lignæ ædes & ædificia vide in *Aedes & Aedificia*.

Ligno proscinditur ager *Samogitia*. 66. 17.

Lincovia. 67. 13.

Lintamina *Resovia* plurima 39. 3.

Linum in *Russia alba* plurimum, 48. 20. ejus cura in districtu *Premisliensi*. 39. 7. exportatur è *Polonia*. 89. 25.

Lipovecia. 13. 22. 20. 13. 17.

Andreas Lipski fundavit Ecclesiam Collegiatam & præpositum infulatum *Checia*. 8. 2.

Literati amantur *Leopoli*. 36. 19.

Lites in *Polonia* olim arbitrio finitæ. 79. 16. Litium origo inter *Polonos*. 72. 29.

Littus maris *Baltici* citeri

Rex *Polonia* habet. 59. 4. Ulterius ad Imperium *Romano Germanicum* spectat. 56. 5.

Litora *Prussia*. 59. 24.

Lituania. 1. 9. 4. 8. 30. 6. 14. 23. 32. 30. 35. 4. 40. 18. 48. 23. 53. 20. 54. 12. 66. 6. 68. 4. 70. 13. 96. II. caret

fale. 40. 18. Lituaniæ cultura. 30. 5. Ejus divisio. 30. 18.

Lituaniæ Ducatus. 30. 17. 21. 35. 7. 48. 10.

Lituani. 74. 3. 95. 26.

Livones parva manu vincit *Leo Sapieha*. 92. 7. 8.

Livonia. 1. 10. 48. 22. 69. 24. 70. 6. 92. 20. 95. 24. 96. 1. 8. dives. 67. 16. recuperata à *Mosca*. 70. 10. Ejus divisio. 68. 6. Ejus partem *Succus* habet. 68. II.

Lobzovia. 21. 10.

Lomza. 63. 27.

Loricæ *Rufforum*. 35. 20.

Loviciensis agri aves. 10. 1.

Lovicium. 9. 25.

Lubavia. 56. II.

Lublinum. 29. 12. Ejus præstantia. 29. 15.

Lubomirscius Comes.

27. 28. *Stanislaus Lubomirscius*

INDEX RERVM.

scius templa *Lancusi* exstruxit. 38. 28.

Luboulia. 13. 14.

Joannes Lubranscius Gymnasiū publice *Valisoria* condidit. 5. 3.

S. Luca picta imago *B. Maria*. 19. 12. vide *Imago*.

Luceoricensis districtus. 44. 44. 20.

Lupi dantur in *Polonia*. 3. 22. Albi in *Russia alba*. 48. 15.

Lupulus in districtu *Pinscensi* plurimus. 34. 20. in *Russia alba*. 48. 20. exportatur ex *Polonia*. 89. 25.

Lustratio armorum apud *Polonos* fit post primā Paschatis Dominicam. 97. 26. 27.

Lutherani professores *Elbinga*. 57. 20.

Lutherus. 87. 4.

Lutres dantur in *Polonia*. 3. 24.

Luxus *Polonorum*. 72. 20. 21. 73. 13. 16. &c. Luxus vestium perdit *Polonos*. 75. 16.

Lynces dantur in *Polonia*. 67. 23.

M

Machinæ bellicæ. *Cedani*

plurimæ. 59. 20.

Magistratus *Cameneccia* & ejus prærogativa & autoritas. 41. 25. *Elbinga*, ubi & Angli habent. 57. 17. 18. terræ *Groduensis*. 32. 28. Palatinatus *Lublinensis*. 29. II. *Prussorum*. 58. 15. *Russia*. 41. 24. 25. *Sandomiria* & ejus jurisdictio. 25. 2. terræ *Vielenensis*. 9. 2. *Vilna*. 31. 2. *Volcovisensis* territorii. 32. 28. Hæretici *Torunia*. 56. 18. cum jurisdictione vel sine

Jurisdictione Satrapia *Ponian*. 7. 15. terrestres & Castrenses palatinatus *Cracov*. 17. 23. 24. Satrap. *Pinscensis*. 34. 16. Palatinatus *Premislia*. 38. 7. Magistratus Rex eligit. 81. 27.

Magistri *Biala*. 33. 3. *Cracoviensis* Academia. 15. 30.

Magnates in luxum omnia insumunt. 73. 13. 14. Magnates *Sarmatia* hortos habent & palatia. 47. 27. 28.

Majestas Regis *Poloni* legibus vincita. 83. 6. limitata. 81. 10. II. Venerabilis cunctis. 85. 14.

Mala crescunt in *Polonia*. 3. 9. Sen-

INDEX ERVM.

9, *Sandomiria* & *Zavichostiplu-*
rima, 24, 25.
 Malogostia, 26, 16.
 Marchia, 2, 21, 4, 3, 12.
 Mardures dantur in *Polo-*
niâ, 3, 24, in sylvis *Livonia*,
 67, 23.
 Magaritzæ in templis *Leopo-*
li, 37, 12, importantur in *Po-*
loniam, 90, 6.
 S. Mariæ imago miraculo-
 sa, vid. *Imago*.
 Mariani, 90, 7.
 Marieburgum munitum,
 56, 28, 57, 9.
 Marmor reperitur in *Polo-*
nia apud *Chenciniam*, 24, 20,
Cunonia, 25, 22, apud *Seleciâ*,
 18, 12, Marmora *Podolia*, 41,
 13, 14, *Visnicia*, 22, 31.
 Marmoris fodinæ, 26, 13.
 Marschalcus, 81, 24, 25.
 Archiepiscopi *Gnesnensis*, 6,
 13, & ejus officium, 6, 15, M.
 D. *Lituanie* supremus, 83, 30,
 31, curiæ regni *Polonia* supre-
 mus, 83, 28, 29, Marschalci,
 66, 2.
 Martinovia, 40, 30.
 Martyriū affectatur, 43, 22.
 Masovia, 1, 10, 4, 13, 12, 23, *Polonia*, 3, 16, *Crac*, 18, 22.
 Melsa-

53, 20, 54, 11, 61, 6, 63, 7, in
 spiritualibus subest Episco-
 pis *Plocensi*, *Posnan*, *Luceorien-*
si, 63, 11, ejus divisio, 61, 7.
 Mathematicæ disciplinz
 docentur in Athenæo *Lv-*
bransciano, 5, 15.
 Mathematici *Polonia*, 72, 2.
 Matrimonij causæ disce-
 ptantur coram Vicario Epi-
 scopi *Gedani*, 59, 24, 25.
 Maximilianus profligatus,
 47, 1, ad regnum *Polonia* vo-
 catus, 46, 29.
 Medici uxorati domi do-
 cent *Cracovia*, 15, 20, 21.
 Medirecia, 100, 2.
 Meditullium *Polonia*, 51, 6,
Russia rubra, 46, 9.
 Mednicia, 66, 24.
 Medo quomodo fiat, 64, 6.
 Mel plurimū in distr. *Pin-*
scensi, 34, 18, in *Russia*, 35, 16, 17,
 23, in *Russia alba*, 48, 20, ex-
 portatur è *Polonia*, 89, 26, vè-
 ditur *Sniatini*, 40, 15, mellis
 copia *Russis* & *Lituanis* est, 74,
 4.
 Meletius dux *Russorū*, 96, 8.
 Melopepones, crescunt in
Polonia, 3, 16, *Crac*, 18, 22.

INDEX RERVVM.

Melsacum, 58, 2.
 Melstinum, 13, 21.
 Memenus, 33, 13, Ei pons
 impositus à *Sigismundo*, III, 33,
 17, 18, vid. *Nemenus*.
 Mendicantes vid. *Monaste-*
ria.
 Mercatores *Cazimiria*, 29,
 26, *Elbinga*, 57, 16, *Lublino*, 29,
 26, *Pinsci*, 34, 21, *Polozzi*, 25,
 26, *Torunia* hæretici, 56, 18,
 19, *Vilna* Angli & Scoti, 32, 14.
 Mercatura *Plosci*, 62, 30.
Prussia, 54, 5.
 Merces, *Lituanie*, *Polonia*,
Russia, 54, 2, variæ apportan-
 tur *Jaroslavia*, 38, 19, Exportari
 solitæ, 89, 23, Importari
 solitæ, 90, 2.
 Metalla reperiuntur in *Polo-*
nia, 3, 18, in districtu *Crac*, 18, 8,
 apud *Kielcos*, 24, 18, habet *Prus-*
sia, 53, 24, 25, *Germania* eis abū-
 dat nec indiga *Polonia*, 100, 17.
 Metropolis *Polonia majoris*,
 4, 22, Regni, 13, 30, 31.
 Metropoli *Russia*, 43, 6.
 Meva, 60, 25.
 Midnici, 21, 7.
 Miechovia, 23, 30.
 Miedieczum munitum, 9,
 45, 29.
 Mielnicensis districtus, 65,
 6, 7.
 Miles *Polonia* animosus,
 91, 22, exigua manu multos
 vincit, 91, 25, 93, 3, conducti-
 cius oppugnationes facit, 91,
 13, Stipendiarius decernitur
 cum extra fines regni eundū,
 91, 20, 21, Præsidarium mi-
 litem non habent Urbes *Polo-*
nia, 95, 11, milites sunt Vestii
 invētores *Polonis*, 74, 10, Sine
 stipendiis militant, 94, 191
 milites sepulchri Christi, 23,
 39, eorum divisio ibidē vid.
Sepulchrum, *Templum*.
Nicolaus Milesius, 96, 8.
 Militia *Polonia*, 90, 21, 25,
 defensionī non expugnatio-
 ni apta est, 91, 12, cura militiæ
Polonorum vilescit, 72, 30.
 Milium exportatur è *Polo-*
nia, 89, 24.
 Minoritæ imaginem *B. Ma-*
ria habent in *Skompe*, 61, 16,
 minoritæ de observantia, 16,
 24, 25, vid. *Monasterium*, *Sepul-*
tura, *Templum*.
 Minscensis districtus, 51,
 9.

Mins-

INDEX RERVM.

Minscum arx munita & oppidum. 49, 2. 51, 9, 15. 63, 25. hic parlamentū celebratur. 51, 19.

Miracula fiunt in Abbatia Benedictinorum in iugo *Calvi montis*. 26, 5. Joannis Ducleus. 37, 19. Sanctorum corporum *Cracovia*. 16, 20. ad tumulum Michaelis Gedrucii *Cracovia*. 67, 3. fiunt & *Suprasli*. 65, 20.

Miscellanea rerum Ecclesiasticarum *Lituania*. 31, 30. *Misdzibozia*. 42, 6, 7. *Miscovius Marchio*. 24, 6.

Missæ plures fiunt *Cracovia* quotidie. 25, 2.

Mitra Episcopalis *Leopoli*. 37, 13, 14. mitræ Episcopales *Cracovia*. 14, 24.

Modzirensis districtus. 50, 9.

Modziria. 50, 14.

Moenia *Marieburgi*. 56, 29. *Zamosci*. 47, 5.

Mohilavia. 50, 30.

Moldavia. 35, 24, 36, 28, 39, 29. *Turcam* agnoscit Dominum. 86, 12, 13. *Moldaviam*

populantur *Poloni*. 101, 9, 10. *Monachi S. Basilii Kiovia*. 43, 18, 45, 27. per *Scythiam* remotiorem Evangelium prædicant. 43, 22. conversi. 43, 23, 24. monasteria in *Russia* habent. 43, 24. Schismatici. 43, 11, 45, 28. Plura de Monachis vid. in *Abbas & Monasterium*.

Monasterium *Alvernense*. 13, 27, 28. *Andreoviense*. 13, 28. *Bielanense*. 13, 26. *Biesophia*. 27, 28. *Blesoviense*. 7, 7. in insula fluvii *Bug* munitum. 45, 3, 4. *Calvaria*. 13, 26. S. *Catharinæ* ad radices *Calvi montis*. 13, 6, 26, 7. *Cracovia*. 16, 10. *Clazarumba* seu *Mogilense*. 22, 15. in *Claro monte*. 19, 10. *Clobucii*. 19, 4. S. *Crucis* in *Calvo monte*. 3, 1. *Czenstochia*. 19, 10. *Czenstochoviense*. 13, 29. *Dermanū Ruscicū*. 45, 26. *Gidlense*. 13, 28. *Hebdoviense*. 13, 27. *Laudense*. 7, 6. *Lubimense*. 7, 6, 7. *Miechoviense*. 13, 26, 27. *Miedieczi*. 46, 2. *Mogilense*. 7, 7. 13, 26. *Mstoviense*. 13, 29. *Obronsense*. 7, 6. *Paradisense*. 7, 7. *Pramentense*. 7, 8. *Preroviense*.

13, 28.

INDEX RERVM.

13, 28. *Stanantecense*. 13, 28. *Sielecense*. 13, 27. *Siriciense*. 7, 8. *Tinencense*. 13, 26. *Tremesnense*. 7, 8. *Visniciense*. 13, 27. *Vongroveense*. 7, 7. *Zloczoviense*. 9, 8. Monasterium Augustinianorum *Xiansia*. 24, 2. *Basilianorum Rozana*. 50, 2. *Suprasli*. 65, 18. Benedictinorū in *Calvo monte*. 13, 4. *Tineci*. 21, 18, 19. In civitate *Trocensi*. 33, 7. Canonorum regularium *Clobuci*. 19, 4. *Crepiciis*. 18, 26. in Comitatu *Zivcecensi*. 21, 27. Carmelitarum discalceatorū *Glebocij*. 52, 10. *Cartusianorum* prope *Dantiscū*. 61, 4, 5. *Cisterciensium Clara sumba*. 22, 14. *Dominicanorum Climuntovia*. 28, 3. S. *Francisci* de observantia ad montem *Calvaria*. 26, 7. *Cresinga*. 67, 8, 9. *Franciscanorum* conventualium *Miedieczi*. 45, 30. *Ozguā*. 52, 11. *militum Sepulchri Christi dives*. 23, 30, 31. *Minoritarum* de observantia in monte *Calvaria*. 13, 7, 22, 6, 7. *Lezajici*. 28, 22, 23. *Prerovia*. 19, 28. *Samboria*. 38, 15. F. F. S. *Pauli Eremitæ Lencicia*. 11, 1. *Prope Sydloviam*. 27, 27, 28. Monasterium monialium D. *Claræ*. 22, 17. *Oloboci*. 8, 11. *Stanantecense*. 22, 16. *Strelce* majoris *Polonia* ditissimum. 12, 15, 16. *Zarnovecia*. 61, 3. *Zukovia*. 61, 3. Monialium *Præmonstratensium* ditissimum in veteri *Sandecia*. 23, 15, 16. Monasteria commoda & munita. 13, 24. *Studia* religiosorū tractant. 5, 16, 17. *Vicos & pagos* habent. 13, 25. *Monasteria Bichovia*. 52, 8. *Couna*. 66, 9. *Cracovia*. 15, 9. *Cracoviensis* districtus. 15, 9. *Circa Cracoviam*. 20, 29. *Grodna*. 33, 20. *Lovicij*. 9, 31. *Minscensis* satrapia. 51, 22. *Nesvizia*. 12, 13. *Græci & Catholici ritus Novogrodk*. 49, 4. *Græci ritus* in Ducatu *Smolenscensi*. 25, 29. *Velunia*. 9, 7. *Vilna*. 32, 10. *Vitebscens*. *palat*. 51, 5. *Monasteria Abbatiarum* præpinguiū *Posnaniens*. *Satrap*. 7, 5, 6. *Cisterciensium Oliva & Peplinia*. 61, 2. *Ignatianorū Russia*. 43, 24, 25. *Mendicantium Religiosorum Cracovia*. 16, 8.

T

Men-

INDEX RERUM.

Mendicantium ordinum in
 Satrapia *Posnaniensi*. 7, 8. FF.
 minorum de observantia
Smolensci. 52, 30. *Zloczoviense*
Velunia. 9, 8. Religiosorum
Brescianensis palatinatus. 34,
 6. *Calisii*. 7, 21, 22.
 Monasterziska arx. 41, 4.
 Moneta externa frequens
 in *Polonia*. 89, 20. Monetam
 inconsulto Senatu Regni nō
 signat Rex. 81, 20. Modum
 cudendæ monetæ præscri-
 bunt Nobiles. 77, 16.
 Moniales *Gedani*. 59, 31.
 vid. *Monasterium*, *Sepultura*,
Templum.
 Mons Argentineus. 21, 13.
 Calvus fecat Palatinatum
Sandomiriensem. 27, 4. vid.
Calvus. Mons Pietatis. 45, 19.
 Mons præruptus. 26, 14. Mon-
 tes *Polonia*. 22, 26, 25, 28.
Transylvania. 39, 27, 28. *Un-*
garia. 39, 11, 12.
 Montana. 18, 10. montana
 & Sylvestris *Polonia* maior. 12,
 26.
 Montani pigri agrestes. 23,
 12.
 Mora crescunt in *Polonia*.

3, 15. *Crac*. 18, 21.
 Morachua. 42, 18.
 Moravia. 22, 11, 34, 9.
 Moravica & Moravicia. 13,
 21, 21, 7.
 Morbi curantur *Sclavia*
 37, 30.
 Mores *Polonis* olim pro le-
 gibus fuere. 79, 18.
 Morigeri magistratibus *Po-*
loni sunt. 71, 5.
 Mosciska. 38, 17.
 Moscovia. 2, 23, 13, 17, 30,
 24, 34, 22, 35, 5, 35, 11, 13, 38,
 20, 50, 30, 67, 24, 70, 4.
 Moscoviæ princeps. 35, 25,
 36, 1. Moscoviam *Poloni* de-
 vastant. 101, 7, 8.
 Moscoviæ. 29, 22. ad nun-
 dinas *Lublinum* veniunt. 29,
 22. Profligati *Smolensco*. 52,
 27. vid. *Moscus*.
 Moscus. 42, 26, 68, 11, 95,
 15, 96, 1. *Smolenscum* interce-
 perat. 53, 6. Moscos vincit
 parva manu *Boratinus*. 91,
 29, 30. *Lesniowices*. 91, 27, 28.
Radvillus & Sapieha. 92, 5, 7.
Tarnovius. 92, 3, 4. *Zolkievius*.
 92, 22, 23.
 Moseua fl. 35, 12.

Mscio

INDEX RERUM.

Mscislavia. 50, 13.
 Mscislaviensis Satrapia
 sylvis inumbrata & aquis im-
 mersa. 50, 7.
 Mstovia. 19, 23.
 Muchavecus. 34, 3.
 Mulsum. 74, 4.
 Munitæ arces vid. *Arx*.
 Munitio civitatum *Russia*
 duplex. 51, 12. *Viazdensis*. 25,
 10. Munitiones *Polonia* non
 habet. 100, 22, 23. Munition-
 es magnas Rex non habet.
 100, 13. ob impetum Tarta-
 rorum munitiones fiunt fir-
 miores. 39, 25, 26. Munition-
 es *Varmiensis* Episcopi Ca-
 thedræ. 57, 27. Munition-
 ibus non inepta est *Polonia*.
 100, 30.
 Mures devorarunt *Popielii-*
um. 12, 7.
 Murus *Radomis*. 25, 11. *Sy-*
llovia. 27, 20. latericius *Ca-*
lisii. 7, 21. Sex cubitos latus
Smolensci. 52, 16. Muri *Podha-*
jecia. 41, 6. Castellorum cir-
 ca *Premisliam*. 38, 11.
 Mutatio imperiorum fre-
 quens. 1, 14, 15.

Mutuare ab extraneis
Poloni sumtus regio non so-
 lent. 24, 88, 89, 4.
 Myrh. 49, 19.
 Mysza. 49, 5.
 N
 Nacum. 7, 2.
 Narva Fluv. 3, 29, 63, 20.
 Naturalis *Caroli* Regis *Sue-*
cia. 9, 19, 20.
 Naves appellunt *Gedani*.
 60, 6, 7. *Plosci* transeunt. 62,
 9. *Rigæ* appellunt. 68, 27. Na-
 ves *Suecica* fugatæ *Gedani*. 60,
 11.
 Navigatio *Prussia*. 54, 3.
 Neglectus rerum. 101, 24.
 Neimburgum. 60, 24, 25.
 Nemenus vel Memenus fluv.
 3, 28, 48, 23, 54, 12, 66, 8.
 Neringa. 54, 18.
 Nerva. 67, 19, 25. *Mosci* est.
 70, 22, 23.
 Nester fluv. 3, 29, 41, 1.
 Nesvizia. 49, 9, 100, 25, 26.
 munito loco sita. 49, 17.
 Nidus *Slavonice* *Gnesdo*.
 5, 25.
 Nieper. 3, 38, 36, 3, 46, 27.
 Nisavia murata. 11, 18.

T

Ni

INDEX RERVM.

Nitrum reperitur apud *Villiciam*. 18, 13. exportatur *è Polonia*. 89, 28.
 Nobilem Rex iudicare solus nequit. 77, 25. Nobiles *Plocenses*. Episcopi *Plocensis* subditi. 62, 24. Nobiles *Polonia* in Parlamento. *Lublinski*. 29, 24. in Palatinatu *Sendomiriensi*. 25, 1. Nobiles in *Polonia* qui sint. 76, 21. in bellum non convenire facile possunt. 95, 7, 8, 9. ante Edictū tertium in bellum non conveniunt. 96, 29. in bellū convenientes tumultuantur. 97, 1. Nobiles tantum in Capitulis Cathedralibus sunt. 6, 6, 7. divites in bello Cohortes alunt. 99, 27, 28. Nobiles olim milites hodie Equites. 76, 12. tantū milites sunt. 94, 24, 25. proprio sumru militant. 94, 20. Nobiles *Polonia* omnes pares sunt. 77, 11. Pauperes sine stipendiis militant suo ducum sumto. 99, 29, 30. nobiles Tormenta in bellum conducunt. 100, 9, 10. Remp. administrant. 77, 17. Nobiles *Russia*

ad bellum prompti & audaces. 35, 20. Nobilium frequentia *Alinski*. 51, 16. & *Sendomiria*. 25, 1. Nobilium iudicia *Lensticia*. 10, 27.
 Nobilitas ad defensionem patriæ segregata. 67, 19. Nobilitas in bellum ultimo reservatur. 97, 8, 11, 12. concurrat ad *Lubranscianum Athenæum* 5, 15. Nobilitas *Prussia* lautior. 54, 6, 7. *Varmiensis* à Jurisdictione magistratum Regionum exempta est. 57, 24. Nobilitatis conventui deputatus locus *Vinnicza*. 42, 20. Nobilitatis frequentia *Lublinski*. 29, 24. Nobilitatis *Prærogativa*. 76, 11, 18, 19.
 Nobilitas quomodo amittatur. 77, 5.
 Nogatum brachium *Vistula*. 57, 2.
 Nomen & titulum Regiū tabulis publicis Rex præscribit. 77, 21.
 Notessius fluy. 3, 28.
 Nothi Nobilium non sunt nobiles. 77, 4.
 Nova non inveniunt *Poloni*. 71, 26.

Nova-

INDEX RERVM.

Novagora. 18, 9.
 Novogrociū & Novogrodum. 49, 1. Parlamentū hic celebratur. 51, 19.
 Novogrodensis districtus. 48, 27.
 Novogrodia. 48, 7.
 Novopolia. 19, 30.
 Novotargum. 18, 10.
 Novum. 57, 14.
Sebastianus Nucerinus sepultus est. *Crao*. 17, 3.
 Nuces crescunt in *Polonia*. 3, 10. *Sendomiria* & *Zavichosti*. 24, 25.
 Nummum proprium *Poloni* olim non habebant. 89, 7. nummorum valor crevit in *Polonia*. 89, 15. nummos aureos cudit *Alexander* Rex *Polonia* primum. 89, 11.
 Nundina *Crasna*. 39, 18. *Jarosavia*. 38, 18. *Lensticia*. 10, 26. *Leopoli*. 36, 26, 27. *Lovicii*. 9, 27. *Lublinski*. 29, 21, 22. *Pramslia*. 38, 8. *Rava*. 9, 27. *Resovia*. 39, 1. *Sniatini*. 40, 13.
 Nuncii municipales & eorum potestas. 81, 5, 6.
 Obedientia desideratur in

multitudine *Poloniarū* ad bella. 96, 25.
Ociecium. 13, 22, 21, 5.
Odera. 59, 2.
Odolanovia cum arce in paludibus sita. 7, 31.
 Officialis *Gedani*. 59, 22.
 Officiales aulae regiae. 54, 19.
 Episcopi *Vilnensis*. 30, 25. *Satrapia Posnaniensis*. 7, 13. Provinciarum. 84, 21. Regis arbitrio omnes creantur. 84, 28.
 Officiales Regni aut *Lituania* unde dicti. 84, 12. extra Senatorium ordinem. 84, 15. Regni majores. 83, 28. Terrestris unde dicti. 84, 23.
Ogrodencica arx. 13, 22, 20, 9, 10.
Olera victus *Polonorum*. 73, 26.
Olescum. 45, 8.
Olesnicia. 28, 2.
Olika. 45, 15.
Oliva. 61, 2.
Olla *17æ* pulcherrimæ. 25, 18. conficiuntur item *Lagovia*. 27, 9.
Olobocum. 8, 10.
Olstinia arx. 18, 17, 19, 26.

T 3

Ona-

INDEX RERVM.

Onagri dantur in Polonia, 3, 22, 23.
 Opatovecia, 7, 31, 23, 28, 25, 6, 7.
 Opes Livonia, 67, 16. Polonorum sufficientes sunt regno, 88, 21, 22, &c. Prussia, 53, 23. Russia alba, 48, 18. Russia rubra, 35, 23.
 Opifices Polonorum externi plerumque sunt, 72, 10. Angli, Germani, Scoti, Vilna, 23, 14. Itali in Sarrap, Cracov, 23.
 Opolia, 29, 27.
 Oppidum & oppida vid. suis nominibus propriis.
 Oppugnatio Turcica, 42, 1.
 Oppugnationes Poloni faciunt per militem conductitium, 91, 13, 14.
 Oratores Polonia, 72, 3.
 Oratorium Cracovia aureo tecto decoratum, 14, 20. Oratoria in palatinatu Cracoviensi sparsa, 22, 5.
 Ordines Religiosorum Premisla, 38, 4. Ordinum Polonorum distinctio, 76, 11.
 Ordo desideratur in viribus Polonorum, 94, 9, 10.
 Organa Pilsna celeberrima, 28, 18.

Orichalcum exportatur e Polonia, 89, 29.
 Ormeta, 57, 15.
 Orsa sive Orsza, 53, 2, 96, 1.
 Orsanensis districtus, 52, 15.
 Oryza crescit in Polonia, 3, 15.
 Catharina Oserogix Liberalitas & pietas, 47, 15.
 Oficum, 28, 1.
 Ofilia Danorum est, 70, 24.
 Osmiana, 32, 21, 22.
 Offa, 54, 14.
 Offolinus, 28, 29.
 Offolinum, 28, 2.
 Ostrogium, 45, 22, 25.
 Ostrogus ultimus, 23, 26.
 Joannes dux Ostrogus sacra condidit Miedirecxi, 46, 1.
 Ejus neptis collegium ibidem erexit & Caroli Chodkiewiczii in eo offa reposuit, 46, 4, 5, 6.
 Ostrskum, 50, 13.
 Osvecimensis ducatus, 13, 11, 21, 24.
 Osvecimia inter paludes sita, 21, 24.

Our-

INDEX RERVM.

Ouruckum, 50, 18.
 Ozgua, 52, 11.
 P
 Pabianice, 8, 21.
 Pacostia, 12, 13.
 Paczanovia, 28, 2.
 Pagi, 9, 5. Satrap. Belzensis, 46, 15. Cracoviensis districtus, 13, 18. Monasteriorum in Cracov, districtu non longe distant, 13, 25. circa Haliciam, 40, 20. Kiovia Archimandrita, 43, 12. Lituania, 30, 10. Plocensis Episcopi, 61, 21. Sclavia, 37, 29.
 Palatinatus Belzensis, 36, 6. Braslaviensis, 36, 6. Brescianensis, 30, 19, 33, 23. Brestensis, 4, 19, 11, 13, 12, 3. Calisiensis, 4, 19. Cracoviensis, 12, 21, 13, 8. Derpatensis, 68, 15, 70, 7. Junouladislaviensis, 5, 4, 11, 4, 19, 20. Kioviensis, 36, 6, 42, 25. Lanciciensis, 4, 19. Lublinensis, 12, 21, 29, 8, 9. Masovia, 61, 8. Novogrodenensis, 48, 25, 26. Plocensis, 61, 7, 25. Podlachicus, 61, 7, 8, 65, 5, 6. Podolia, 36, 5. Posnaniensis, 4, 17, 18. Ravensis, 4, 21. Russia, 36, 5. Sanocensis, 39, 11. Sendomiriensis, 12, 21, 24, 11, 27, 2. Siradiensis, 4, 21. Trocensis, 30, 19. Vilnensis, 30, 19. Vitebscensis, 50, 19. Volynia, 36, 5.
 Palatinus Belzensis, 46, 12, 13. Braslaviensis, 42, 22, 23. Brestensis, 11, 8. Calisiensis, 8, 13. Cracoviensis, 17, 21. Culmensis, 58, 6. Czerniechoviensis, 48, 3, 8. Junuladislaviensis, 12, 1. Kiovia, 43, 8. Lenciciensis, 10, 21. Lublinensis, 29, 12. Marieburgensis, 58, 7. Masovia, 63, 7, 8. Mscislaviensis, 50, 10. Pomerania, 58, 7, 59, 10. Parnaviensis, 68, 14, 15, 70, 18. Plocensis, 62, 2. Podolia, 42, 14. Posnaniensis, 7, 11. Ravensis, 9, 10. Russia, 36, 9, 10. Sendomiriensis, 24, 15. Siradiensis, 8, 19. Trocensis, 23, 25, 33, 2. Vendenis, 68, 13, 14. Vilnensis, 30, 27, 31, 1. Volynia, 44, 21. Palatini, 66, 2. Unde dicti, 84, 4, &c. Minores, 83, 15. quot in universum, 82, 23. Palatini Prussia & eorum auctoritas, 58, 10, 19, 20. Palatinos Rex creat, 81, 24.
 Palatium Biala Ducum Radivilorum, 33, 28. Bozentini, 25, 31.

INDEX RERVM.

25, 31. *Brescie* Regium. 34, 4. *Brezani*. 41, 8. *Climunovia*. 28, 3. *Clobuci*. 19, 5. *Crasnostavia*. 46, 28. *Crepiciis*. 18, 25. *Crusmense*. 8, 31. *Czemiernicis* ab Henrico Firleo exstructum. 29, 30. & 30, 1. *Gelda*. 60, 3. *Kielcis* Episcopale. 26, 10. *Lachovicia*. 49, 7. *Lancuti*. 38, 29. *Lobzovia* Regium. 21, 11. *Nesvizia* Ducale. 49, 17. *Niepolomicense*. 22, 17. *Ofiecense*. 21, 25. *Pilsa*. 20, 7. *Pinczovia*. 24, 7. *Podhorcense*. 45, 12, 13. prope *Pramisliam*. 38, 13. *Slucki* Ducis. 49, 25, 26. *Spitciavienfe*. 21, 22. *Sucha*. 21, 27. *Ticocini*. 65, 11. quod à *Christophoro Vieslavo* exstructum. 65, 13. *Varsovia* à *Sigismundo III.* conditum. 64, 2, 3. *Palatia* circa *Cracoviam*. 21, 8. *Varsovia*. 64, 15. *Uchania*. 47, 27, 28. *Magnatum Sarrapiae Minscensis*. 51, 22. *Palatia Nobilium*. 20, 29. *Pulchra Vilna*. 32, 5. circa *Vitebscum*. 51, 6. *Paludes*. 5, 1, 2, 7, 20, 8, 1, 9, 28, 28, 7, 34, 17, 40, 31, 50, 14, 57, 5, 65, 11. *Paludes* quæ nō congelantur & inaccessibiles. 33, 4, 6. *Paniouce*. 41, 29. arx recenti architectura exstructa & oppugnatione *Turcica* celebris. 42, 1. *Panis* vici⁹ *Polonorum*. 73, 14, 17. *optimus ille*. 20, 26, 27. *Pannus Anglicus*. 74, 30. *aureus*. 75, 1. *Flandricus*. 74, 30. *Gallicus*. 74, 30. *Germanicus*. 74, 30. *Hispanicus*. 74, 31. *Italicus*. 74, 31. *Panni aurei*. 90, 2. *Lanei*. 90, 2. *Linei*. 90, 2. *Scricei*. 90, 2. *Pannis* exoticis utuntur *Poloni*. 72, 20. *Pantheræ* dantur in *Polonia*. 3, 23. *Papa* quid esse credatur in *Polonia*. 88, 16. *Papaver* exportatur è *Polonia*. 89, 24. *Parcovia*. 4, 7. *Parlamentū Barisovia, Lituania* est. 51, 17. *Lublina* *Polonia*. 29, 13. *Minsci* celebratur. 51, 19. *Novozroakii* residet *Lituania*, & alternis vicibus celebratur. 49, 2, 3, 51, 19. *Petricovia* celebratur quotannis. 8, 27. *Vilna* celebratur. 31, 3, 4, 5, 18, 19. *Parlamenta* 78, 14.

INDEX RERVM.

Parocia B. Mart' virg. Cracovia. 15, 11. *Passavia*. 54, 13, 14, 57, 28. *Paupertas* apud *Polonos* probrosa. 95, 4, 5. *Pecuniam Poloni* paratam in ærario ad bella non habent. 94, 14, 15, &c. *Tarde* & non ordinate conferunt & male locant. 99, 18, 19. *Pecus* in *Polonia* plurimū. 11, 4, 35, 16, 48, 20, 21, 53, 25. *Pecora Polonia*. 7, 28, 29, 33, 26, 50, 16, 67, 18. *pedestris militia* evanescit. 98, 1, 2. *peditatus Polonia* ex plebe est. 91, 8, 93, 29. *pedites* ad labores castrenses sunt. 91, 9. *Laborum patientes* sunt. 98, 8, 9, 10. *pedites* quot haberi queant in *Polonia*. 98, 13. *Peditum* divitio. 93, 6. *pelles pretiosæ* in *Poloniam* importantur. 90, 6, 7. quæ ex *Moscovia* veniunt. 51, 1. *Mobilavia* venduntur. 50, 30. *pellibus pretiosis Poloni* vestiuntur. 90, 6. *Peplinia*. 61, 2. *Pepones* creseunt in *Polonia*. 3, 15, 16. *Cracovia*. 18, 22. *Peregrinantur Poloni*. 71, 22. *Peregrinationes* fiunt ad montem *Calvaria* facta pontificis gratia. 22, 8. fiunt ad monasterium in *claro monte*. 19, 3. fiunt ad monasterium *Lezaisci*. 23, 20, 28, 25. fiunt *Prrovia* ad templum *S. Annæ*. 19, 29. fiunt *Skompe*. 61, 17. fiunt *Suprasli*. 65, 20. ad monasterium *Trocensis* civitatis. 33, 9. *pereslavia*. 43, 31, 44, 1. *pernavia* vel *Parnavia*. 69, 7, 70, 8, 16. à *Sueco* recuperata est. 70, 19, 20. *Suecorum* est. 70, 21. *perse* *Lublina* ad *nundinas* conveniunt. 29, 22. *persia*. 38, 20, 41, 22. *persica* crescunt in *Polonia*. 3, 9. *Sendomiria* & *Zavichostri*. 24, 25. *petricovia*. 8, 26. hic tribunal regni seu parlamentū quotānis celebratur. 8, 26, 27. *pharetra* utuntur *Russi*. 35, 22.

V

pharus

INDEX RERVM.

Pharus *Gedani*, 60, 5.
 Philosophia docetur *Leopoli*, 36, 24. Philosophiæ studia *Cracovia*, 16, 9.
 Philosophi *Polonia*, 72, 3. in collegio majori *Cracovia* docent, 15, 18, 19.
 Pictura Ecclesiæ in Insula *Buz*, 45, 6. *Visnicia*, 22, 30.
 Piescova scala arx inter sylvas sita, 21, 4.
 Pietas docetur apud omnes *Poznania*, 5, 19.
 Pilca vel Pilcza fluv., 4, 15, 19, 30, 26, 20.
 Pilcia arx, 13, 22, 20, 4.
 pilina, 28, 17.
 pinzovia, 24, 7.
 pinscensis districtus, 34, 15.
 pinscum, 34, 21.
 piontcum, 10, 28.
 piræ crescunt in *Polonia*, 3, 8, 9. *Sendomiria* & *Zavichosti*, 24, 24.
 Piscatio dives *Plosci*, 63, 4.
 piscationes *Prussia*, 53, 26.
 Pisces *Polonia*, 3, 25, 7, 28, 11, 5, 34, 18, 35, 16, 48, 21, 60, 12, 73, 25. durati sole importantur in *Poloniam*, 90, 8. *Roxolania* pinguiissimi, 37, 1, distrahuntur *Leopoli* & per *Poloniam*, 37, 5, 6. sale condiuntur *Leopoli*, 37, 1, 2. Piscibus abundat major *Polonia*, 7, 28.
 Pisciculi olim victus *Polonorum*, 73, 21.
 Piscinæ *Polonia*, 3, 26. in arce *Myrh*, 49, 20. *Roxolania* ingentes, 36, 30. *Sborovia*, 28, 14. *Sydlovecia*, 26, 22, 23. *Zamosci*, 47, 21.
 Pix exportatur è *Polonia*, 89, 26.
 Platea *Castrensis* *Vilna*, 31, 23.
 Plebiscita *Polonia*, 80, 3.
 plebs *Polona* ad agriculturam segregata, 76, 14.
 Plesovia, 7, 31.
 ploscum, 62, 6. Mercatura studet, 62, 30.
 plumbi fodinæ *Chencinia*, 26, 12. *Ilcusia*, 20, 22, 23.
 plumbum reperitur in *Polonia*, 3, 18, apud *Chenciniam*, 24, 19. *Ilcusia*, 18, 8. exportatur è *Polonia*, 89, 29.
 Pluvialia *Cracovia*, 14, 24.
 pocillatores, 84, 18.
 pocriunica, 27, 22.
 pocucia, 40, 2, 29.

pocia

INDEX RERVM.

Pocucensis ora, 35, 2.
 podhajecia, 41, 6.
 podlachia, 12, 24, 65, 3, 4.
 Podolia, 35, 17, 41, 10, 42, 15. ejus divitiæ & ubertas, 41, 12, 13. ejus incolæ milites sunt, 42, 11, 12. Podolia ulterior, 40, 27.
 Podolinecia vel Podoleneccia, 13, 16, 18, 15.
 Pœnitentiam agunt *Monachi S. Basilij* tempore quadragesimali, 43, 19.
 Poëtæ *Polonia*, 72, 3.
 polanecia, 28, 2.
 politici moderni omnia tribuunt prudentiæ humanæ, 2, 7.
 Polonia hæreticis infesta est, 87, 12. antiquis *Sarmatia Europæa*, I, 1. non est inops, 90, 16. servata divinitus, 2, 8. qualis fuit tempore *Sigismundi III*, 1, 3. olim *Sylvestris* fuit, 3, 3. *Polonia* major, 4, 9, 12, 24. Ejus divisio, 4, 16, 17. *Minor*, 4, 14, 12, 18, 29, 3, 5, 30, 2, 3, 35, 4. Ejus divisio, 12, 20. universæ divisio, 4, 8, 9. *Culra*, 13, 1.
 Poloni bellicosi, 73, 4, 8. sua tuentur, 100, 5. magistratibus morigeri, 71, 5. hospitalis, 71, 7. peregrinantur, 71, 27. iis inhiant *Germani*, 95, 16, 17, 18. *Polonorum* ordinum distinctio, 76, 11.
 Polotzum, 51, 25. hic collegium *Jesuitarum* extruxit *Stephanus*, 33, 15, 16, 17.
 Pomaria *Polonia*, 3, 7. in suburbanis *Cracovia*, 18, 20. in *Lituania*, 30, 10. *Nesvizia*, 49, 20. *Plosci*, 62, 9. *Pultovia*, 63, 19. *Radziejovia*, 10, 15. in palatinatu *Sendomiriensi* ubique reperuntur, 24, 23.
 Pomerania generaliter quæ, 58, 2. proprie quæ, 59, 2. juncta *Polonia*, 86, 7. quando non juncta *Polonia*, 95, 24. una cum *Prussia* provincia, 58, 8. regia, 59, 10. in spiritualibus subest *Episcopo Vladislaviensi*, 59, 26. ulterior, 2, 21, 4, 12, 13. *Pomeraniæ* varia nomina unde, 58, 24, 25, 59, 1.
 Pons ligneus *Memento* impositus à *Sigism.*, III, 33, 17, 18.

V 2

De

INDEX RERVM.

De Pontibus Comes cap-
tus, 92, 25, 26.
Pontificis vices in spiritu-
alibus quis gerat, 5, 30, 31.
Popielius a muribus de-
voratus, 12, 7.
Populationes Cracoviensis
palatinatus, 13, 18.
Porci venduntur ex Polo-
nia, 89, 31.
Porta Rudnicensis, 31, 8.
portorium solvitur Geda-
ni, 60, 8.
Portus maris Gedani, 60, 4.
Livonia, 67, 20. Prussia, 73,
17.
Posnania, 4, 12, 64, 1.
Potentia familiarum Ma-
jovia, 64, 20. Potentia re-
quisita regni seu status, 94,
11.
Johan, Potocius Paniou-
cem extruxit, 41, 29, 30. Ste-
phanus Potocius Podocum ex-
ornavit, 41, 2.
potocum Podocum & Po-
tok, 20, 1, 41, 1.
prata Litvania, 30, 9. Polo-
nia, 3, 6.
præclavia, 28, 20.
prædia Litvania, 30, 12, pro-
pe Nesviziam, 49, 19.
Prædicatores optimi Cra-
covia, 16, 18.
præfecturæ regiæ in Cassu-
bia, 60, 18, 19. Samogitia, 65,
22. præfecturas Rex distri-
buit, 81, 26.
præfectus Cracovia gene-
ralis, 17, 24, 25. Posnaniensis,
7, 16, 17. Sandomiria, 25, 6. Vil-
nensis, 31, 1. Præfecti artium
Prussia, 58, 10. civitatum Sa-
trapiæ Czerniechoviensis, 48,
2, 3. civitatum Palatinatus
Lublincensis, 29, 10. Præfecti
Culina, 84, 20. Curruum, 84,
20. Heiduccorum, 93, 30. Præ-
fecti cum jurisdictione vel fi-
ne jurisdictione in Polonia
sunt, 7, 15. Præfecti Satrap.
Posnaniensis, 7, 14. Stabuli, 84,
19, 20. Urbium, 84, 22. & hi
non habent locum in Sena-
tu, 65, 25, 66, 1.
Prægelus fluv, 54, 14.
Præmislia, 38, 2, 14.
Præmisliensis districtus,
38, 1.
Præmonstratenses vid, Ab-
bas, Abbatia, Monasterium.
Præpositus Plosci nobilitatis
Domi-

INDEX RERVM.

Dominus est, 62, 20, 21. Præ-
positus infulat⁹ Chocia quem
fundavit Andr, Lipski, 8, 2, 3.
Præpositus Lasci infulatus,
quem fundavit Job, Lascus &
fratres ejus Suppellectilem
Ecclesiæ auxerunt, 8, 21, 22.
&c. Præpositus infulatus
prope Medniciam ordinis, S.
Augustini, 66, 25. Miechovia,
24, 1. Mstovia, 19, 24, 25.
Olika, 45, 19. Ossolini, 28, 2, 3,
4, 5.
Prærogativa Archiepisco-
pi Gnesnensis, 5, 10. Nobilita-
tis, 76, 11, 18, 19. Palatini Cra-
coviensis, 83, 4, 5. Palatino-
rum majorum, 83, 12, 13, 14.
Præfecti Posnaniensis, 7, 17.
præfidiariū militem non
habent urbes Polonia, 95, 11.
prætorium Nesvizie, 49, 18.
Torunense, 56, 23.
Prævorcia, 38, 17.
S. Prandotha Cracovia qui-
escit, 16, 21.
Prasniensis regio 7000.
Equestrium familiarum cō-
tinet, 64, 26.
Primas Polonia quis, 5, 21,
22.
Princeps primus Polonia
quis, 5, 21, 22. Princeps ter-
ritorij Pulstoviensis, 62, 23.
Princeps Slucki olim absolu-
tus, 49, 27. Valachia, 85, 20,
95, 29, 30.
principatus iungendi Polo-
nia, 86, 6. Principatus Var-
miensis singularis, 57, 22,
23.
pripeti⁹ vel Pripecius fluv.
3, 29, 36, 2, 50, 5.
priovia, 19, 29.
probrosa Polonis quæ, 78,
4.
procures Regni cohortes
in bellis alunt, 99, 27.
processionum colores, 17,
9.
prochnicum, 38, 12.
procurator Magnus Crac,
17, 29, 30.
prodire in publicum ut
soleant Poloni, 76, 2.
prodigalitas Regum Polo-
nia, 89, 2.
professor Ebrææ Linguae
Vilna, 32, 1. Professores om-
nium disciplinarum Biala,
34, 1. Humanitatis Vilna, 32,
2, juris Crac, 15, 20, Philoso-
phia

INDEX RERVM.

phiz *Vilna*. 32, I. Theologia *co* ad Regem *Polonia* ratione *Prussia* est. 55, 19. ab Episcopo *Plosci* non est. 62, 24. à tribunali non facile est. 78, 18, 19.

Pruna crescunt in *Polonia*. 3, 9. *Sandomiria* & *Zavichosti*. 24, 25.

Prussia. I. 10, 4, 13, 30, 16, 34, 20, 48, 24, 53, II. 12, 59, 9, 61, II. 25, 68, 3, 69, 15, 92, 24, 95, 24. Ejus divisio. 35, 6, 54, 27. *Prussia* metalla non habet. 53, 24, 25. Singularē remp. quasi habet. 53, 13. &c. *Prussia* Regia & Ducalis. 54, 27. Ducalis minora oppida habet. 54, 30, 66, 5. Regia. 55, 21. *Prussia* dux *Poloni* *Vassallus*. 59, 8, 85, 19.

Prurus fluv. 3, 29, 40, II. *przosna* fluv. 7, 20.

puckum cum arce munita ad mare sitū. 60, 20. *Suecus* intercept. 60, 23. inde ejicitur. 60, 23.

Pultes victus *Polonorum* olim. 80, 24.

Pultovia. 63, 17. ejus latericiz domus. 63, 18. ejus Princeps. 62, 23.

phia *Vilna*. 32, I. Theologia *Vilna*. 31, 31. professorum numerus auct^r *Zamosci*. 47, 16.

Propugnaculum *Barisovia*. 51, 15. *Gedani*. 60, 4. *Minsci*. 51, 10. *Pilcia*. 20, 6. *Polotxi*. 51, 26. Propugnacula *Bychovia*. 52, 7, 8. Cathedræ *Varmiensis* Episcopi. 57, 27. *Gedani*. 59, 20. *Lachovicia*. 49, 7. *Leopoli*. 36, 14. *Podhajecia*. 41, 6, 7. districtus *Pramisliensis*. 38, II. *Riga*. 68, 19. *Sclovia*. 52, 7, 8. *Smolensci*. 52, 18. Satrapiz *Vitebscensis*. 51, 7. *Zamosci*. 47, 5, 6.

Prorex interregni temporequis. 6, 1.

Profovia. 23, 30.

Prospect^r *Sandomiria* amantissimus. 24, 30.

Proventuum quarta pars de bonis regiis ad solutionē militum *Rava* deponitur. 9, 14, 15.

Provinciæ *Polonia* octo. 1, 3. quam olim non junctæ *Polonia* fuerint. 95, 23, 24. &c. omnes libertate pares. 1, 6. Reip. omnes capaces. 1, 8, 9. Provocatio a *Brandeburgi*.

pys-

INDEX RERVM.

Pysdra. 7, I.

Quæstores. 84, 22.

Quarta pars proventuum ad solutionem militum *Rava* deponitur ex bonis Regiis. 9, 14, 15.

Rabini fiunt *Brescie*. 34, 10.

Rabstina. 21, 6.

Rabstinum. 13, 21.

Raciensum. II, 18.

Racovia. 27, 12. ab hæreticis liberata. 27, 16, 17.

Nicolaus Christoph. Radivillus cur peregrinus dict^r. 49, II. *Stanislaus Radivillus*. 45, 14. collegium *Jesuitarum Pinski* fecit. 34, 25. *Radivillus Moscos* vincit parva manu. 92, 5, 6. *Radivilli* duces. 26, 21, 22, 33, 28, 49, 30. Eorum Comitatus. 26, 22. Eorum nidus. 49, 9.

Radinum. 56, 19.

Radomia. 25, 10.

Radzejovia. 10, 14.

Radziejovia. II, 19.

Rava. 9, 12, 26, 10, 18. *Rava* quæ deponantur vide *Quarta pars*. 14, 15.

Rektor magnificus *Academiz Crac.* omnes sub se Scholas habet. 15, 30, 31.

Reditus Coronæ Rex dispensat. 87, 26.

Referendarij. 84, 18.

Regia majestas limitata. 81, 10, II. &c. venerabilis cunctis. 85, 14.

Regimen *Polonia* ex quibus formis compositum sit. 80, 24. Regiminis seu Status potentia. 94, II.

Regius mons. 48, 24, 55, 3.

Religio *Armeniorum* toleratur in *Polonia*. 88, 6. Catholica *Polonis* præcipua. 87, 12, 13. Christiana *Polonis*. 86, 25. Religionis *Græcæ* homines *Pinski* sunt. 34, 24.

Religiosa pietatis norma eadem in *Polonia*. 17, 18.

Religiosi S. Pauli Eremitæ *Czenstochia*. 19, 17. Religiosorum ordines *Pramislia*. 38, 4. Religiosorum studia in monasteriis florent. 5, 17.

Reli-

INDEX RERVM.

Reliquiæ D. *Adelberti*, 6, De Republica Rex non solus
19, Sanctorum *Cracovia* reli- statuit. 81, 17, De Rep. *Prussia*
giose ornata, 14, 21, Sancto- vid. in *Prussia*.
rum reliquiæ *Leopoli*, 37, 17, Revalia *Suecorum* est, 70,
Res familiaris curatur à 24.
Polonis, 72, 12. Rex *Polonia* eligitur, 81,
Residentia Archiepiscopi 2, ubi Ejus potestas. Ejus
Catholici, 36, 15, 16, Archi- contemptus, 101, 23, fisci cau-
episcopi *Gnesuensis*, 9, 25, 26, sas solus cognoscit, uti &
Archiepiscopi *Rusfici*, 51, 27, controversias civitatum, 78,
Dominicanorum F. F. *Gidlen-* 21, 81, 27. Regis autoritas,
sis, 19, 20. Ducum *Kiovia*, 42, 77, 18.
18, Ducum *Rusorum*, 45, 24. Riboticii, 40, 24.
Episcopi *Armenici*, 36, 16, Riga munita, 68, 17, 69,
Episcopi *Cracoviensis* *Bołenti-* 22. *Sueco* manfit, 69, 18.
ni, 25, 29, Episcopi *Cujavien-* Rigenses *Suecum* evocant,
sis, 10, 6, 11, 12, Episcopi *Kio-* 69, 10.
viensis, 44, 2, Episcopi *Plocen-* Rimanovia, 59, 25.
sis, 63, 17, 18, Episcopi *Rusfici*, Rheticus, 22, 22.
36, 17, 44, 26, 52, 22, Episco- Rhombuum copia *Paco-*
ni *Samogitia*, 66, 23, 24. Epi- *stia*, 12, 13.
copi *Varmiensis*, 57, 26. Igna- Rochus *Posnaniensis* *Crac-*
tianorum *Jaroslavia*, 38, 23, *ovia* quiescit, 16, 31.
Novogradki, 49, 3, 4, magistra- Rogozna, 56, 11.
tuum *Vilna*, 31, 3. S. Romualdi Sectatores,
Resla, 58, 2. 27, 26.
Resovia, 4, 5, 39, 1, 10. Rosiensis, 67, 14.
Respublica *Polonorum* & Rosomaci, 3, 24.
ejus forma qualis, 80, 24, Rē- Rosofia, 33, 28.
publicam *Polonicam* Nobi- Rosrafevi⁹ *Lubranscii* Gy-
les in manu habent, 77, 17, mnasiū auxit stipendiis, 5, 11.
ROXO-

INDEX RERVM.

Roxolonia, 35, 8, 36, 30, Saccarum in victum adhi-
Rozana, 46, 26, 49, 5, Sa- bent *Poloni*, 74, 1.
pieharum nidus, 49, 31. Sacer locus ad similitudi-
Rozrazovij, 8, 6, 7. nem *Hierosolyma*, 22, 2, 3. Sa-
Rubesovia, 44, 27. cris rebus profani non pro-
Rudnicum, 32, 19. sperere utuntur, 101, 17, 18, 19.
Rudnicēsis porta vid *Per-* Sacerdotes ex *Polonis* no-
ta. bilibus & Plebe fiunt, 76, 16.
Rupella *Cracov*, 16, 14. maxime in *Polonia* honoran-
Russia, 1, 9, 4, 4, 12, 25, 35, tur, 88, 15. in eos Regi nihil
1, 40, 17, 41, 24, 42, 29, 93, licet, 81, 14.
15, 95, 13, 96, 7, illustrata Mu- Sacrificia singulis diebus
lis, 47, 13, Sale caret, 40, 18. plurima peraguntur *Craco-*
Russia districtus, 39, 11. Du- *via*, 15, 1.
ces, 42, 28, 29, 43, 1, tetrar- Sal concrefcit ex sole ar-
chia, 40, 5, Russia alba, 30, dente in desertis *Ukraina*, 40,
16, 23, 35, 6, 36, 1, 48, 7, 11, 28, coquitur *Colomia*, 40, 17,
54, 12, unde Alba dicta, 48, 11, & *Halicia*, 40, 21, exportatur
&c. Alba Russia divisio, 48, ex *Polonia*, 89, 28. Sal metalli-
24, 25, divitia, 48, 21, Russia cum apud *Bochniam* & *Velis-*
Cisborysthenica, 35, 14. Ni- *cam*, 18, 11. Salis metallici fo-
gra, 35, 10, 48, 9, Rubra, 35, 7, dina *Velisca*, 22, 21. Sale ca-
23, Ejus divisio, 36, 4. rent *Lituania* & *Russia*, 40, 18.
Russi, 74, 3, 95, 26. Lucri- Salsamenta importantur
petæ, 41, 20, 21, Russi rubri in *Poloniam*, 90, 7, 8.
milites sunt, 42, 11, 12, Russo- Salus regni non est in viri-
rum Ducum Sedes, 45, 24, bus aut prudentia humana,
Rytujanensis, arx, 27, 24, 2, 6, 7.
Rzemienium munitum. Samboria, 38, 15, 40, 25.
28, 28. Samogitarum castæ ad flu-
S mina fitæ, 66, 13. Samo-

INDEX RERVM.

Samogitia. I. 10. 53. 20. 54. 12. 13. 65. 22. 68. 3. 95. 24.
 Samogitica terra ligno profcinditur. 66. 17.
 Sanctorum catalogo inscriptus *Caſimirus*. 31. II. 12.
 Sanctorum corpora quiescunt *Cracovia*. 16. 19. pro sanctis coluntur *Kiovienses* duces. 43. 15.
 Sandecensis districtus. 13. 10.
 Sandecia. 18. 10. 23. 8. 15. 18. Sandecia civilitas. 23. 9.
 Sanocum. 39. 20. 21.
 Sanus fl. 3. 28. 4. 5. 38. 13. 26.
Leo Sapieha Eremitorium *Bereſa* fundavit. 34. 12.
Livonas & Moscos vicit parva manu. 92. 7. 8. Sapieharum nidus *Roxana*. 49. 31.
 Sarmatae ignari juris. 79. 25.
 Sarmatia. 29. 15. 42. 29. *Italiam* exhibet. 49. 22. 23.
 Asiatica. 35. 13. Europa. I. 1. 35. 14. 15.
 Sarmaticum mare. 2. 22.
 Sarogradum. 42. 18.
 Satanovia. 42. 7.
 Satrapia *Belſensis*. 46. 8. *Braslavienſis*. 44. 4. *Breſtenſis*. 11. 8. *Calisienſis*. 8. 12. *Cracoviensis*. 23. 5. *Culmenſis*. 55. 21. 22. 23. *Czerniechowienſis*. 47. 30. *Juniuladislavienſis*. II. 26. 12. 4. *Lenciciensis*. 10. 19. *Lublinensis*. 29. 3. 4. 30. 14. 33. 23. 24. 46. 18. 19. *Marieburgensis*. 55. 22. *Miſcensis*. 51. 8. *Mſcislavienſis*. 50. 5. 8. *Plocensis*. 51. 24. *Posnaniensis*. 6. 31. *Satrapia Polonia Prima*. 4. 24. *Ravenſis*. 9. 10. 10. 18. *Ruſſia*. 36. 8. 39. 27. *Sandomiriensis*. 18. 7. *Siradiensis*. 8. 16. 17. *Smolenſis*. 52. 12. 53. 9. 10. *Trocensis*. 32. 25. 33. 1. *Varmiensis*. 55. 22. 24. 57. 22. *Volynia*. 44. 19. *Satrapia Lituania*. 50. 9. *Polonia majoris octo*. 4. 16. 17. *Ruſſia*. 50. 10. vid. in *Palatinatus*.
 Saxones in *Ruſſia* habitant. 39. 6. pecorum curam capti habent. 39. 7.
 Sborovia arx. 28. 12.
 Scabini *Pruſſie*. 58. 17.
 Scarbimiria. 24. 3. 5.
 Seebrefinum. 47. 19.
 Scepuſienſis Comitatus. 13. 13
 Schismatici *Vitebſci*. 51. 29.
 Schol

INDEX RERVM.

Schoinicia. 60. 25.
 Schola *Uratſlavia*. II. 15. *vehuntur*. II. 24.
 Scholæ Grammatices *Cracovia*. 15. 28. *Ignatianorum Breſcie*. 34. 6. *Judæorum ibidem*. 34. 7.
 Sciricium Abbatia. 22. 26.
 Sciuri dantur in *Polonia*. 3. 22.
 Sclopeta *Ruſſorum arma*. 35. 20. conficiuntur *Vilna*. 32. 17.
 Sclovia. 37. 29. 52. 7.
 Scotia. 67. 20.
 Scoti ad nundinas *Lublinum* veniunt. 29. 22.
 Scripta Eruditorum *Polonorum*. 72. 6.
 Scythæ. 95. 14. 15. Scythæ *Mahomerani* in *Lituania & Volynia*. 88. 10. Scytharum Solitudines. 2. 24. Scythas caſtigant *Poloni*. 101. 8. 9.
 Scythia. 35. 25. 44. 8. 93. 16.
 Sebergum. 58. 2.
 Sebum in districtu *Piuſceniſi* plurimum. 34. 19. exportatur è *Polonia*. 89. 26.
 Secretarius regni major *Eccleſiaſticus* eſt. 87. 28. 29. *Secretarij*. 84. 20.
 Segetes *Breſtenſes Daniſcū* vehuntur. II. 24.
 Selecia. 18. 12. 49. 5.
 Sementis *Satrap. Mſcūlavienſis*. 50. 16.
 Semigalia. 68. 7. Ejus dux *Vaſallus Poloni*. 68. 16. 17.
 Seminarium *Uratſlavia*. II. 15. *Zamoſci clericorum*. 47. 14. *Seminaria Neſvicia*. 49. 13.
 Senatores *Satrap. Belſenſis*. 46. 12. *Braslavienſis*. 42. 22. *terræ Chelmenſis*. 46. 25. *Satrap. Cracoviensis*. 17. 21. *Czerniechowienſis*. 48. 3. *Terræ Dobrinenſis*. 61. 21. *Livonia*. 68. 12. *palatinatus Lublinenſis*. 29. II. *Maſovia*. 62. 2. *Satrap. Mſcislavienſis*. 50. 10. *Podlachia*. 65. 5. *Podolia*. 42. 12. *Satrap. Posnaniensis*. 7. 10. *Ruſſia*. 36. 8. *Palatinatus Sandomiriensis*. 24. 14. *Satrap. Volynia*. 44. 20. *Senatores vel ſpirituales* ſunt vel *ſeculares* in *Polonia*. 82. 4. *Senatorum numerus & ordo*. 82. 5. 6. 7. *Senatorium munus certis honoribus nexum eſt*. 82. 10. *Senatorium munus quomodo ab*

INDEX RERVM.

do abrogetur, 82, II, 12.
 Senatus *Polonia* eligitur & eius autoritas, 78, 27, 81, 4, ad Senatum regni qui pertineant ex palatinatu *Czerniechoviensi*, 48, 4, qui ex palatinatu *Kioviensi*, 43, 8, qui ex fatrap, *Lenciciensi*, 10, 22, qui ex *Prussia*, 58, II, qui ex *Samogitia*, 66, 23, qui ex *Satrap, Vilnensi*, 30, 27, in Senatu nemo locum habet nisi majori dignitate ornatus, 66, 2, in Senatu locum non habent præfecti urbium, 55, 25, 66, I, in Senatus *Polonia* tantum admittuntur *Catholici*, 87, 14, 15, Senatus *Prussiae*, 58, 3, 4.
Sendisovia, 28, 19.
Sendomiria, 96, 13, Eius prospectus amænissimus, 24, 30.
 Seniores *Armeniorum Camenecia*, 41, 25.
 Sepulchrū *D. Alberti, Gnesnae*, 6, 20, *S. Stanislai Cracovia*, 14, 9, Sepulchri Christi Militum monasterium dives possessionibus *Miechovia*, 23, 31.

Sepultura *Caroli Chodkiewiczii*, 46, 6, Ducum *Kioviensium*, 43, 13, 14, F.F. Minorum de observantia, 23, 24, Monialium *D. Benedicti*, 23, 24, *Joannis Ostrogii*, 23, 26, Regum *Polonia Cracovia*, 14, 19, Comitum *Tarnavorum*, 23, 26.
Seroicza, 63, 27.
 Serpentes *Vislucia* excommunicata à Pontifice, 28, 9, non nocent, 28, II.
Severia, 18, 9, 20, II, 13, &c.
Severienfis ducatus, 13, 12, 15, 3.
Siepercia, 62, 4.
S. Sigismundi caput Plesci, 62, 15.
Sigismundus Augustus, 80, 8, 87, 30, 96, 7, Eius exercitus, 96, 7, &c. *Sigismundus I*, 91, 26, Eius exercitus, 95, 30, 31, *Sigismundus Senior* aurum signat, 89, II, *Caſimirum* canonifari curavit, 30, 6, 31, 10, *Lituaniam* expolivit, 30, 6, *Sigismundus III*, 1, 3, 92, 13, Legem dedit *Duci Brandenburgensi*, 55, 2, *Sacra Ecclesie Cracovia* auxit, 14, 14, Epi-

INDEX RERVM.

14, Episcopum *Smolensci* destinavit, 52, 28, Hæreticos eradica vit, 88, 3, Palatium *Varsovia* condidit, 64, 2, 3, *Smolenscum à Moscis* recuperavit, 53, 6, tambam argenteam *S. Caſimiro* fieri fecit, 31, 13, Eius exercitus, 96, 17, 18, Eius pietas & liberalitas *Plesci*, 62, 15, 16.
Silesia, 2, 25, 4, 12, 12, 25, 13, 12, 21, 22, 22, II, 34, 9, 20, 54, II.
 Siligo plurima *Livonia*, 67, 17, *Russia Alba*, 48, 19, exportatur è *Polonia*, 89, 23.
 Siluri capiuntur *Plesci*, 63, 3, 3.
S. Simon Lipnica quiescit *Cracovia*, 16, 24.
Siradia, 8, 16.
 Situs *Livonia*, 67, 20, *Polonia*, 2, 14, *Polonia majoris*, 4, 9, 10, *Polonia minoris*, 12, 20, 25, 13, 1, 2, *Prussia*, 53, 16, *Russia*, 35, 2, *Samogitia*, 66, 3.
Sixtus Leopoliensis Medicus, 37, 31.
Sixtus V, Pontifex insignia sua *Leopoli* donavit, 36, 18.
Skompe, 61, 16.
Slaucovia, 18, 9, 20, 20.
Slonimensis districtus, 48, 28.

slonimum, 49, 5.
Sluchovia, 6, 24.
Sluckum tota lignea, 49, 24, Eius Princeps absoluttis, 49, 27.
slupcia, 7, I.
slupecia, 27, 8.
sluzevia, II, 19.
smolenscum munitum, 31, 18, 52, 15, 16, &c. 53, 5, 92, 26, a *Moscis* recuperatum, 53, 6.
smolniany, 51, 20.
sniatinum, 40, II.
sniegula, 10, 2.
soben, 13, 23.
socalia, 44, 27.
sochaciovica, 10, 8.
socolovia, 28, 19.
solecia, 12, 15, 25, 15.
solitudines Scytharum, 2, 24.
solum, 40, 25.
sorftenum arx, 13, 22, 23.
sosnicia, 38, II.
specula urbis Smolensci, 52, 17.
speluncæ Russica, 43, 13.
spitkovicæ, 13, 23.
squernevicia, 10, II.
stagnum, 20, 13, Stagna *polonia*.
 X 3

INDEX RERVM.

Polonia. 3, 26. *Roxolania* manu facta. 36, 30.
Stanislavovia. 63, 26.
S. Stanislaus Cracoviensis quiescit *Cracovia*. 16, 20, 23.
Stanislaus Kokozka Cracovia sepultus. 17, 2.
 Stannum importatur in *Poloniam*. 90, 9.
Stargardia. 57, 14, 60, 24.
Starobubi. 53, 1.
Starzicia Velifia arx. 52, 4.
Stasovum. 28, 1, 2.
 Statutum Regni. 80, 10.
 Statuta *Lituania*. 80, 17. *Volynia* singularia. 80, 17.
Stavum. 7, 30.
Stenzicensis districtus. 26, 25.
Stepanovia. 44, 1.
Stephanus Rex. 31, 22, 27, 92, 9. libenter *Grodna* morat^r 33, 15, 16, 17. *Polorzi* collegiū Jesuitarum extruxit. 52, 3. *Venda* Episcopum Catholicū instituit. 70, 10. *Stephanus Valachia* princeps. 95, 29, 30.
 Stetimenses duces homagium præstant *Polono* pro *Pomerania*. 86, 7, 8.

Stipendiis auxit *Lubranfci-num Gymnasium Rostasevius*. 5, 11.
Stirus. fl. 36, 1.
Stobnicia. 28, 2.
Streffius captus. 9, 22.
Strelco. 12, 15.
Strium. 40, 31.
 Studia *Academia Cracoviensis*. 16, 1. *Studia Polonorum nobilium & plebejorum*. 71, 13, 19, &c. *Studia Theologia Cracov.* 16, 19.
 Studiosi docentur *Volynia*. 44, 24. vide *juventus docetur*.
Stuma. 57, 14, 92, 28.
 Sua tuentur *Poloni*. 101, 5, &c.
Subcamerarius Culmensis. 58, 12. *Marieburgensis*. 58, 12, 13. *Pomeranicus*. 58, 13.
 Submontana regio *Satrap. Cracov.* 18, 18, 22, 20, 39, 16.
 Suburbanum *Plosci*. 62, 12. *Posnania*. 5, 14. *Tarnovia*. 23, 23. *Suburbana Cracov.* 18, 19, 20. *Gedani*, ubi Episcopus *Vladislaviensis* possessiones habet. 59, 29. *Sandomiria*. 24, 23, 24. *Zavichosti*. 24, 24.

subur-

INDEX RERVM.

Suburbium Crac. 64, 9. *Bydgoskia*. 12, 12.
Suburbia Varsovia. 64, 15.
Succidia Victus Polonorum. 73, 20.
 Succinum ubi colligatur. 54, 19. exportatur è *Polonia*. 89, 26.
Sucha. 21, 28.
Suecia regnum. 68, 1.
Suecicae naves fugatae Gedani. 60, 11.
Suecus partem Livonia habet. 68, 11. intercipit *Puckū*. 60, 21. expellitur *Pucko*. 60, 23. à *Polonis* quidē victus, sed è provincia nondum eject^r. 101, 12, 13. à *Sueco* punitur *Polonia* ob scelera sua. 101, 25, 27. *Sueci* progressus in *Polonia* unde sint. 101, 25, 27. *Sueci* vincuntur à *Polonis*. 69, 26.
Suecorum clades. 69, 30, 70, 1, 2.
 Suffraganeus Episcopi *Russici*. 52, 24.
Joan. Demetrius Suiscius in *Capella suburbij Crac.* sepultus. 64, 11, 12. vid plura in *Demetrius*.
 Sulmones capiuntur *Plosci*. 63, 3. *Sulmonum copia*

sulovia. 26, 17.
 sumtus regios non mutant ab exteris *Poloni*. 88, 24, 89, 4.
 supellex *Ecclēsiæ Lasci*. 8, 24.
superbia Polonorum. 72, 20, &c.
supraslum. 65, 17.
surafia. 65, 9.
 suspiciones *anlæ*. 101, 23.
sydlovecia. 24, 22, 26, 21.
sydlovia munita. 27, 20.
sylvæ Polonia. 21, 4, 22, 17, 19, 25, 28, 26, 23, 27, 25, 32, 19, 34, 17, 50, 7, 60, 13, 65, 17, 66, 3. *faginae*. 39, 29. *fructuosæ*. 53, 26, 61, 12. *venationibus aptæ*. 67, 21, 22.
synagogæ Arrianorum Racovia. 27, 13. *Calvinistarū Vilna*. 32, 11. *Synagogæ Judæorum Brescie*. 34, 11.
Martinus Szyschovius sepulchrum *S. Stanislai* restauravit *Cracovia*. 14, 10.

T

Tamogrodia. 47, 19.
Tanais fluv. 35, 9.

Tape-

INDEX RERVM.

Tapetes importantur in Poloniam. 90, 3. Communes sunt plebi Polonica. 75, 25.

Tarlovia. 25, 13, 14.

Tarnopolia. 42, 8.

Tarnovia. 23, 20.

Tarnovius Moscos & Tartaros vincit parva manu. 92, 3, 4. Tarnovij. 23, 26.

Tartarorum confinia. 42, 16. incursiones. 38, 12. Tartaros vincit Camenecius parva manu. 92, 12.

Taurica. 92, 19.

Telonia persolvuntur Dumananda. 69, 1.

Telsii. 67, 14.

Templum Bialostoci. 65, 15. Brezani. 41, 8. in Insula Bug. 45, 3, 5. Clobuci. 19, 3. S. Petri Crusvicia. 12, 4, 5. S. Apolloniae prope Czestochiam. 19, 19. Gnesna dives. 6, 24. in Jedlinskio. 25, 13. Miedirecki. 46, 2, 5. Templum Pilsna. 28, 18. S. Annæ, Prirovia. 19, 27. Templum Pultovia. 63, 22. Racovia. 27, 18. Templum Catholicum erigitur Regiomonti. 55, 14. Catholicorum Slucki. 49, 25. Templum Tar-

lovia. 25, 14. S. Joh. Baptista Varsovia. 64, 7. Uchanie quod extruxit Nicol. Daniclovicz. 47, 25. Zolkvia. 37, 26. Canonorum Calisii. 7, 22. Lencicia. 10, 24. Opatovia. 25, 8. Pilsna. 20, 5. Tarnovia. 23, 25. Velunia. 9, 6. Zamosci. 47, 6, 7. regularium Clobucij. 19, 4. Secularium Varsovia. 64, 7. Templum Cathedrale Chelma. 46, 23. Leopoli. 37, 13. Posnania. 4, 27. Vilna. 31, 9. Uladislavia dives. II. 13, 14. Templum Dominicanorum in urbe Belzensi. 46, II. Podoci. 41, 2. Franciscanorum conuentu aliū Miedirecki. 45, 30. Jesuitarum Leopoli. 37, 8. Ignatiorum Gedani. 59, 30. Smolensci. 52, 21. Latinorum Kiovia. 43, 9. Minoritarum Radomia. 25, II. F. F. minorum de observantia Leopoli. 37, 14, 15, 16. Monialium Culma. 56, 4. Templum Parochiale Grodna. 33, 20. parochiale in civitate Trocensi. 33, 8. parochiale D. Joannis Vilna. 31, 23, 24. parochiale militum Sepulchri Christi Lezaisci. 28, 21. Tēpla Bycho-

INDEX RERVM.

Bychovia. 52, 8. Cracoviensis districtus. 13, 19. Episcopi Cracoviensis 108 sunt. 29, 7. Culma ditissima. 56, 3. Czerniechoviensis Satrapia Catholici ritus. 48, 5. Lancuti quæ Stanislaus Lubomirscius extruxit. 38, 27, 28. Leopoli ditata. 37, 6, 7, 8. Lovicii. 10, I. Lublini. 29, 18. Murata. 7, 5. Nesvizia. 49, 16. Posnaniensis Satrapia. 7, 5. Plosci ditata. 62, II. Templum Regiomonti tempore Lutheri Catholicis crepta. 55, 9. Selavia. 52, 8. Smolensci. 52, 20. Torunia catholica. 56, 16, 17. Varsovia magnifica. 64, 6. Templum Monialium S. M. Magdalena Plosci. 62, 12. Rufforum & Latinorum Kiovia. 43, 9. Tempus edax rerum. 43, 3. Tencinij a Lecho orti. 21, 3, 27, 24. Johan. Tencinius Biesovia monasterium exornavit donariis. 27, 29. Tencinum arx. 13, 21, 18, 14, 20, 30. Termini Hungaria. 73, 19. Lituania. 30, 13, 43, 29, 46, 19. Livonia. 35, 3, 66, 4, 67, 24.

Lublinensis Satrapia. 30, 13. Muscovia. 30, 24. Polonia. 2, 18, 4, 2, &c. Polonia majoris. 4, 10. minoris. 12, 23. Prussia. 53, 18, &c. Russia. 35, 3. Russia alba. 43, 29. Russia rubra. 35, 24, &c. Samogitia. 66, 4, &c. Terra Chelmensis. 36, 6, 46, 9, 18. Czerniechoviensis. 52, 13, 53, 8. Dobrinensis. 61, 9, 10, 21. Grodnensis. 32, 26. Haliciensis. 36, 6, 7. Lucoviensis. 29, 4. Rumnensis. 53, 8. Sandomiriensis. 13, 2. Sierpiejoviensis. 53, 9. Vielunensis. 4, 21, 91, I. vide plura in Territoriū & Satrapia. Territorium Belzense. 46, 13, 14. Bobraunicense. II. 27. Borisoviense. 51, 9. Breštense. II, 10, II. Brescinense. 10, 20. Buscen. se. 46, 14. Bydgosstense. II, 27. Camenecense. 41, 15. Chelmen. se. 46, 24. Chencinense. 24, 13, 14. Ciechanoviense. 63, 14. Corc. nense. 24, 13. Covaliense. II, II. Crasnostavense. 46, 24. Crusviciense. II, II. Cynense. 63, 13. Derjavien. se. 60, 15. Dobrinense. 61, 12. Funiuladulaviense. II, 28. Grabovecense. 46, 14. Grod. len. se. 46, 14. Laticzoviense. 43, Y 16. Len-

INDEX RERVM.

16. *Lenciciense*. 10, 20. *Libnense*. 61, 12. *Livense*. 63, 15. *Lom-
zensis*. 63, 14, 15. *Macoviense*. 63,
15. *Michaloviense*. 55, 22, 23, 26.
Mirachoviense. 60, 15, 16. *Mla-
vensis*. 62, 1. *Narense*. 63, 14.
Opocinense. 24, 14. *Orloviense*,
10, 21. *Ostrowskiense*. 9, 3. *Pe-
triciense*. 8, 18. *Pilsnense*. 24,
14. *Plocense*. 61, 25. 62, 1. *Pra-
decense*. II, II. *Prossoviense*. 13,
10. *Pudense*. 60, 15. *Pultoviense*
ejusq; princeps. 62, 23. *Radomense*. 24, 13. *Radomscense*. 8,
18. *Ripinense*. 61, 12. *Rozanense*.
63, 15. *Schadkoviense*. 8, 18.
Sendomiriense. 24, 12. *Siradien-
se*. 8, 17. *Slukoviense*. 60, 14. *Ste-
nense*. 62, 1. *Stenżicense*. 24, 13.
Succense. 60, 15. *Trembouliense*.
41, 15, 16. *Tucholiense*. 60, 14, 15.
Varsoviense. 63, 14. *Volunense*. 9,
3. *Wislicienense*. 24, 13. *Wisnense*. 63,
13. *Wissegrodiense*. 63, 14. *Vol-
coviscense*. 32, 27. *VVscovien-
se*. 4, 18. *Xianzense*. 13, 10. *Za-
crocimense*. 63, 14. *Zancrense*.
62, 1. *Zembroviense*. 62, 13.
Zucoviense. 60, 15. *Territoria*
Satrapie Lenciciensis. 10, 20.
Satrap, Ravenfis, 9, II. *Russia*,
36, 12. vid. plura in *Palatina-
tus & Satrapia*.
Tetrarchia Russia. 40, 5.
Teuflius captus. 9, 22.
Teutones, 95, 26. *Mariani*
Lutherani facti. 96, 9.
Theologia docetur Leopoldi. 36, 24.
*Theologiae professores Vite-
nae*, 31, 31. *Theolog. studia Cra-
coviæ*. 16, 9.
Theologi Poloniae. 72, 4.
*Theaurarius M. D. Litua-
niae*. 84, 23. *Regni Poloniae*. 84,
1, 2. *Prussiae*. 58, 16. *Thefau-
rarius Rex creat*. 81, 25.
*Thefaurus Ecclesiae in In-
sula Bug*. 45, 6. *Cnacovia*. 14,
21. *Gnesnensis Eccl.* 6, 25. *Leo-
poli*. 37, 7, 8. &c. *Lovici*. 9,
30. *Olika*. 45, 16, 17. *Varsovia*,
62, 14. *Vchanc*. 47, 26. *Vla-
dislavia*. II, 14. *Monasterii*
Czenstochia. 19, 15, 16. *The-
fauri monasterij in Claro-
monte*. 19, 15.
Tiara Episcopalis Henrici
Pirlei. 6, 26, 28.
Ticocinum. 65, 9.
Tinecium. 21, 18.
Toloczinum. 51, 20.

Toma

INDEX RERVM.

Tomasovia. 47, 19.
Toparcha Samogitia. 65,
23.
*Tormenta bellica civita-
tes polonia majoris habent*.
100, 9, 10. *Tormentororum*
*majorum repositoria à Vla-
dislao instituta*. 100, 7.
Torunia. 56, 14. *ibi præ-
leguntur humaniora*. 56, 20.
ejus præstantia. 56, 15.
Tractus Stenżicensis. 26,
29.
Transylvania. 22, II, 39, 12.
*Transvistulana pars Polo-
niae*. 28, 16.
Tremboula. 42, 4.
Tribunal Litvaniae, Minsci
est. 51, 16, 17. & *Vilnae*. 31, 4.
Tribunal regni Poloniae. 78,
14. *Peericovia quotannis ce-
lebratur*. 8, 26, 27.
Tribuni. 84, 22.
*Tributa inconsulto Sena-
tu Regni non instituit Rex*. 81,
19. *imponunt Nobiles*. 77, 16.
Triticum in Russia alba
plurimum. 48, 20. *exporta-
tur à Polonia*. 89, 23.
Trocensis civitas. 33, 4. *di-
strictus*. 32, 29.
Trocta piscis egregius est
Plesci. 63, 5.
*Tropæum de Moscis in sub-
urbio Cracovia*. 64, 9, 10.
Tucholia. 23, 19.
Tumba argentea Cracovia.
14, II. *Sigismundi III. Gnesna*. 6,
21, 22. *ejusdem Vilna*. 31, 13.
Turca. 95, 15. *Turcam*
Dominum agnoscit Valachia.
68, 12, 13. *Turcam vincunt*
Poloni. 101, 6. *Turcas parva*
manu vincit Tarnovius. 92,
34.
Turcia. 36, 28, 41, 22, 44, 8.
Turcum. 51, 21.
Turobinum. 47, 19.
Turris prope Czenstochiam.
19, 19. *Turres Calistii*. 7, 21.
Marieburgi. 56, 29. *Riga*. 68,
19. *Smolensci*. 52, 17.
Tyra fluv. 39, 29, 40, 2, 9,
41, 1.
V
Valachia. 2, 25, 42, 3, 69,
10, 96, 4. *Valachia Prin-
ceps Stephanus*. 95, 20, 30.
Turcam agnoscit Dominum.
86, 12, 13. *Valachiam præ-
dantur Poloni*. 101, 9, 10.
Valachi. 40, 14.
Y 2 valeria

INDEX RERVM.

Valeria familia. 64, 29.
 Eius insigne *Corvus*. 64, 30.
 Valeriae gentis fortitudo. 65.
 I.
 Valerianus Episcopus *Vilnensis*. 31, 27.
 Valisovia. 5, 2.
 Vandalia. 35, 15.
 Varca. 63, 25.
 Varsovia. 55, 12, 63, 28. Eius fabrica lignea olim. 64, 4. ibidem regia villa. 64, 17.
 Varta fluv. 3, 28, 8, 16, 21, 10, 30.
 Vasa argentea in Ecclesia insulae *Bug*. 45, 6. *Cretinga* 67, 10. *Gnesna* 6, 25. *Leopoli*. 37, 7, 8. aurea Ecclesiae in insula *Bug*. 45, 6. *Cracov*. 14, 12. *Cretinga*. 6, 7, 10. *Gnesna*. 6, 25. *Leopoli*. 37, 8. *Gemmata Gnesna*. 6, 26. *Sacra Culma*. 56, 5. Vitrea exportantur e *Polonia*. 89, 30.
 Vassallus *Poloni* Dux *Curlandia*. 85, 20. dux *Prussia*. 59, 8, 85, 19. Dux *Semigalia*. 68, 16, 17. Princeps Imperij. 59, 6, 7. princeps *Valachia*. 85, 20. Vassalli Regni *Polonia*. 85, 19. non sunt viva regni membra. 85, 24, 86, 1, &c.
 Vatemberga. 58, 2.
 Uchanic. 47, 24.
 Vestigalia nova non instituit Rex inconsulto Senatu. 81, 19.
 Velisca. 18, 12, 22, 21, 23.
 Velisia Starzicia arx. 52, 4.
 Velunia. 9, 5.
 Venationes *Grodna*. 33, 15. *Prussia*. 53, 26. *Rudniki*. 32, 20. palatij *Viepolomicensis*. 22, 18.
 Venatores. 84, 20.
 Venda. 69, 7, 70, 8, 9, 92, 9. Venda Episcopum Catholicum Rex *Stephanus* instituit. 70, 10.
 Venedicū mare. 2, 19, 22.
 Venetia. 38, 20.
 Vengrovia. 63, 25.
 Verveces exportantur e *Polonia*. 89, 30.
 Vervecina victus *Polonorum*. 73, 20.
 Vesera. fl. 54, 13.
 Vestales Virgines *Jaroslavia*. 38, 24.
 Vestitus *Polonorum*. 73, 11.
 Vestis nimia luxus perdit *Polonos*. 75, 16. vestes exoticae *Polonis* sunt. 74, 9. vestes feminarum *Polonia* ex pannis extra-

INDEX RERVM.

extraneis sunt. 74, 30. faminarum *Polonicarum* variant. 74, 26. *Polonorum* multae. 75, 3. &c. preciosa 75, 10. &c. varia. 74, 7. pro bellis variant. 74, 10, 11, 15. vestes *Sacra Culma*. 56, 6. *Czenstochia*. 19, 16, 17. *Leopoli*. 37, 7. *Gemmata Cracovia*. 14, 16. *Kiovia*. 45, 6, 7. preciosa Ecclesiae *Gnesna*. 6, 28. *Rava*. 9, 31. *Varsovia*. 64, 8. ex ferreis 75, 1. Vestium inventores *Polonis* milites sunt. 74, 10.
 Vestiantur *Poloni* una cum comitatu suo. 75, 7.
 Vexilliferi. 84, 18.
 Uherce. 38, 12.
 Viae dispositae ad arcem *Myrb*. 49, 20. in districtu *Slo-nimensi* rectissima. 50, 1.
 Viasdovia. 64, 4, 5, 9.
 Viasdum. 10, 17.
 Viazdensis munitio. 25, 10.
 Vicarius Episcopi *Gedani*. 95, 23. Episcopi *Pomerania Gedani*. 60, 1. vicarii Episcopi *Vilnensis*. 30, 25.
 Vicecancellari⁹ *M. D. Lithuania*. 84, 1. Regni *Polonia*. 83, 31.
 Vicepraefecti *Stabuli*. 84, 26.
 Vici Monasteriorum districtus *Cracov*. non longè distant. 17, 25.
 Viclefus. 87, 3.
 Victus *Polonorum*. 73, 11. *Polonorum* nobilium. 73, 24. *Plebejorum*. 73, 19.
 vidavia. 8, 21.
 Joannes *Vielicius Crac.* sepultus. 17, 2.
 vieviorka. 28, 28.
 vikelandia. 68, 7.
 vilciscensis arx. 26, 30, 31. villa primaria nobilium. 26, 30, 31. regia in suburbanis *Varsovia*. 64, 17. Villae. 13, 18. *Palatinat. Brescianen.* 33, 25. *Satrap. Cracov.* 23, 2. *Lituanica*. 30, 10. prope *Nesviztam*. 49, 19. *Abbatis Tinicii*. 21, 20. Villae lignae *Satrap. Junuladislaviensis*. 11, 30.
 Vilna. 51, 1, 33, 3. Vilnae domus pulchrae. 32, 7.
 vinnicza. 42, 19.
 vinniczensis districtus. 42, 23.
 vinum *Poloniae* acerbum est. 3, 13, 24, 28. vina *Ungari* deponunt *Crosna*. 39, 16. importantur in *Polonia*. 90, 10. in vina infumunt

INDEX RERVM.

munt sua omnia *Poloni*, 73. *Olstiniam*, 18, 16. (20.
 14. 74. I.
 vires *Polonia* magnæ. 94.
 7, 8, in viribus *Polonorum* or-
 do desideratur, 94, 9, 10.
 virlandia. 68, 8.
 virzbolovia, 67, 13.
 viscovia. 63, 27.
 vislicia. 18, 14, 28, 6, 13, in
 paludibus sita, 28, 6, 7.
 visloca fluv. 4, 3, 36, 3.
 visnia, 38, 16.
 visnice. 13, 22.
 visnicia arx. 22, 27.
 visniovecia. 45, 21.
 visokie. 65, 9.
 vistula fluv. navigabilis, 3,
 27. medium palatinum *Sen-*
domiriensem decurrit. 27, 3.
 quas terras præterlabatur, 54,
 10.
 vitebscensis districtus, 50,
 20.
 vitebscum, 50, 23, 51, 1, 2.
 vites dantur in *Polonia*, 3,
 II. in *Sendomiriensi* palat. 24,
 27.
 vitriolum reperitur apud
Bieciam, 18, 14. exportatur è
Polonia, 89, 28.
 vitrorum officinæ apud 19.

vitulina victus *Polonorum*, 73,
 vivarium prope *Crepicios*.
 18, 30. *Tarnovia*, 23, 22. viva-
 ria *Rudniki*, 32, 20; *Sborovia*,
 28, 14. *Zamosci*, 47, 22.
 vkraina & ejus deserta.
 40, 27.
 Ula arx, 92, 6, 7.
 Uladislavia, II, II, 12.
 Uladislavus IV. Ecclesiam
 Catholicam *Smolensci* funda-
 vit, 52, 26. *Moscis* eripuit *Czer-*
niechovensem Satrap, 48, I.
 Sacra *Cracovia* auxit, 14, 14.
 villâ *Varsovia* in suburbanis
 condidit, 64, 17. Uladislavus
jagello, & ejus exercitus, 95,
 22.
 vlodava, 33, 28.
 vlodavia, 46, 26.
 Ungaria, 2, 25, 12, 25, 26.
 13, 13, 22, 10, 25, 35, 23, 36,
 26, 41, 12, 13. Ungariæ fines.
 2, 26.
 Uniejovia, 10, 28.
 voinia, 33, 27.
 volboria, 10, 5.
 volia castellum, 21, 8.
 volinia vel volhynia, 46,

Vol-

INDEX RERVM.

volmaria, 69, 29.
 volodimiria, 44, 25.
 Nicolaus Volscius Eremito-
 rium *Camaldulensium* PP. 13.
 extruxit, 21, 15. Monasterium
 Canonicorum Regularium
Crepicis condidit, 18, 29.
 volucres *Polonia*, 3, 19. vo-
 lucrum copia *Mscislaviensis*
 fatrap, 50, 17.
 vonchocia, 24, 21, 22, 25,
 23.
 vormira, 58, 2.
 vornis, 67, 14.
 vota solvuntur *Socalia*.
 44, 30.
 Uratislavia, 12, 15.
 Urbs, vid. in nominibus
 propriis.
 Uri dantur in *Polonia*, 3, 23.
Grodna, 33, 16. in sylvis *Livo-*
nia, 67, 22. albi in *Russia alba*,
 48, 15.
 Urzendovia, 29, 28.
 Uschovia, 7, 1.
 Uscie, 41, 4.
 Usujatum, 52, 3, 4.
 Uvæ *Polonia* non insuaves,
 3, II, 24, 27.
 vulpes dantur in *Polonia*,
 3, 24. in sylvis *Livonia*, 67,

23. albæ in *Russia alba*, 48, 16.
 X
 Xenodochia *Nesvizka*, 49,
 13.
 Xianfia arx, 13, 22, 24, I.
 Z
 Zaclicynum, 28, 20.
 Jacobus Zadzicius & Ejus
Rasovia pietas, 27, 18.
 Zamoscium munitum,
 47, 4, 12, 100, 25.
 Joannes Zamoscius, ejusq;
 virtus & fortitudo pro patriâ,
 47, 1, 3. *Caſigerejum* fugat
 parva manu, 92, 16, 17. *Maxi-*
milianum vincit parva manu.
 92, 13, 14. *Thoma* Zamoscij
 ditio, 47, 20, 21. uxoris pie-
 tas & liberalitas, 47, 15.
 Zarnovecia, 28, 19, 61, 3.
 Zaslavia, 45, 21.
 Zatoriensis ducatus, 13,
 12, 21, 25.
 Zavalovia arx elegans, 41, 7.
 Zavichostum, 24, 24.
 Zbarasium, 100, 28.
 Zbaravia, 45, 22.
 Christophorus Zbaravius *So-*
lecia arcem restauravit, 25, 15,
 16. Ejus ditio, 20, 4.
 Zborovia, 37, 24.
 Zboro-

A2
INDEX RERVM.

Zborovius <i>Dantiscanos</i> vi- cit. 92, 9, 10.	Zivccensis Comitatus. 21. 26.
Nicolaus Zebridovi ⁹ mon- ti <i>calvaria</i> nomendedit. 21, 31.	Zloczovia. 37, 24.
Zidaczovia. 38, 16.	Zmigrodum. 23, 19.
Zincovia. 42, 6.	Zolkievius <i>Moscus</i> vicit parva manu. 92, 22, 23.
Zirovici. 50, 4.	Zolkvia. 37, 25.
Ziromiria. 42, 18.	Zuanecia. 42, 7, 8.
Zitomiriensis districtus, 42, 24.	Zukovia. 61, 3.
	Zulava. 57, 3, 5.

EMENDANDA

in Textu.

Pag. 3, 28 *pro* *Vieper* *pone* *Nieper*. p. 15, 25. *pro* *Nascovi-*
ana *pone* *Noscoviana*. p. 18, 14. *pro* *Beciam* *pone* *Bieciam*. p.
41, 24. *pro* *prnot*, *pone* *prout*. p. 43, 5. *pro* *ritus* *Germanici*,
pone *Græcanici*, p. 71, 3. *pro* *apt*, *aminimeq;*, *pone* *apta*, *mini-*
meq;.

In Indice.

Lit. C. *Nomen* *Castellanus* *colloca* *ante* *Castellum*, *Cazi-*
miria, 29, 5. *pone*, 29, 25. *Criczovia* *mista*, *pone* *munita*, Lit.
D. *delendum* *Dobrovicia*, *Districtus* *Orsanensis*. 25, 15. *pone*
52, 15. Lit. H. *Holovacce*, *pone* *Holovacze*. Lit. M. *Majestas*
83. *pone* 85. *Mohilavia*, 50, 30. *pone* 50, 27, 28. Lit. R. *Rheti-*
eus & *Rhombuum* *ante* *Riboticii* *colloca*.

ADDENDA

in Indice.

Lit. A. *Allio* *companatico* *abundat* *Polonia*, 98, 30. *Ar-*
gentineus *mons*, 21, 13. Lit. E. *Eremitæ* *S. Pauli*, *adde*: *vid.*
Religiosi, Lit. F. *Franciscani*, *adde*: *vid.* *Monasterium*, *Templū*.
Cætera *leviora* *tui* *ipse* *per* *te* *Lector* *emendabis*, & *supple-*
bis.

F I N I S.

2

K.B.

